

ØKONOMIPLANPERIODEN 2024 – 2027

Rådmannen sitt framlegg

Versjon 1.2

INNHALD

Føremålet med notatet.....	7
Ord og uttrykk.....	7
Endringslogg.....	8
2 Innleiing og bakgrunn	8
3 Rammevilkår	10
3.1 Kommuneleva – økonomiplan og årsbudsjet	14
3.2 Folketalsutvikling.....	14
3.3 Utgiftsbehov og prioriteringar per sektor.....	15
3.4 Økonomiske føresetnader.....	19
3.4.1 Rammetilskot og skatt – frie inntekter.....	19
Andre føresetnader frå statsbudsjettet.....	20
3.4.2 Økonomiske rapportar	22
3.4.3 Havbruksfond.....	25
3.4.4 Eigedomsskatt	25
3.4.5 Gebyr og tilfeldige inntekter	26
3.4.6 Lån og avdrag.....	26
3.4.7 Verknad av fond.....	29
3.4.8 Andre føresetnader	30
4 Gjennomgang av dei ulike tenesteområda	31
4.1 Sentraladministrasjonen, stab/støtte, Kultur/næring, politisk styring – hovudkapittel 1.1	33
4.1.1 Administrasjon, styring og fellesutgifter – data.....	33
4.1.1.1 Politisk styring, kommunestyre, formannskap og nemnder	35
ansvar 1100 kommunestyre, formannskap og nemnder.....	36
ansvar 1140 utval og råd	36

ansvar 1192 kommune og stortingsval.....	37
4.1.1.2 Administrasjon og felleskostnader.....	37
Ansvar 1120 Rådmannskontoret	37
Ansvar 1150 Administrasjonsbygg	38
Ansvar 1180 Fellestenesta.....	38
Ansvar 1181 tillitsvalde	39
4.1.2. Næringsutvikling, reiseliv, veterinær og alkoholomsetnad - data	40
4.1.2.1 Næringsutvikling og reiseliv	42
Ansvar 1430 næringsutvikling.....	42
Ansvar 1434 reiseliv	43
ansvar 1455 Veterinær og ansvar 1456 Veterinærsamarbeid.....	43
Ansvar 1460 alkoholomsetnad og kontroll.....	44
4.1.3 Kultur - data.....	45
4.1.3.1 Kultur / Tysneshallen / bibliotek	47
Ansvar 1500 Kultur	47
Ansvar 1501 Tysneshallen	49
Ansvar 1510 Bibliotek	50
4.1.4 Kyrkjeleg administrasjon	50
4.2 Oppvekst – hovudkapittel 1.2	55
4.2.1 Administrasjon	55
4.2.2 Grunnskule – data	56
4.2.2.1 Grunnskule	61
Ansvar 2100 Fellestiltak skulane	63
Ansvar 2120 Onarheim skule.....	63
Ansvar 2140 Tysnes skule	63
Ansvar 2100 Uggdal skule.....	64

4.2.3 Barnehage - data	65
4.2.3.1 Barnehage	68
4.2.4 Kulturskule - Data	69
4.2.4.1 Ansvar 2301 Kulturskule	72
4.2.5 Vaksenopplæring og opplæring av framandspråklege	73
4.2.6 Barnevern-Data	74
4.2.6.1 Barnevern	79
4.3 Helse- og omsorg – hovudkapittel 1.3	82
4.3.1 Administrasjon	82
4.3.2 Helse - data	84
4.3.2.1 Helse	89
Ansvar 3100 Offentleg legearbeid/ Ansvar 3110 legekontor	89
Ansvar 3130 Fysioterapi/Ansvar 3140 Ergoterapi/Ansvar 3370 Psykiatri	90
Ansvar 3120 Helsestasjon/Ansvar 2910 Psykisk helse for barn og unge	92
4.3.3 NAV – sosiale tenester – Data	93
4.3.3.1 NAV – sosiale tenester	97
Ansvar 3200 Sosiale tenester	97
Ansvar 3210 Mottak flyktningar	98
4.3.4 Pleie og omsorg-Data	99
4.3.4.1 Pleie og omsorg	105
Ansvar 3310 Tysnes omsorgssenter	107
Ansvar 3330 heimesjukepleie	108
Ansvar 3340 Heimehjelp	109
Ansvar 3351 Haugen bufellesskap/ansvar 3352 Vågmarka bufellesskap/ANSVAR 3410 dagsenter	109
Ansvar 3400 Tiltak for funksjonshemma	110
4.3.5 Trygde og omsorgsbustader	111

4.3.6 Friviljugsentralen.....	113
4.4 Landbruk og teknisk – hovudkapittel 1.4	115
4.4.1 Jordbruk – Skogbruk – Viltforvaltning.....	115
4.4.2 Kart – oppmåling - skilting.....	116
4.4.3 Byggforvaltning.....	117
4.4.4 Brann- Data.....	117
4.4.4.1 Brann.....	121
4.4.5 Teknisk drift-data	122
Bygg og eigedomsforvaltning	122
Vegar og samferdsle	125
vatn, avløp og renovasjon.....	128
4.4.5.1 Teknisk drift - Budsjett.....	132
Ansvar Bygg og eigedomsforvaltning/Ansvar reinhald.....	132
Ansvar Vegar.....	133
Ansvar Renovasjon/Ansvar Avløp/Ansvar Vassverk	133
6 Investeringar i økonomiplanperioden	137
6.1 Administrasjon og økonomi.....	137
6.2 Nye bygg og anlegg.....	138
6.3 Eksisterande bygg og anlegg	140
6.4 IKT og applikasjonar	141
6.5 Eigedom, bustad og næring	142
6.6 Enkeltinnkjøp og andre investeringar.....	143
6.7 Vassforsyning.....	144
6.8 Avløp og vassmiljø.....	145
6.9 Kommunale vegar	146
6.10 Oppsummering og finansiering.....	147

7 Økonomiske rapportar	148
------------------------------	-----

FØREMÅLET MED NOTATET

Rådmannen legg fram notatet som eit utgangspunkt for politiske drøfting i samband med budsjettframlegg for 2024 og økonomiplanperioden 2024–2027.

Notatet skal verka til å synleggjera dei val som er gjort i budsjettet og også peika på moglege tilnærmingar i det vidare arbeidet.

Notatet er meint å vera innleiinga til formannskapet sin budsjettprosess og det vil truleg vera område som må utforskast nærare og det kan også vera trong for å retta opp ting fram til formannskapet gjer sitt framlegg til budsjettvedtak.

ORD OG UTTRYKK

KOSTRA – Er ei forkorting for kommune-stat-rapportering. Gjennom dette systemet rapporterer alle kommunar inn data som igjen kan nyttast til å samalikna og analysa aktivitet opp mot andre kommunar.

KOSTRA gruppe – I KOSTRA er kommunane delt inn i ulike grupper mellom anna på bakgrunn av økonomi, demografi og geografiske forhold. Kommunar som liknar kvarandre vert plassert i same KOSTRA gruppe, Tysnes kommune samanliknar seg med kommunar i KOSTRA gruppe 05

Hovudkapittel – I budsjett snakkar me gjerne om hovudkapittel, kvart sektorområde utgjer eit hovudkapittel i tillegg er finans eit eige kapittel. På finanskapitlet ligg m.a. skatt, rammetilskot, avsetjingar med vidare. Kap 1 – Sentraladministrasjon, kap. 2. – Oppvekst, kap. 3. – Helse og omsorg, kap. 4 – Landbruk og teknisk, kap. 9 – Finans.

Ansvar – Budsjettering skjer på ansvarsnivå. Eit ansvar har eit nummer og eit namn. Eit ansvar i budsjettsamanheng er eit økonomisk rapporteringsnivå. Ein leiar kan ha økonomisk rapportering for fleire ansvar.

Konto – Under kvart ansvar ligg ein rekke detaljkontoar, løn, arbeidsgjevaravgift, t-trinn, innbu, porto med vidare. Budsjetta våre er ikkje vedtekne ned på kontonivå.

Funksjon- For å sikra at kommunane rapporterer på ein slik måte at aktivitetar kan samanliknast må KOSTRA byggast opp slik at det er mogleg. KOSTRA er bygd opp rundt innbyggjarane sine behov for tenester og dei tenestene kommunen leverer. Eit ansvarsområde kan vera sett saman av

mange funksjonar, til dømes er brann delt mellom tre hovudfunksjonar: Førebygging, feiing og tilsyn og beredskap. Ein funksjon kan også omfatta fleire ansvarsområde, dette gjeld til dømes funksjon 2411 – diagnose, behandling, re- og habilitering som vert nytta for legekontor, fysiterapi m.fl.

ENDRINGSLOGG

Dokumentet vert fortløpande justert i samsvar med politiske føringar frå formannskap som økonomiutval. Alle endringar gjort under den politiske førehavinga vert ført som endringslogg i notatet i tillegg til føring gjennom formannskapet si møtebok. Målet er å gjera notatet så lett tilgjengeleg som mogleg og det vert då lagt vekt på at notatet skal kunne gje eit sjølvstendig bilete og lesast uavhengig.

Administrative endringar:

s. 31 pkt. 4: Siste avsnitt viser til ein tabell som ikkje er teke med, avsnittet er sletta.

s. 81, pkt. 4.3: Det var feil i tabell under hovudoversikt i celle for prosentvis endring samanlikna med revidert budsjett 2023, feilen er retta.

s. 106, pkt. 4.3.6, under ansvar 3310: Tredje avsnitt var avslutta med ei ufullstendig setning, dette er no retta.

s. 114, punkt 4.4: Overskriftene i tabellen var feil, dette er retta.

Punkt 4.2: Under skule og barnehage var det fleire plasser vist til assistent og assistentressursar. Tysnes kommune nyttar ikkje lenger denne nemninga og lyser konsekvent etter fagarbeidarar. Avhengig av om det er barnehage, SFO eller skule nyttast no nemninga: barne og ungdomsarbeidar eller pedagogisk medarbeidar. Alle visingar til assistent under oppvekst er endra til fagarbeidar.

Generelt var det nokre nummereringsfeil i overskrifter som er retta opp.

2 INNLEIING OG BAKGRUNN

Budsjett for 2024 er prega av at det framleis ligg store og viktige avgjersle føre oss som kommunen har avgrensa påverknad på. Det er klart framlegget til nytt inntektssystem slik det kom fram i ekspertutvalet si tilråding ikkje slo positivt ut for kommunen vår. Rådmannen hadde trudd at det i store grad skulle vera avklart i løpet av 2023, men slik saka no er det lagt opp til at regjeringa legg saka fram for Stortinget i februar. Det er von om at det då vil vera monalege endringar samanlikna med dei framlegga som vart gjort gjennom NOU'en.

Tysnes kommune blir også råka av statleg politikk på andre områder, det gjeld mellom anna ordning med redusert maksimal pris i barnehage og utviding av gratis kjernetid i SFO. Isolert sett er dette veldig gode tiltak, men det er skuffande å sjå at kommunen ikkje vert kompensert for dei utgiftene det fører med seg. Redusert foreldrebetaling i barnehage har ein årleg kostnad på om lag kr. 2,5 mill., når det gjeld utviding av ordninga med gratis kjernetid i SFO fører den til både auka etterspurnad og reduserte inntekter. Auka etterspurnad auker behovet for personell.

I budsjett for 2024 ligg det inne netto sju nye årsverk, dette er mykje. Stillingane er p.t. budsjettert, men stillingauken krev også at dei vert drøfta med arbeidstakarorganisasjonane og at kommunestyre må ta endeleg stilling til om dei faktisk skal skipast slik dei no ligg. Det betyr at dei ligg inne i talgrunnlaget for budsjett 2024, men at det er trong for å gjera nærare vurderingar før dei faktisk blir skipa. Det vert parallelt med dette sett nokre stillingar i vakanse, desse stillingane er ikkje avskipa, men det vert avventa tilsetjing til me har betre oversikt over framtidige inntekter.

Rådmannen tar i denne innleiing opp utfordringar knytt til endringar i inntektssystemet og at det potensielt kan gje oss mindre spelerom frå 2025, men det er også grunn til å merkja seg at ansla på kommunen sine inntekter inn mot eit budsjettår aldri har vore meir sprikande. Grovt sett kan me sei at det er to modellar for inntektsanslag, den eine er modellen som kjem frå regjeringa og den andre vert utarbeidd av KS. For budsjettåret 2024 sprikar desse modellane med 8 millionar kroner! I framlegget til budsjett som ligg føre til vidare handsaming no har me lagt til grunn modellen frå regjeringa, den gir oss 8 millionar meir å rutte med enn KS sin modell.

På investeringssida har rådmannen lagt til grunn den investeringsplanen som vart vedteken av kommunestyre med den skulestrukturen som også vart vedteken der. Det er grunn til å peika på at investeringstakten i Tysnes kommune ennå er veldig høg, her må me hugsa at me framleis har med oss tidlegare investeringar. Ein tommelfingerregel er at om me låner kr. 100 millionar må me kvart år bera om lag 6 millionar i renter og avdrag, dette må finansierast gjennom å redusera dei tenestene me kan yta til samfunnet og brukarar.

Den demografiske utviklinga må me også ta inn over oss, her får me ei aldrande befolkning, dette gir trong for meir omfattande tenester innan helse og pleie og omsorg. Dette er ikkje berre ei økonomisk utfordring, men også i høg grad ei operasjonell utfordring. Dersom me skulle klare å finansierte eit utvida tenestetilbod kor skal me i så tilfelle hente fagfolka? Allereie i dag ser me store utfordringar knytt til rekruttering innanfor helse og omsorg, i 2023 har me også hatt utfordringar med å rekruttere fagfolk innanfor skule. Det synes ganske klart at me er nøydd å gjera noko annleis enn me har gjort tidlegare, det er eit krav at me klarer å ta i bruk ny teknologi, men me må også investere i fysiske og organisatoriske strukturar som styrer utviklinga i ein retning der me kan følgje opp fleire brukarar med mindre personell. Nivået i tenestene må truleg også vurderast nærare. Innspel om å styrka miljøtenester innanfor heimebaserte tenester er ein slik tanke som bør forfølgast vidare, om me skal lukkast må me arbeida for å oppretthalda evna til eigenomsorg så lenge som mogleg.

Det er i 2024 budsjettert med Havbruksmidlar både frå sal av nye konsesjonar og frå produksjonsavgift, utviklinga av produksjonsavgifta er positiv. Når det gjeld inntekter frå sal av nye konsesjonar har me i budsjett for 2024 og vidare i økonomiplanperioden budsjettert med at 70 % av

midlane vert nytta til ekstraordinær betaling av lån. Dei øvrige inntektene frå sal av konsesjonar er budsjettert som fondsavsetjing i 2024, lenger ut i økonomiplanperioden vil ikkje det vera mogleg.

Det er også usikre utgifter knytt til nye skattereglar for arbeidsgjevaravgift, ein ordning som ikkje synes å vera utgreidd ennå.

Til slutt vil rådmannen sei at det er viktig å ha fokus på at mykje er bra også! Kommunen har disposisjonsfond som gjer oss nok områdingstid til å også møte meir krevjande økonomiske tider. Inntektene til kommunen har vore svært gode dei seinare åra og har gjort oss i stand til å gjennomføre store investeringsprosjekt. I 2024 vil den nye barnehagen vera på plass i Onarheimsbygda! Medan kommunar rundt oss lenge har hatt utfordringar med å få endane til å møtast har Tysnes kommune kunne vekse og utvikle tenester til det beste for alle som bur i samfunnet vårt.

Det er til slutt viktig å presisere at dette berre er eit framlegg til formannskapet sitt vidare arbeid med budsjett, det er nok ein del ting som må rettast etter kvart og ein del som må innarbeidast i løpet av den budsjettmånaden formannskapet no går inn i. Lukka til!

3 RAMMEVILKÅR

I administrasjonen sitt arbeid med budsjettframlegg startar me alltid med ein runde i høve til kva som er styrande for vårt arbeid med budsjett, me har i dette arbeidet teke utgangspunkt i følgjande generelle målbilete:

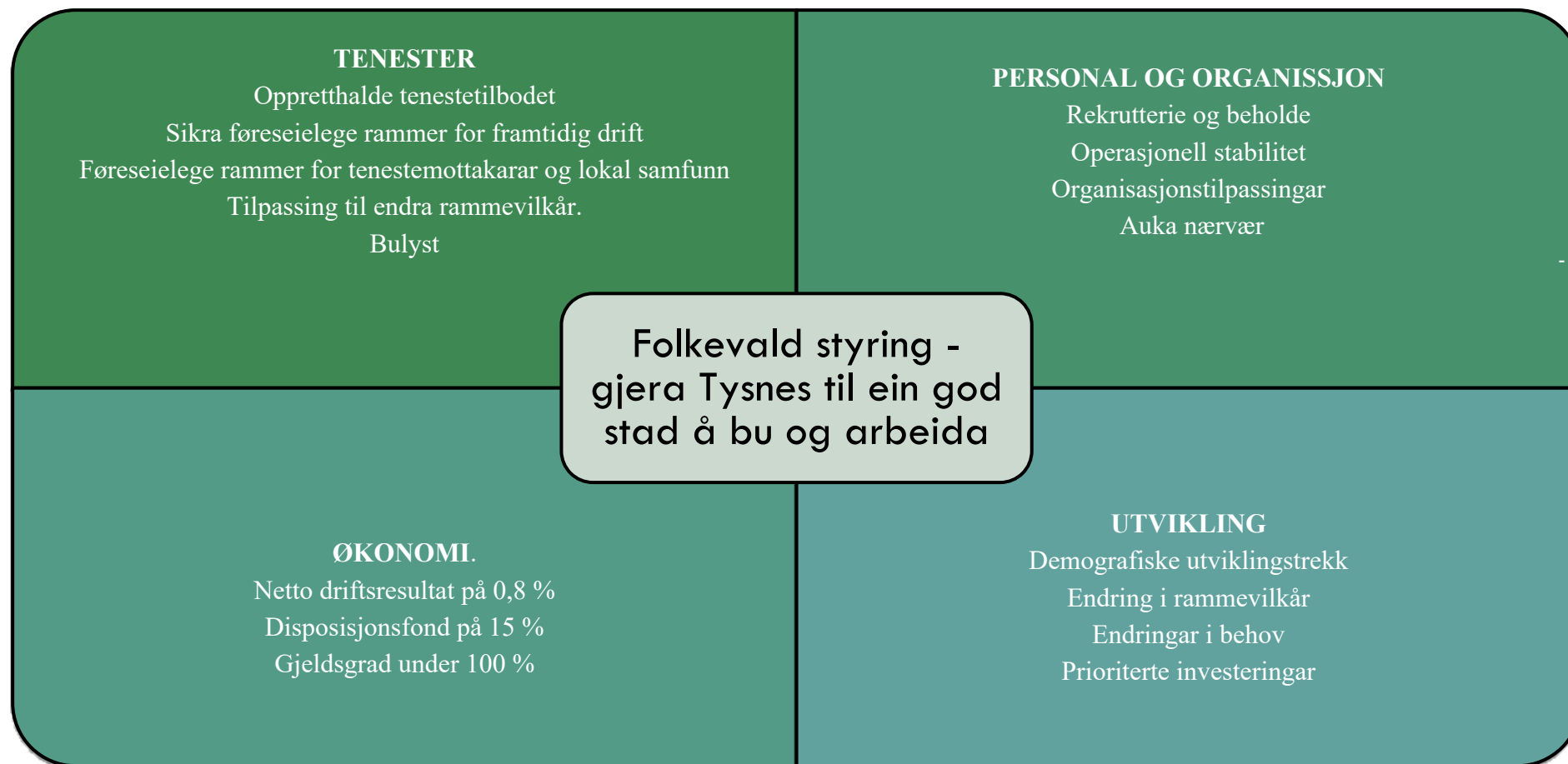

I kommuneplanen sin samfunnsdel er det lagt til grunn ein del hovudstrategiar som også må få si avspegling i budsjett, samfunnsplanen legg til grunn følgjande overordna mål for utviklinga.

Tysnes skal vera eit attraktiv samfunn å bu i!

Tysnes kommune skal stimulera til tilflytting og vekst i folketalet ved å:

- tilretteleggja for gode bumiljø for både fastbuande og deltidsbuande.
- medverka til utvikling av næring og arbeidsplassar
- sikra innbyggjarane trygge og gode oppvekstvilkår
- sikra innbyggjarane gode helsetilbod og verdige rammer for offentleg og privat omsorg
- sikra innbyggjarane tilgang til meningsfull fritid.
- sikra innbyggjarane gode kommunikasjonar og god infrastruktur,

3.1 KOMMUNELOVA – ØKONOMIPLAN OG ÅRSBUDSJETT

Kommunelova kap. 14 handlar om kommunen sitt ansvar for å utarbeida årsbudsjett og økonomiplan, i § 14- 1 heiter det at kommunen skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert ivareteke over tid. For å nå eit slikt mål er me avhengig av ein balansert økonomistyring, der me forutan driftsresultat også har eit godt fokus på gjeld og fondsavsetningar.

Det følgjer av § 14-2 at kommunestyre sjølv skal vedta budsjett og økonomiplan. I § 14-3 er dei nærare saksreglar for kommunestyre si handsaming oppstilt. Det er formannskapet som utarbeider framlegg til budsjett og økonomiplan. Økonomiplan med framlegg til vedtak skal leggjast ut til ålment ettersyn minst 14 dagar før den vert endeleg handsama i kommunestyre.

§ 14-4 stiller krav til innhald i budsjett og økonomiplan. Økonomiplanen skal visa korleis langsiktige utfordringar, mål og strategiar i kommunale og regionale planar vert fylgt opp. Økonomiplanen og årsbudsjett skal vidare visa kommunestyre sine samla prioriteringar og løyvingar og dei måla som økonomiplanen og årsbudsjettet byggjer på. Låneopptak skal gå fram i årsbudsjettet. Det er vidare føresett at økonomiplan og årsbudsjett skal setjast opp i balanse, vera realistiske, fullstendige og oversiktlege.

Årsbudsjettet skal etter § 14-5 vera bindande for kommunestyre og underordna organ. Det vert også presisert at drifta skal finansierast av løypande inntekter.

For ei vidare utdjupeing av rammene for budsjettarbeidet vert det vist til kommunelova kap. 14, men også kap. 15, 16, 28 og 29 inneheld økonomivedtekter som er relevante for å gje eit samla bilete av kommunen si økonomiforvaltning.

3.2 FOLKETALSUTVIKLING

Folketalsutviklinga, under dette den demografiske samansetninga, er grunnlaget for kommunen sine inntekter gjennom statleg rammefinansieringa. Statleg finansiering byggjer på ei gjennomsnittsutvikling på nasjonalt makronivå og ei stykkprisfinansiering basert på gjennomsnittleg kostnad. Demografi er også forklaringsfaktor for kommunen sitt utgiftsnivå, kommunale tenester vert retta mot bestemte aldersgrupper så samansetninga av grupper utgjer såleis kommunen sin kostnadsbase.

Tommelfingerregel er at om me skal kunna oppretthalda vår relative del av inntekta må folkeveksten i kommunen vera minst like stor som resten av landet, for at me skal auka vår relative inntektsdel må kommunen ha større vekst i folketalet enn resten av landet. Regelen er ikkje heilt rett då også den demografiske fordelinga er viktig for kommunen si inntektsutvikling, dette er knytt til at inntektsnøklar heng saman med demografisk fordeling.

Tabellen under viser SSB si prognose for folketalsutvikling for Tysnes kommune. I økonomiplanperioden, altså fram til 2027 er det venta ein stor nedgang i barn 0-5 år, elles er det ingen veldig dramatiske utslag på kort sikt. Dersom me ser endring fram til 2037 så skal me særskilt merka oss auken i gruppa over 67 år, den er stor i Tysnes, men endringa på landsbasis er dramatisk. Når det gjeld dei som er over 67 år så vil normalt SSB sine prognoser treffe ganske bra, når det gjeld 0-5 år og også 6-15 år så er prognosane noko meir usikre.

	2023	2024	2025	2026	2027	2037	Endring i øk.plan perioden	Endring fram til 2037	Endring nasjonalt
0-5 år	182	172	156	145	135	142	-25,82 %	-21,98 %	5,98 %
6-15 år	331	338	340	338	335	255	1,21 %	-22,96 %	-8,65 %
16-66 år	1614	1596	1590	1591	1593	1599	-1,30 %	-0,93 %	1,20 %
67 år +	730	731	737	742	752	844	3,01 %	15,62 %	38,08 %
SUM	2857	2837	2823	2816	2815	2840	-1,47 %	-0,60 %	

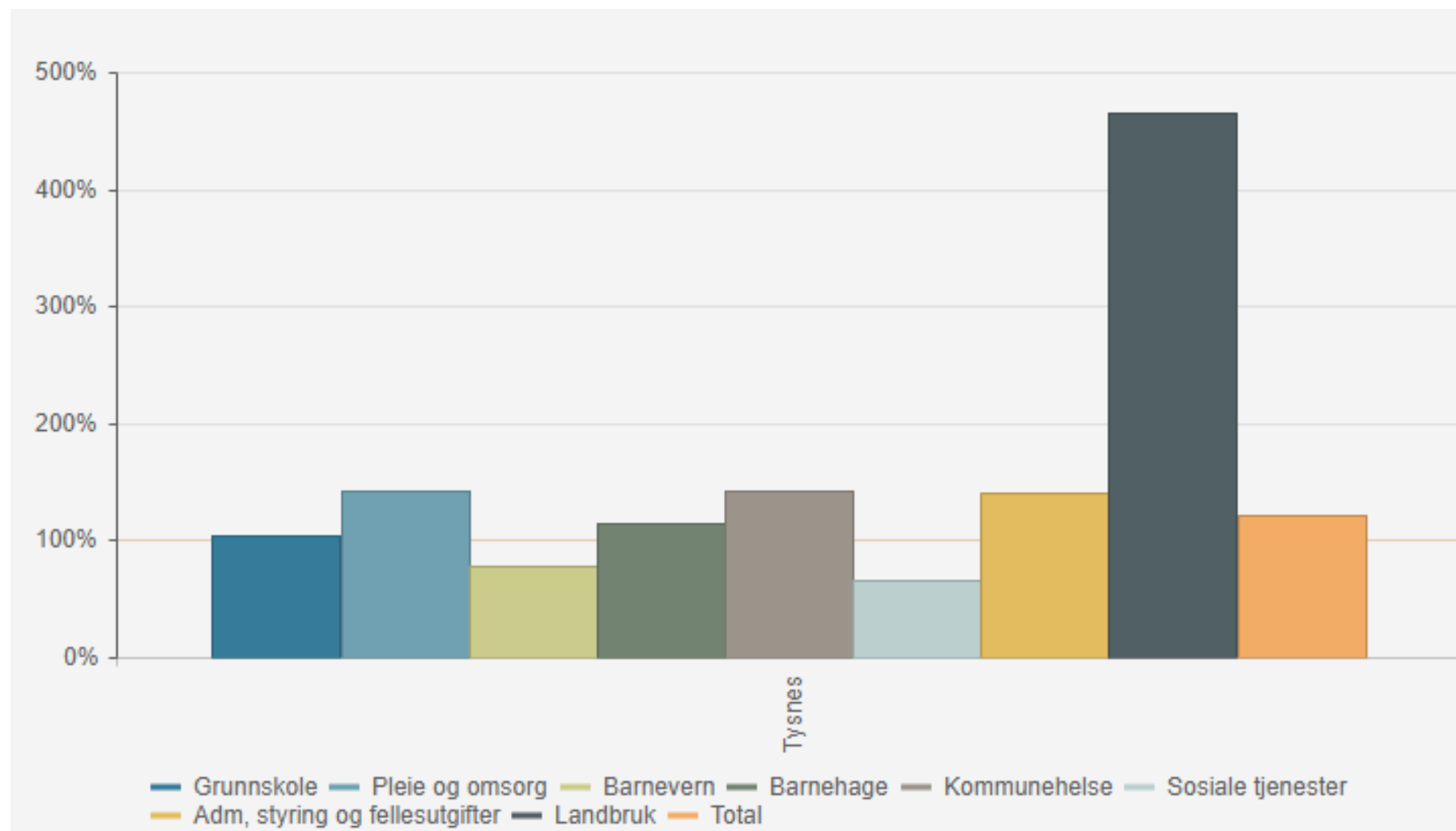
Tabell 3.2.1 Folketalsutvikling Tysnes kommune på grupper 2020 – 2030, basert på framskriving etter SSB si prognose med middels nasjonal vekst.

3.3 UTGIFTSBEHOV OG PRIORITERINGAR PER SEKTOR

Mange av dei tenestene kommunen tilbyr er fanga opp av inntekssystemet, dette er eit system som ligg til grunn for tildeling av rammetilskot og består mellom anna av utgifts- og inntektsnøklar. Fleire av kommunen sine tenester er omfatta av system for kostnadsutjamning, det betyr at kommunen blir tildelt midlar på bakgrunn av kor dyrt det er å drifla ulike tenester, her er ulike faktorar bygd inn, det kan vera smådriftsulemper slik som tal på brukarar, geografiske og regionale føresetnader. På einskilde tenestekområde er det også bygd inn kompensasjon for stordriftsulemper, det kan til dømes vera opphopingsindeks i vurdering av sosiale tenester. Opphopingsproblem er primært eit

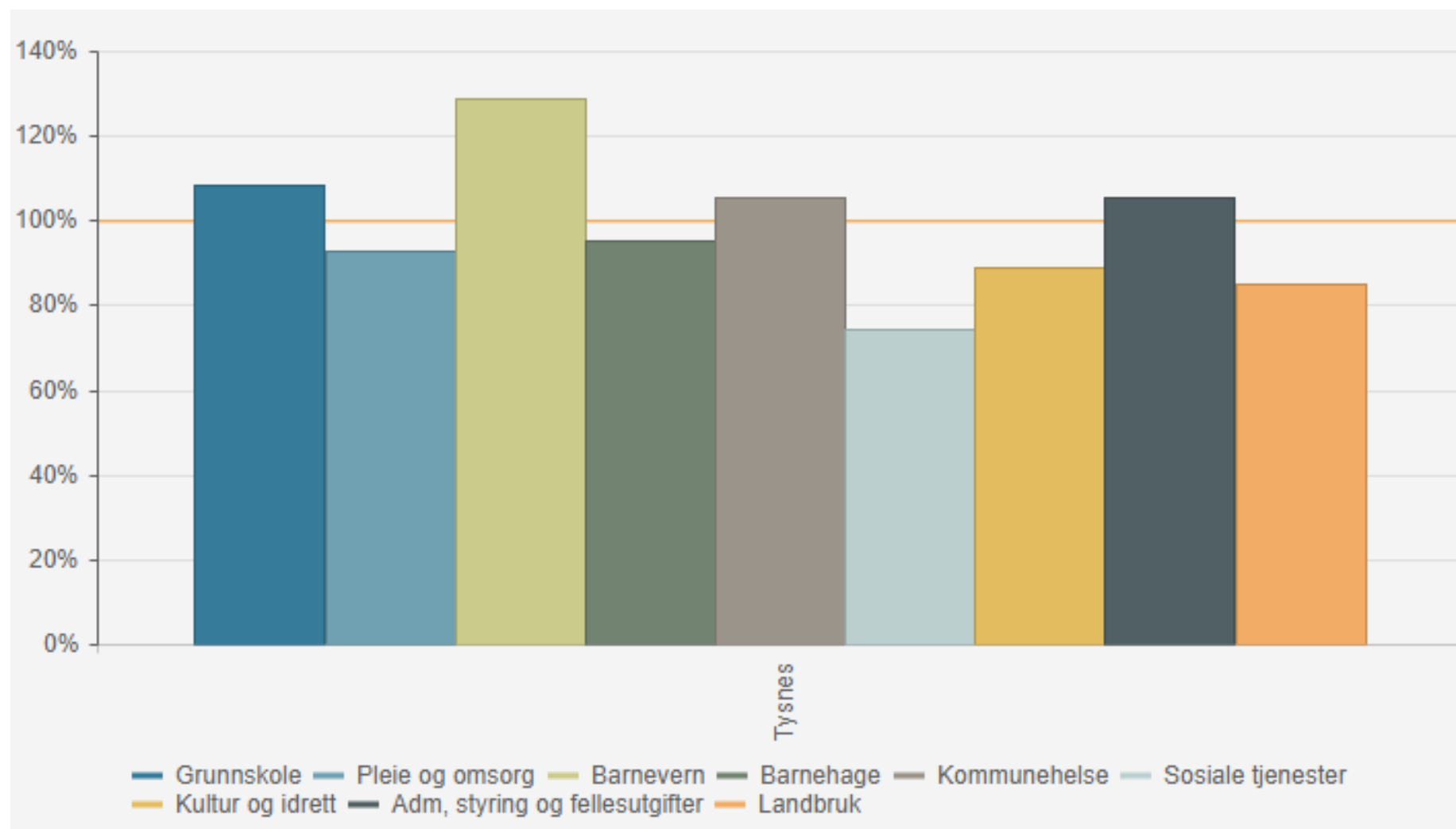
storkommuneproblem. Nokre tenester er halde utanom denne utjamningsordninga, det gjeld mellom anna veg, eigedomsforvaltning. Figuren under viser utgiftsbehov per sektorområde, dei områda som har lågare utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet (100%) er barnevern og sosial tenester.

FIGUR 3.3.1: UTGIFTSBEHOV PER TENESTEOMRÅDE

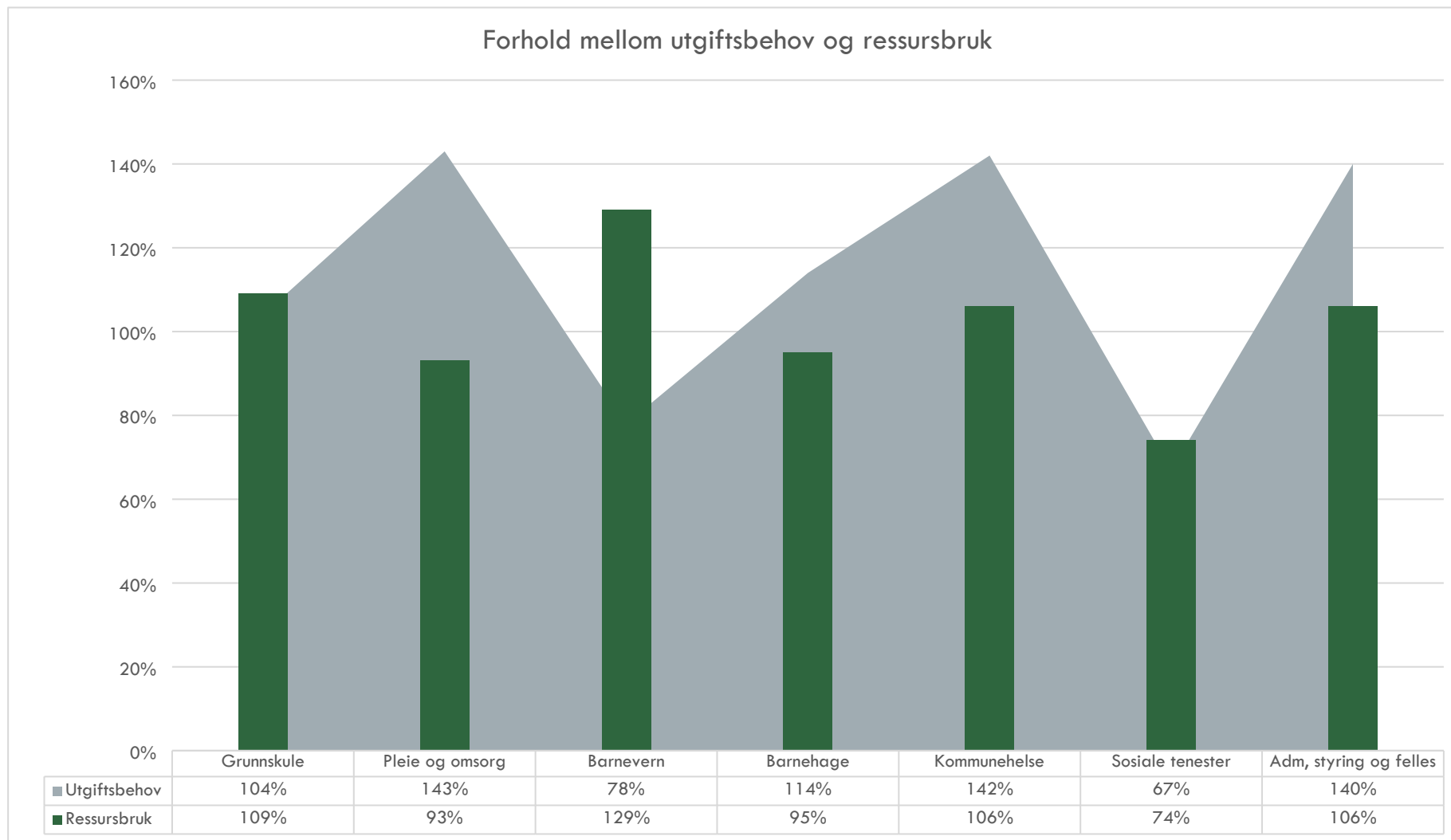

Figur

FIGUR 3.3.2: RESSURSBRUK PER TENESTE OMRÅDE

Figuren over viser ressurstildeling per område, det er ikkje alltid samanheng mellom utgiftsbehov og ressurstildeling, det kan vera knytta til politiske prioriteringar.

3.4 ØKONOMISKE FØRESETNADER

Kommunen skal leggja fram eit budsjett der løypande inntekter og utgifter går i hop. Dei viktigaste inntektene til kommunen er sett saman av rammetilskot og skatt, forutan dette har kommunen inntekter gjennom eigedomsskatt og andre inntekter slik som leige- og gebyrinntekter.

3.4.1 RAMMETILSKOT OG SKATT – FRIE INNTEKTER

I statsbudsjettet for 2024 er det lagt opp til ein generell auke i frie inntekter for Tysnes kommune på 4,5 % frå forventa rekneskap 2023 til 2024. Gjennomsnittleg vekst for Vestland ligg på same nivå, mens heile landet ligg på 4,7 %. Men gjennom dei frie inntektene må me i 2024 finansiere halveringa av foreldrebetaling i barnehagane, samt den auka etterspørselen i SFO som fylgje av reduserte prisar for 2.klassingar.

Totalt pårekna frie inntekter (rammetilskot og skatt) er berekna til kr 268,1 mill.kr., av dette utgjer rammetilskot 51 % medan pårekna skatt etter utjamning utgjer 49 %.

SKATT

Berekninga på skatt tar utgangspunkt i nivået på skatteinntekter for 2022, desse vert så framskrive i tråd med det samla skatteanslaget. I realiteten betyr dette at anslaget byggjer på ein føresetnad om lik skattevekst per innbyggjar, med fordeling som i 2022. Her kan det merkast at KS har ein alternativ modell for berekning av skatteinntekter der dei tar nytter gjennomsnittleg skatteinngang 2020-2022 som basis for berekning av skatt i 2024. KS sin modell har relativt store avvik samanlikna med skatteanslaget etter statsbudsjettet, KS sin modell for inntektsanslaget gjev ein inntektsreduksjon samanlikna med regjeringa sine anslag på nær kr. 8 mill.kr. Rådmannen har lagt til grunn skatteanslaget etter modellen i statsbudsjettet.

RAMMETILSKOT

Rammetilskotet er samansett av ein rekkje ulike komponentar, grovt har det slik samansetning for Tysnes kommune i 2024:

Type tilskot	Beløp i mill.kr
<i>Overføring per innbyggjar med utjamning</i>	133,1
<i>Distriktstilskot</i>	3,3
<i>Ordinært skjønn</i>	1,6
<i>SUM</i>	138,0

ANDRE FØRESETNADER FRÅ STATSBUJSJETTET

Kostnadsveksten for 2023 er berekna ut i frå ein deflator (samla pris- og lønsvekst) på 4,5 %, der løn utgjer 5,5 % og varer og tenester utgjer 3,2 %. Dette inneber at budsjettet for 2023 til ein viss grad er underfinansiert.

Kostnadsdeflatoren for 2024 er berekna til 4,3 %. Me ser at det er føresett ein prisvekst på varer og tenester for 2024 på 3,4 %, mens lønsveksten er forventa på 4,9 %.

Av andre endringar som har verknad i budsjettet 2024 kan det nemnast :

- Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for primærkommunane frå 2023 til 2024 på om lag kr 5,1 mrd. Denne veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.
- Veksten i frie inntekter må blant anna dekke auka kostnader som følgje av befolkningsutviklinga. Pårekna meirkostnader demografi i 2024 er rekna til om lag kr 3,1 mrd. for primærkommunane. Dette er den delen av meirkostnadene som må bli dekte av veksten i dei frie inntektene.

- Frå 2022 er det gitt eit tilskot per kommunal grunnskule. Tilskotet er gitt med ei særskilt fordeling i rammetilskotet, basert på talet for grunnskular og finansiert med eit likt beløp per innbyggjar innafor innbyggjartilskotet til kommunane. Tilskotet er vidareført i framlegget for 2024, om lag kr 1,33 mrd. samla for kommunane i landet. Tilskotet inngår i beløpa for innbyggjartilskot i kolonne i vedlagt tabell. Tilskotssats blir prisjustert for 2024 til kr 541 317,- per grunnskule.
- Den delen av rammetilskotet som er grunngitt med satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2023 til 2024, med priskompensasjonen på 4,3 prosent, også tillagt kr 40 mill. For 2024 er rammetilskotet samla til føremålet kr 1069,9 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0–19 år, med eit minstenivå på kr 100 000,- per kommune.
- Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2024 vil vere basert på direkte lønsutgifter i 2023 til tenestemottakarar. Det er lagt opp til følgjande for 2024:
 - Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslagsnivået. Berekningsgrunnlaget for kompensasjon i 2024 er netto utgifter i 2023.
 - Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per tenestemottakar frå kr 1 526 000,- til kr 1 608 000,-. Auken i innslagsnivå er lik pårekna lønsvekst i prosent i 2023 (5,5 prosent).
- Regjeringa gjer framlegg om kr 3 mrd. i tilsegnssamme i 2024 for investeringstilskot til om lag 1500 heildøgns omsorgsplassar. Framlegget inneber ei løyving på kr 300 mill. i 2024 til å dekke tilsegnss-ramma det første året.
- Barnevernsreforma trådde i kraft 1. januar 2022. Reforma gir kommunane auka fagleg og økonomisk ansvar for barnevernet. Det er overført kompensasjon gjennom auke i rammetilskotet for det auka ansvaret. Alle midlane vil frå og med 2025 bli fordelte etter kostnadsnøkkelen for barnevern. For å dempe overgangen for kommunar som har hatt høge utgifter, blir halvparten av kompensasjonen fordelt særskilt i perioden 2022-2024 etter faktisk bruk av tiltak i 2020.
- Grunnrenteskatt på havbruk vert innført frå og med 2023. Det er lagt opp til at kommunar og fylkes-kommunar skal få inntekter som utgjer halvparten av inntektene frå grunnrenteskatten. Frå 1. juli 2023 er produksjonsavgifta auka til 90 øre per kilo. Fullt innfasa vil produksjonsavgifta gi om lag kr 1,2 mrd. i årlege inntekter. Inntektene frå produksjonsavgifta blir bokført og utbetalt til kommunar og fylkeskommunar i 2024.

Vertskommunar og vertsfylke vil også få auka inntekter frå auksjonar av nye konsesjonar, som finn stad kvart andre år. For å sikre ein betre balanse mellom vertskommunar og andre kommunar i regionen, vert fylkeskommunane sin prosentdel av Havbruksfondet auka frå 12,5 prosent til 20 prosent, og kommunane sin prosentdel justert tilsvarande ned frå 87,5 prosent til 80 prosent.

Neste ordinære auksjonsrunde finn stad hausten 2024.

Grunnrenta vil variere frå år til år, m.a. ut frå utviklinga i prisar og kostnader. Det er lagt opp til ei ekstraløyving til kommunesektoren i år når grunnrenta er høg. Det er framlegg om å fordele midlane mellom kommunane på rammetilskotet etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

- Regjeringa ynskjer ein meir praktisk og variert skule. Det er framlegg om ei ny rentekompensasjons-ordning til kommunar for varige investeringar og større utstyr som kan bidra til ein meir praktisk og variert skule.

Det blir lagt opp til ei samla låneramme på til saman kr 8 mrd. til kommunane, fordelt med kr 1 mrd. i året i 8 år. Kommunane vil få dekt rentene når dei tek opp lån til å investere i større utstyr og skulebygg. Døme på føremål som kan gjere skulen meir praktisk orientert, er skulekjøkken og sløydsalar.

3.4.2 ØKONOMISKE RAPPORTAR

Bevilgningsoversikt drift - budsjett 2024 - 2027

Tal i 1000 kroner	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2023	Budsjett 2023	Rekneskap 2022	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
GENERELLE INNTEKTER							
Rammetilskot	-138 013	-129 519	-129 519	-93 310	-142 843	-147 843	-153 017
Inntekts- og formuesskatt	-130 088	-113 054	-113 054	-155 166	-134 641	-139 354	-144 231
Eigedomsskatt	-10 500	-10 500	-10 500	-10 480	-10 500	-10 500	-10 500
Andre generelle driftsinntekter	-24 900	-4 813	-4 813	-25 520	-12 400	-26 600	-12 700
Sum generelle inntekter	-303 501	-257 886	-257 886	-284 476	-300 385	-324 296	-320 448
NETTO DRIFTSUTGIFTER							
Sum bevilgning, netto	266 358	247 283	237 603	239 845	275 681	285 330	295 316
Avskrivning	16 818	15 263	15 263	15 263	17 407	18 016	18 646
Sum netto driftsutgifter	283 176	262 546	252 866	255 108	293 087	303 345	313 962
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-20 325	4 660	-5 020	-29 368	-7 297	-20 951	-6 486
FINANSUTGIFTER							
Renteinntekter	-1 715	-1 445	-1 445	-1 604	-1 775	-1 837	-1 901
Utbytte	-90	-320	-320	-320	-93	-96	-100
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-	-	-	-	-	-	-
Renteutgifter	13 142	9 991	9 991	6 286	13 558	15 774	16 948
Avdrag på lån	23 509	12 218	12 218	25 573	16 284	28 564	18 962
Netto finansutgifter	34 846	20 444	20 444	29 934	27 974	42 404	33 910
Motpost avskrivning	-16 818	-15 263	-15 263	-15 263	-17 407	-18 016	-18 646
NETTO DRIFTSRESULTAT	-2 297	9 841	161	-14 697	3 271	3 437	8 777
DISPONERING ELLER DEKKING AV NETTO DRIFSTRESULTAT							
Overføring til investering	700	700	700	713	750	800	850
Avsetning til bundne fond	813	510	510	2 940	500	500	500
Bruk av bundne driftsfond	-2 339	-950	-950	-2 674	-500	-500	-500
Avsetning til disposisjonsfond	3 122	-	-	13 733	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-	-10 101	-421	-16	-4021	-4237	-9627
Dekking av tidlegare års meirforbruk	-	-	-	-	-	-	-
Sum disponering eller dekking av netto driftsresultat	2 297	-9 841	-161	14 697	-3 271	-3 437	-8 777
Framført til inndekking seinare år (meirforbruk)	-0	-0	0	0	-0	-0	0

Økonomisk oversikt drift - budsjett 2024 - 2027

Tal i 1000 kroner	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2023	Budsjett 2023	Rekneskap 2022	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
DRIFTSINNTEKTER							
Rammetilskot	-138 013	-129 519	-129 519	-93 310	-142 843	-147 843	-153 017
Inntekts- og formueskatt	-130 088	-113 054	-113 054	-155 166	-134 641	-139 354	-144 231
Eigedomsskatt	-10 500	-10 500	-10 500	-10 480	-10 500	-10 500	-10 500
Andre skatteinntekter	-	-	-	-	-	-	-
Andre overføringer og tilskot frå staten	-24 900	-4 813	-4 813	-25 520	-12 400	-26 600	-12 700
Overføring og tilskot frå andre	-32 950	-26 345	-26 345	-44 691	-34 103	-35 297	-36 532
Brukarbetaling	-10 891	-12 142	-12 142	-12 938	-11 273	-11 667	-12 075
Sals- og leigeinntekter	-25 579	-31 586	-31 586	-29 490	-26 474	-27 400	-28 359
Sum driftsinntekter	-372 921	-327 960	-327 960	-371 595	-372 234	-398 661	-397 416
DRIFTSUTGIFTER							
Lønsutgifter	197 267	178 817	178 817	175 968	204 172	211 318	218 714
Sosiale utgifter	50 394	45 979	45 979	36 286	52 158	53 983	55 873
Kjøp av varer og tenester	71 826	76 599	67 399	94 276	74 340	76 942	79 634
Overføring og tilskot til andre	16 291	15 962	15 482	20 435	16 861	17 451	18 062
Avskrivning	16 818	15 263	15 263	15 263	17 407	18 016	18 646
Sum driftsutgifter	352 596	332 620	322 940	342 227	364 937	377 710	390 930
Brutto driftsresultat	-20 325	4 660	-5 020	-29 368	-7 297	-20 951	-6 486
FINANS							
Renteinntekter	-1 715	-1 445	-1 445	-1 604	-1 775	-1 837	-1 901
Utbytte	-90	-320	-320	-320	-93	-96	-100
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-	-	-	-	-	-	-
Renteutgifter	13 142	9 991	9 991	6 286	13 558	15 774	16 948
Avdrag på lån	23 509	12 218	12 218	25 573	16 284	28 564	18 962
Netto finansutgifter	34 846	20 444	20 444	29 934	27 974	42 404	33 910
Motpost avskrivning	-16 818	-15 263	-15 263	-15 263	-17 407	-18 016	-18 646
Netto driftsresultat	-2 297	9 841	161	-14 697	3 271	3 437	8 777
Netto driftsresultat i %	0,6 %	-3,0 %	0,0 %	4,0 %	-0,9 %	-0,9 %	-2,2 %
DISPONERING ELLER DEKKING AV NETTO DRIFTSRESULTAT							
Overføring til investering	700	700	700	713	750	800	850
Avsetning til bundne fond	813	510	510	2 940	500	500	500
Bruk av bundne fond	-2 339	-950	-950	-2 674	-500	-500	-500
Avsetning til disposisjonsfond	3 122	-	-	13 733	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-	-10 101	-421	-16	-4 021	-4 237	-9 627
Dekking av tidlegare års meirforbruk	-	-	-	-	-	-	-
Sum disponering	2 297	-9 841	-161	14 697	-3 271	-3 437	-8 777
Økonomiplan 2024-2027							
Framført til inndekking i seinare år (meirforbruk)	-0	-0	0	0	-0	-0	0

3.4.3 HAVBRUKSFOND

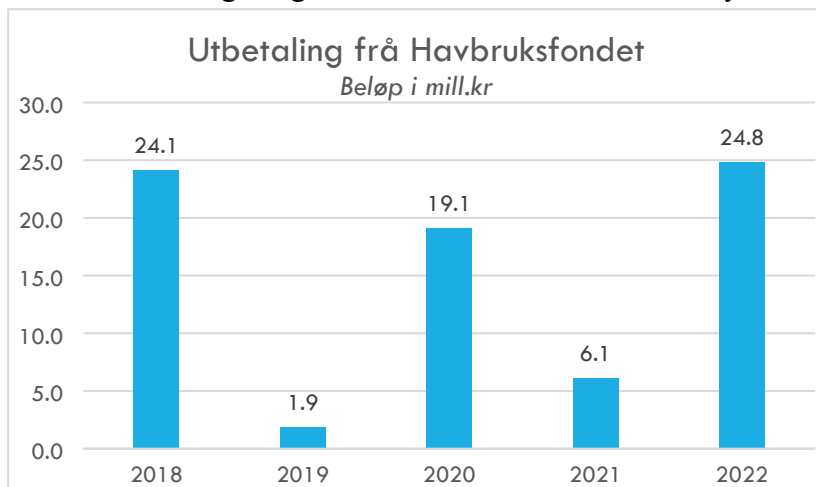
Det har vore ein del usikkerheit knytt til utbetaling frå Havbruksfondet, spesielt kva som tilfell kommunane av grunnrenteskatten.

Til bruk i budsjettet har me nytta oppdaterte tal pr 23.10.23 frå Kontali Analyse :

Tal frå Kontali pr 23.10.23 :

	Tal i mill.kr				
	2024	2025	2026	2027	2028
Sal av konsesjonar / ny MTB	15,4	2,9	17,1	3,2	16,8
Produksjonsavgift	8,7	8,9	9,1	9,3	9,6
Ekstrabevilgning (grunnrenteskatt)		0,6			
	24,1	12,4	26,2	12,5	26,4

Me har vidare lagt til grunn at 70 % av inntektene frå nye konsesjonar skal nyttast til nedbetaling av gjeld. Tidlegare har me ikkje budsjettetert sal av konsesjonar ut frå at det har vore så usikre tal, no vert den ekstraordinære innbetalinga budsjettetert. Når det gjeld dei resterande 30 % frå Havbruksfondet, sal av konsesjonar vert dei ført til driftsoverskotet.

Figuren til venstre viser samla utbetalingar frå Havbruksfondet fram til no.

3.4.4 EIGEDOMSSKATT

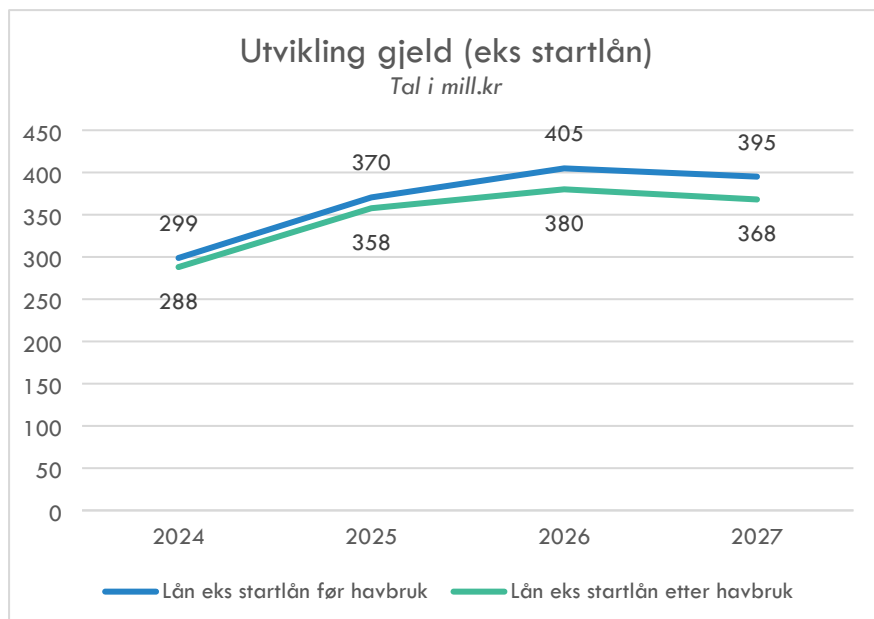
Eigedomsskatten på Tysnes har no i fleire år vore halde på eit nominelt nivå tilsvarande om lag kr. 10,5 mill. Det vert lagt til grunn at dette beløpet vert vidareført dei neste åra.

Endeleg skattesats vert avklara i samband med kommunestyret sitt endelege budsjettvedtak.

3.4.5 GEBYR OG TILFELDIGE INNTEKTER

Det vert lagt fram ei samla vurdering av gebyr og betalingssatsar i samband med formannskapet sitt arbeid med budsjettframlegg, framlegg til endeleg gebyr byggjer anten på deflator eventuelt løns- eller prisvekst der det er naturleg. Sjølvkostområde vert kalkulert saman med Momentum og det vert lagt fram eigne rapportar på gebyrutviklinga her.

3.4.6 LÅN OG AVDRAG

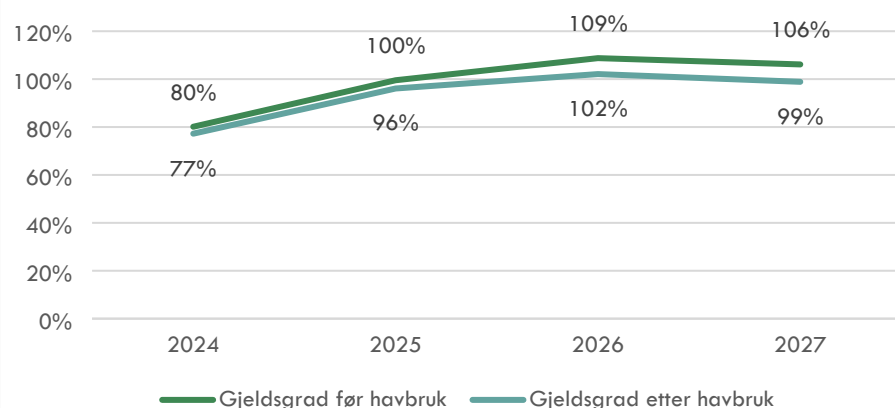

Som fylgje av store investeringar, både framtidige og historiske, vil kommunen i høg grad verte påverka av gjeld- og rentenivå.

Med utgangspunkt i framlegg til økonomiplan vil me få ei utvikling i samsvar med grafen til venstre. Me har her også teke med effekten av bruk av havbruksmidlar.

:

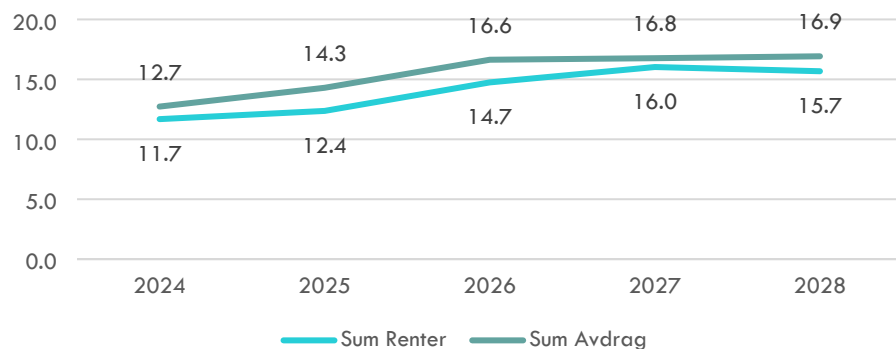
Utvikling gjeldsgrad (eks startlån)

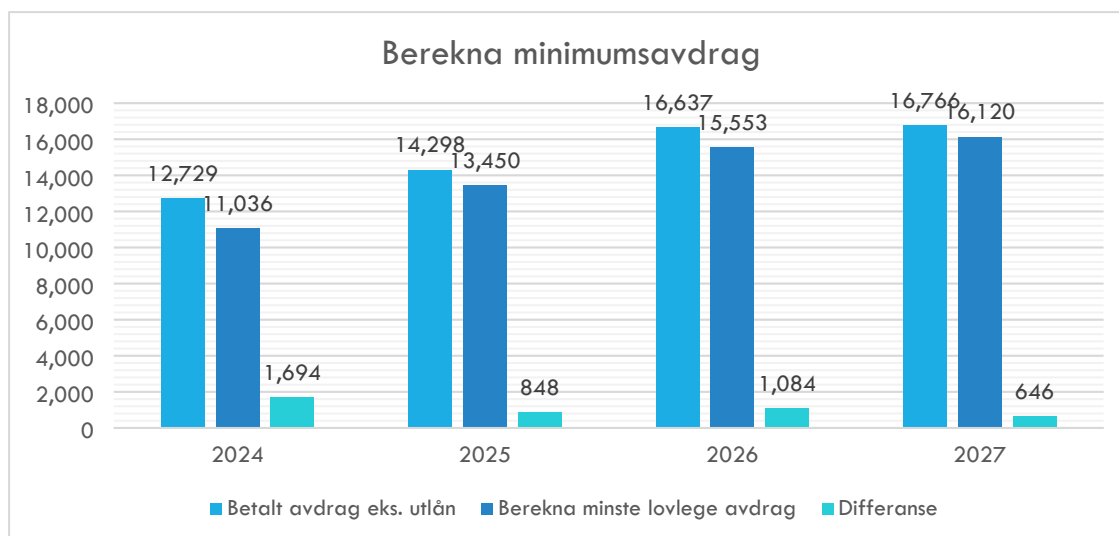
Gjeldsgrad eksklusiv startlån aukar gjennom økonomiplanperioden, og vil dels ligge over det økonomiske målet om at gjeldsgrad skal vera under 100 %.

Utvikling renter og avdrag (eks startlån)

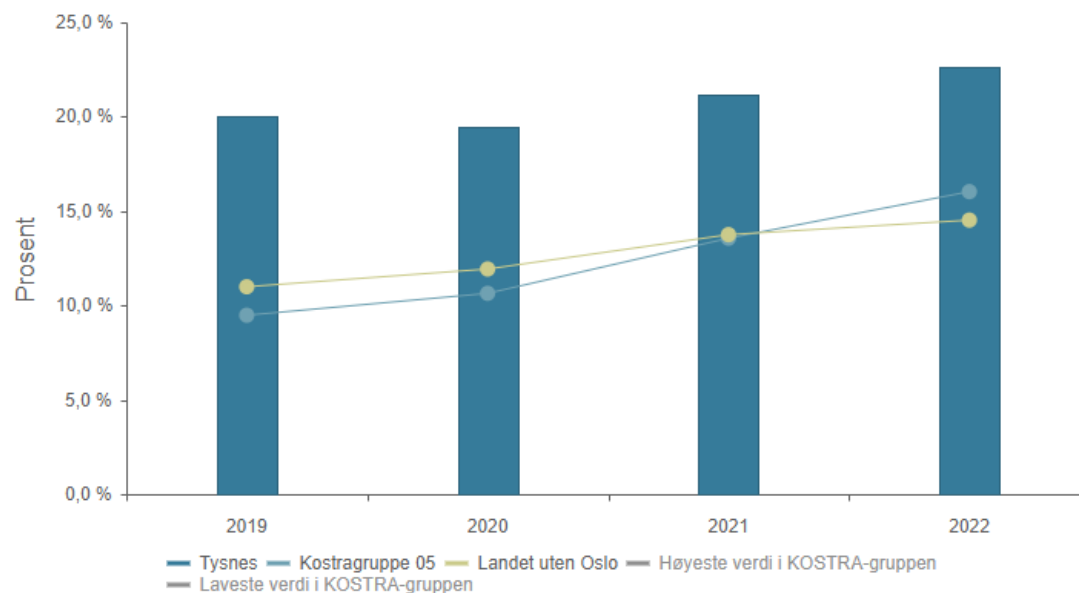
Tal i mill.kr

Grafen til venstre viser utvikling i renter og avdrag, det er lagt inn føresetnader om at nye lån vert teke opp med rentesats 5,4% i 2024 med ei nedjustering til 4% dei neste åra. Det må merkjast at det knyter seg stor uvisse til rentebanen frametter.

Tabellen til venstre viser ordinære avdrag versus minimumsavdrag. Merk at dette er avdrag før bruk av Havbruksmidlar. Det er framleis ein liten differanse her, men den vert over tid redusert ved opptak av lån på lang løpetid.

3.4.7 VERKNAD AV FOND

For året 2024 er det berekna at disposisjonsfondet vert styrka med 3,1 mill.kr. Men gjennom åra 2025-27 er det budsjetttert med samla bruk av disposisjonsfond på 17,9 mill.kr. Netto verknad i åra 2024-27 vert dermed ein reduksjon på 14,8 mill.kr.

Frå 2024 vert renovasjon og slam i sin heilhet sett over til SIM. Samla berekna bundne fond på desse to områda på 1,1 mill.kr vert då overført SIM.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	20,0 %	19,5 %	21,2 %	22,6 %
Kostragruppe 05	9,5 %	10,6 %	13,6 %	16,0 %
Landet uten Oslo	11,0 %	11,9 %	13,8 %	14,5 %

3.4.8 ANDRE FØRESETNADER

- 1) Ut frå eit mål om å redusera sjukefråvær er det lagt inn ein dekning på sjukevikar på 1,75 % på dei ulike tenestedområda som har behov for å henta vikar ved sjukdom.
- 1) Det er ikkje budsjettert med langtidsfråvær med tilhøyrande sjukelønsrefusjonar.
- 2) Felles avskrivingar er samla på kap. 9000 (finans), mens avskrivingar på sjølvkostområda ligg på sine respektive områder.
- 3) Det er ikkje lagt inn forventa lønsutvikling på det einskilde ansvarsområde, det er avsett fond på 8 mill. på finansområde til å ivareta løn og pensjon

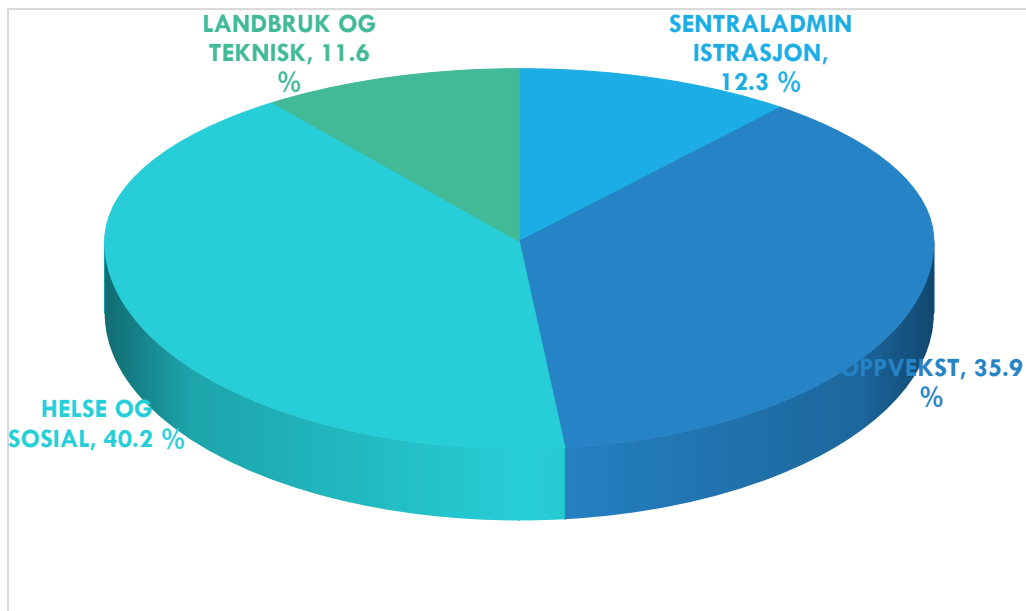
4 GJENNOMGANG AV DEI ULIKE TENESTEOMRÅDA

	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
<i>SUM SENTRALADMINISTRASJON / STAB / STØTTE</i>	31 800 657	31 432 084	1,2 %	33 482 953
<i>SUM OPPVEKST</i>	92 971 673	83 620 288	11,2 %	84 034 764
<i>SUM HELSE OG SOSIAL</i>	103 906 686	102 170 246	1,7 %	104 341 630
<i>SUM LANDBRUK OG TEKNISK</i>	29 948 687	24 290 900	23,3 %	32 683 773
<i>SUM EININGAR</i>	258 627 702	222 168 553	7,1 %	238 202 875
<i>SUM FINANS</i>	-257 328 830	-231 833 517	6,7 %	-254 543 118
<i>NETTO</i>	1 298 872	300 000		

Tabell 4.0 Samla oversyn for drift.

Tabellen ovanfor viser samla utvikling langs dei ulike hovudkapitla eller sektorområda kommunen er delt inn i. Kvart sektorområde er vidare delt inn i ansvarsområde, eit ansvarsområde er eit økonomisk rapporteringsnivå som er sett saman av ulike kontoar og i ein del tilfelle ulike funksjonar.

Budsjettprosessen i Tysnes kommune er tradisjonelt gjort på ansvarsnivå og i nokre tilfelle vert det vist til ulike funksjonar innanfor eit økonomisk ansvarsområde.

Diagrammet til venstre viser fordeling per sektorområde. Det største sektorområde er helse og omsorg, etterfylgt av oppvekst. Inndelinga her er gjort ut frå kommunen si organisering.

Inndeling kan også gjerast etter ulike funksjonsområde, når me deler inn etter funksjonar så kan ein funksjon dekkja fleire økonomiske ansvar. Det kan vera nyttig å sjå på funksjonar om me til dømes skal vurdere kommunen sin produktivitet, men også kommunen sine prioriteringar på ulike områder.

4.1 SENTRALADMINISTRASJONEN, STAB/STØTTE, KULTUR/NÆRING, POLITISK STYRING – HOVUDKAPITTEL 1.1

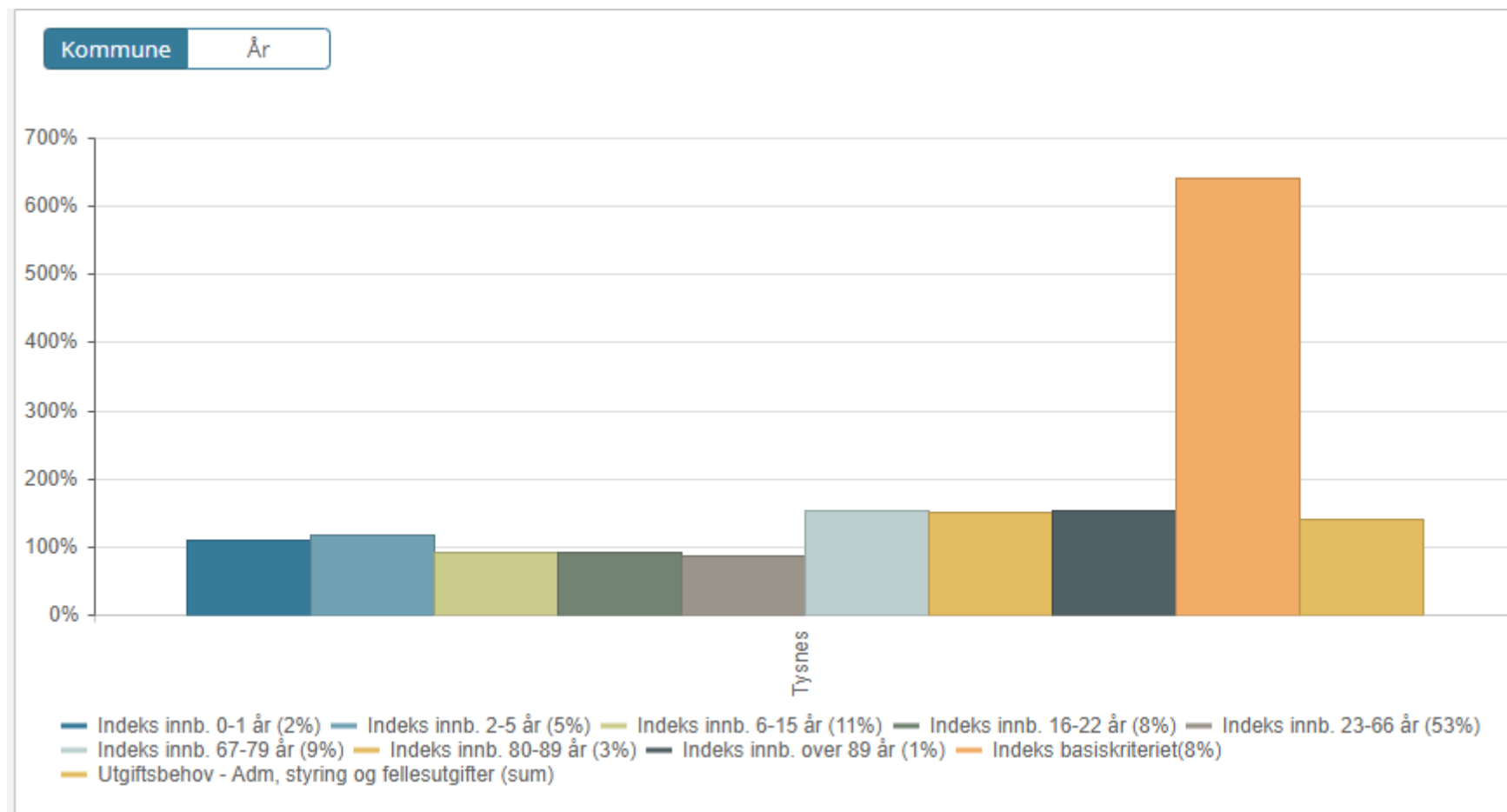
	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
<i>SUM SENTRALADMINISTRASJON / STAB / STØTTE</i>	31 800 657	31 31 432 084	1,2 %	33 482 953

Budsjettområde har ein auke på 1,2 % samanstilt med revidert budsjett for 2023, samanlikna med rekneskap for 2022 er auken på 2,7 %.. I nominell verdi er budsjett for 2024 auka tilsvarende om lag kr. 369` samanlikna med revidert budsjett for 2023. I realiteten er auken i samanlikna med revidert budsjett så låg at det i realiteten er ein nedgang, dersom me legg til grunn forventa løns- og prisvekst for 2023 skulle budsjettet hatt ein nominell auke tilsvarende om lag kr. 1,4 million.

I det underståande går me gjennom hovudkapitelet fordelt på ansvar. Der det finnes god statistikk vil me først vise til statistikk innanfor ulike temaområder før me går inn på dei konkrete ansvarsområda. Statistikken er i hovudssak henta frå KOSTRA og er justert for utgiftsbehov og

4.1.1 ADMINISTRASJON, STYRING OG FELLESUTGIFTER – DATA

Figuren under viser Tysnes kommune sitt berekna utgiftsbehov knytt til administrasjon, styring og fellesutgifter. Det samla utgiftsbehovet er estimert til 140 %, i praksis betyr dette at det etter inntektssystemet vert vurdert at administrasjon av Tysnes kommune er litt dyrare enn landsgjennomsnittet som då alltid er på 100 %.

Tabellen under viser Tysnes kommune sine kostnader til administrasjon, styring og fellesutgifter per innbyggjar, tala i tabellen er justert for utgiftsbehov og for inflasjon med deflator. Dette betyr at tala lar seg samanlikna med andre og såleis gjev uttrykk for Tysnes kommune sin produktivitet samanlikna med andre kommunar.

	Tysnes 2021	Tysnes 2022	Kostragruppe 05 2022	Landet uten Oslo 2022
<i>Prioritet</i>				
<i>Netto driftsutgifter per innbyggjar (100) politisk styring (B)</i>	763	798	714	398
<i>Netto driftsutgifter per innbyggjar (110) kontroll og revisjon (B)</i>	182	220	189	108
<i>Netto driftsutgifter per innbyggjar (120) administrasjon (B)</i>	4 459	4 495	4 911	4 084
<i>Netto driftsutgifter per innbyggjar (130) administrasjonslokale (B)</i>	311	255	476	531
<i>Netto driftsutgifter pr. innbyggjar til Adm, styring og fellesutgifter (B)</i>	5 931	5 948	6 833	5 675

Dersom me ser samla netto driftsutgifter per innbyggjar til administrasjon, styring og fellesutgifter driv me i prinsippet om lag kr. 2,6 mill. rimelegare enn kommunane i Kostragruppe, 05, og om lag kr. 800` dyrare enn landsgjennomsnittet.

4.1.1.1 POLITISK STYRING, KOMMUNESTYRE, FORMANNSKAP OG NEMNDER

Tabellen under viser budsjett 2024 for politiske styring, det er helt delt i tre ansvarsområder.

<i>Ansvar</i>	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
<i>1100</i>	Kommunestyre, formannskap, nemnder	5 438 415	4 866 351	11,8 %	5 000 822

1140	Utval og råd	59 118	116 698	-39,6 %	135 974
1192	Kommune- og stortingsval	0	-	-100 %	3 040

ANSVAR 1100 KOMMUNESTYRE, FORMANNSKAP OG NEMNDER

Ansvarsområde for kommunestyre, formannskap og nemnder er auka tilsvarande 11,8 % samanlikna med revidert budsjett for 2023. Til dette ansvarsområde ligg budsjettering for funksjonane til kommunestyre, formannskap, tenesteutval og utval for landbruk og teknisk. I tillegg ligg godtgjersle for folkevalde også i ulike nemnder under dette ansvaret, samt ordførar/varaordførar, revisjon og plansaksbehandling.

Ansvar 1100 jar ein vekst som er noko høgare enn forventa løns og prisvekst. Endringa innanfor dette område er først og fremst knytta til auke i budsjettert nivå for godtgjersle folkevalde, denne aukart med om lag kr. 380`. Endringa er knytt til feil i tidlegare budsjett heller enn ei reell endring.

Tilleggsloyvingar er vidareført på same nominelle nivå som i 2023, det betyr at formannskap og ordførar til saman disponerer kr. 100` i tilleggsloyvingar. Ordføraren har totalt kr. 25` av samla tilleggsloyvingar, dette dekker også gåver ved representasjon.

Støtte til kommunestyregruppene er vidareført med kr. 50` for 2024.

Innanfor område plan er det sett av kr. 400` til kjøp av konsulenttenester det er ein nedgang på kr. 140` samanlikna med budsjett for 2023. Nedgangen er knytt til at me vonleg får ferdigstilt det meste av arbeidet med kommuneplanen sin arealdel i inneverande år.

Revisjon følgjer av særutskrift for kontrollutvalet, det er foreslått ein auke på dette område tilsvarande 33,4 %. Administrasjonen vurderer aldri framlegg til budsjett innanfor dette område og viser til særutskrift frå kontrollutvalet for nærare informasjon.

ANSVAR 1140 UTVAL OG RÅD

På dette ansvaret fører me kostnader til eldreråd/råd for menneske med nedsett funksjonsevne, ungdomsråd og arbeidsmiljøutval. Samla er det budsjettert ein reduksjon av område tilsvarande nær kr. 39`. Dette er i all hovudssak ein teknikalitet då møtegodtgjersla vert ført på 1100. I all hovudsak er den budsjetterte endringa ei tilpassing til faktisk drift. Når det gjeld ungdomsrådet er posten for opplæring og kursutgifter budsjettert på eit nivå som er i samsvar med forventa bruk, det er vidareført ein tiltakspott for ungdomsrådet på kr. 15`

ANSVAR 1192 KOMMUNE OG STORTINGSVAL

Det er ikkje val i 2024 og såleis er det ikkje budsjettert kostnader her. Kostnader som var budsjettert i 2023 var for ein vesentleg del personalkostnader.

4.1.1.2 ADMINISTRASJON OG FELLESKOSTNADER

<i>Ansvar</i>	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
1120	Rådmannskontor	10 341 922	9 169 338	12,8 %	9 931 830
1150	Administrasjonsbygg	180 000	1 188 131	-84,9 %	27 644
1180	Fellesfunksjonar	6 760 397	6 717 428	0,6 %	8 857 151
1181	Tillitsvald	884 144	718 010	27,3 %	788 762

ANSVAR 1120 RÅDMANNSKONTORET

Ansvarer dekket stort sett alt av kommunale stabsfunksjonar slik som økonomi, løn, innkjøp, IT, personal, eigedomsskatt og kvalitet, i tillegg ligg mellom anna beredskap til dette ansvarsområde.

På rådmannskontoret er det ein auke tilsvarende 12,8 %. Auken frå 2023 til 2024 er knytt til auke i stillingsressursar ved at det vert tilført ei ny stilling som lønsmedarbeidar. Me har i 2022 og i 2023 hatt høge kostnader til kjøp av eksterne lønstenester. I rekneskapen for 2022 var det ført om lag kr. 656` i konsulenttenester, det er ikkje alt dette som har vore knytt til løn, men ein vesentleg del av tenestene her er kjøp av lønstenester. Når

det vert gjort framlegg om å tilføre ein ny ressurs på løn er det i første rekkje knytt til den operasjonelle risikoen me har på dette området i dag. Det er budsjettert med effekt tilsvarende 75 % stilling i 2024, den endelege utforminga av stillinga må leggjast fram i eigen skipingssak. Alternativet til å skipe stilling er å auke kjøp av konsulenttenester for 2024.

Utover endringar som er knytt til fastlønsbudsjettet er det mindre justeringar som er gjort på område, det er rydda litt i ulike støtteressursar og avslutta ein del kontingentar knytt til fagsystem slik som m.a. støttesystem for persona og generelle støttesystem totalt er posten redusert med kr. 43`

Funksjonen *beredskap* er vidareført om lag som i dag med kr. 116`, dette dekker lisens på UMS varsling, satellittelefonar og overføring til Bergen kommune som held sivilt beredskapslager for kommune.

ANSVAR 1150 ADMINISTRASJONSBYGG

Ansvar er vidareført som i dag, men me har valgt å samla innkjøp av tilfeldig inventar på dette ansvaret framfor å ha mindre avsetjingar til dette på dei einskilde ansvarsområda. Årsaka til at me gjer det er at me då ikkje vil ha trong for å ha ein liten buffer på kvart ansvarsområde knytt til moglege utskiftingar av kontorstolar og bord. Det er samla sett av kr 180` til føremålet, det er gjort tilsvarende reduksjonar på dei einskilde ansvarsområda.

Den store endringa på dette område er knytt til endringar i rekneskapsmessige reglar for internhusleige, det var i 2023 budsjettert med om lag kr. 1 mill. i internhusleige.

ANSVAR 1180 FELLESTENESTA

Under dette ansvaret ligg felles sekretariat, IKT lisensar og driftsavtaler, telefonikostnader, kontingentar og kjøp av konsulenttenester som dei største postane.

Bemanning i kommunen si post og arkivteneste er i realiteten vidareført på same nivå som i 2024, endringa her er knytt til at deler av lønsutgiftene her vart ført på ansvar for val.

Ei stadig utvikling mot meir digital kommunikasjon og større krav til fagsystem og integrasjonar har auka kostnader på dette område som ei naturleg nedside. Den potensielle vinsten av ein del av dei same systema vert ført på tenesteområda. Ein meir digital kommune er også monaleg meir sårbar for både tilfeldige hendingar og handlingar gjort med vonde forsett. Det ligg inne midlar for e-læring og gjennomføring av ulike tryggleikstiltak, det ligg likevel ikkje inne midlar til avtaler om særskilte innsatsgrupper for IT tryggleik. Kostnader knytt til IKT drift og lisensar er vidareført som i dag, her må me ha med oss at ei endring av organisering av kommunen sin IKT funksjon vil kunne ha andre kostnadsmessige konsekvensar.

I 2023 er det gjort ei rekkje endringar av fagsystem, dei viktigaste endringane er at det er innført nytt fagsystem for barnevern, sosial, nytt sak og arkiv system, innkjøpssystem, ny nettside og intranettløyning. Det er ikkje lagt opp til så omfattande endringar i 2024, men de vil verta arbeid med vidare utvikling av desse fagsystema også i 2024. Av nye løysingar vil me innanfor dette område gjera ei vurdering av innbyggjarappen Civis, applikasjonen er eit verktøy for å nå betre ut til innbyggjarane med informasjon og samstundes lenkje dei tilbake til hovudkanalane til kommunen. Årleg kostnad her er estimert til om lag kr. 40`.

Det er sett av ein post tilsvarende kr. 180` til felles opplæringstiltak, dette er mellom anna felles leiaropplæring, kurs innan IT eller andre felles kurs i verksemda.

Bedriftshelseteneste og velferdstiltak for heile verksemda vert også ført på dette ansvarsområde.

Det er ønskeleg å gjera ei justering av dette ansvaret frametter slik at post- og arkivtenesta vert skilt frå andre fellesfunksjonar, dette er ein rein teknisk tilpassing og vil ikkje har budsjettmessige konsekvensar, det vert lagt til grunn at denne endringa kan gjerast administrativt.

ANSVAR 1181 TILLITSVALDE

Frikjøp av tillitsvalde vert rekna som del av kommunen sine administrasjonskostnader. Hovudavtalen for kommunalt avtaleområde regulerer frikjøp av tillitsvalde, i verksemda vår er det no tre organisasjonar som er så store at dei har rett på frikjøp, Fagforbundet, Utdanningsforbundet og NSF. Kostnader på dette område vert i realiteten regulert gjennom Hovudavtalen mellom KS og forhandlingssamanslutningane på arbeidstakarsida. Fagforbundet har frikjøp tilsvarende 0,65 årsverk medan Utdanningsforbundet har frikjøp tilsvarende 0,2 årsverk, NSF har frikjøp tilsvarende 0,1 årsverk.

Frikjøp av personvernombod vart auka til 15 % for 2023 og er vidareført på same nivå i 2024. I periodar kan dette vera for lite, men me legg då til grunn at ombodet uansett har krav på tid til å løysa sine oppgåver, desse ressursane vil då verta trekt frå andre oppgåver knytt til ansvar 1120 – rådmannskontoret.

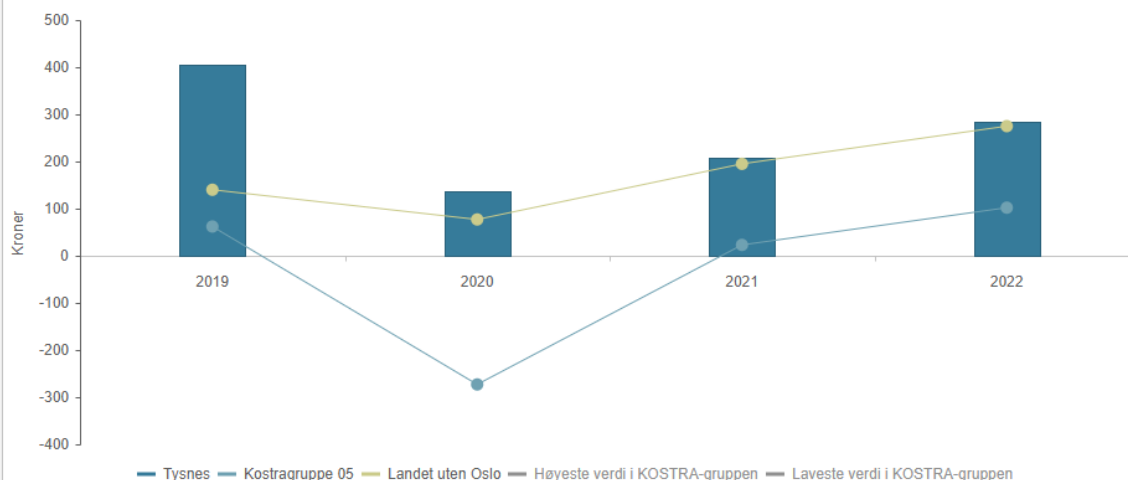
Hovudverneombod har rett på frikjøp etter arbeidsmiljøloven og det er vidareført eit frikjøp tilsvarende 10 % av stillinga. Utover dette har hovudverneombodet rett til å få fri for å utføra sine oppgåver.

4.1.2. NÆRINGSUTVIKLING, REISELIV, VETERINÆR OG ALKOHOLOMSETNAD - DATA

Tysnes kommune har i dag eit ansvarsområde for næringsutvikling og eitt for reiseliv, forutan dette vert det ytt støtte til veterinærtenester for landbruket og sikra forvaltningsmessig oppfølging av alkoholomsetnad. I det underståande vil me vise litt tal frå KOSTRA, talgrunnlaget her er stort sett knytt til ansvar for næringsutvikling og reiseliv.

Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B)

***) Graf er justert med utgiftsbehov

Figuren til venstre viser netto driftsutgifter til tilrettelegging og hjelp for næringslivet, for Tysnes kommune er det reiseliv og råd og rettleiing gjennom kommunen som vert ført på denne funksjonen.

Tysnes kommune nyttar litt meir ressursar på desse områda enn landsgjennomsnittet og vesentleg meir enn kommunar i vår Kostra gruppe. Det relativt store reduksjonen i netto driftsutgifter frå 2019 til 2020 er at me frå 2020 ikkje har aktivert egne lønsressursar til dette arbeidet.

Når det gjeld netto driftsutgifter per innbyggjar til landbruksforvaltning vert det ført under ansvar for landbruk. Kostnad til veterinær driftstilskot vert likevel ført på dette hovudkapittelet, tilskota er viktig for å sikra næringsdriva bønder tilstrekkeleg tigong på veterinærtenester. Tilskota her går ikkje inn som del av kommunen sitt næringsarbeid.

Samanlikna med kommunar i Tysnes kommune si Kostragruppe 5 nyttar kommunen om lag kr. 533` meir til tilrettelegging og hjelp for næringslivet enn gjennomsnittet, samanlikna med landsgjennomsnittet nyttar Tysnes kommune om lag kr. 30` meir til denne funksjonen.

Tysnes kommune ender som nr. 163 av alle kommunar på NHO sitt næringsbarometer, det kan lesa meir om denne rapporten her: [NHO sitt næringsbarometer](#)

4.1.2.1 NÆRINGSUTVIKLING OG REISELIV

<i>Ansvar</i>	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
1430	Næringsutvikling	92 942	112 444	-17,3 %	557 100
1434	Reiseliv	646 000	542 366	19,1 %	531 341
1455	Veterinær	200 000	170 000	17,6 %	150 000
1456	Veterinærsamarbeid	-31 200	-30 000	4 %	-42 225
1434	Alkoholomsetnad og kontroll	-8 306	-7 987	4 5	-37 369

ANSVAR 1430 NÆRINGSUTVIKLING

Området næringsutvikling er vidareført på same nivå som i 2023. Det kan vera verdt å merkja at når me nytta så mykje på dette ansvarsområde i 2022 var det knytt til statlege støtteordningar for Covid, her kom inntektene i 2021 medan kostnadane kom i 2022. Kjøp av tenester frå Atheno vert vidareført med kr 100` og er då i første rekkje tenkt som ei støtte til nyetablerarar og verksemder i omstilling. Avtalen med Atheno bør fornyast i 2024.

Når det ser ut som at område har eit nedtrekk for 2024 er det knytt til at det er ført ei tilbakebetaling av rentefritt lån på dette ansvarsområde.

ANSVAR 1434 REISELIV

Innanfor område reiseliv har me lagt opp til ein vekst på 19,1 % samanlikna med budsjett for 2023. Endringa er i all hovudssak knytt til korleis me fører faste driftstilskot. Når mellom anna årleg kostnad for Miljøfyrtårn vert ført på dette ansvaret så er det knytt til at dette var ein del av Visit Sunnhordland sitt prosjekt for berekraftige reisemål. Reduksjonen er gjort for å redusera omfang av drifta.

Me hadde ein vekst på dette området i 2021 etter at me tilslutta oss Visit Bergen, samla kostnader til kontingentar og drifstavtaler på dette område er slik:

Visit Sunnhordland	Kr. 36 000
Visit Bergen	Kr. 56 000
Miljøfyrtårn	Kr. 34 000
Geopark Sunnhordland	Kr. 65 000
Avtale om Turistinformasjon	Kr. 80 000
Avtale Bruntveit Landhandel	Kr. 25 000
SUM	Kr. 271 000

Forutan desse kostnadene kjem også leigeutgifter til servicerom/venterom på kaien, lysing i Bladet Tysnes si sumaravis og noko driftskostnader for Våge gjestehamn inn på dette ansvaret.

ANSVAR 1455 VETERINÆR OG ANSVAR 1456 VETERINÆRSAMARBEID

Ansvaret veterinær er knytt til stimulering for å sikra veterinærdekning i kommunen. Kommunen har avtale med Tysnes Veterinærklinikk AS som motteke driftstilskot. Tysnes kommune har sagt seg viljug til å auke driftstilskotet for å stimulera til auka dekning av veterinærer i felles vaktistrikt for Tysnes, Bjørnafjorden, deler av Kvinnherad og Tysnes, dei andre kommunane har akseptert tilsvarende endring. Det er litt uvisst når denne endringa faktisk kan tre i kraft.

Når det gjeld veterinærsamarbeid så er det knytt til gjennomføring av vakt og er fullt ut dekket gjennom statlege særøyvingar. Ordninga vert administrert av rådmannskontoret.

Samla er dette tiltak som er viktig for landbruksnæringa i kommunen.

ANSVAR 1460 ALKOHOLOMSETNAD OG KONTROLL

Når det gjeld ansvaret for alkoholomsetnad og kontroll så er det kanskje ikkje akkurat eit tiltak som høyrer heime under næringsutvikling, men det oppstår som ein naturleg konsekvens av at verksemdar får sals- og sjenkeløyver og moglegheit til å selja tobakk. Aktiviteten på område vert vidareført som i dag. Tysnes deltek i eit kommunesamarbeid der Sauda kommune er vertskap for kontrollverksemda. Avgifter til løyver vert fakturert i samsvar med gjeldande forskrifter.

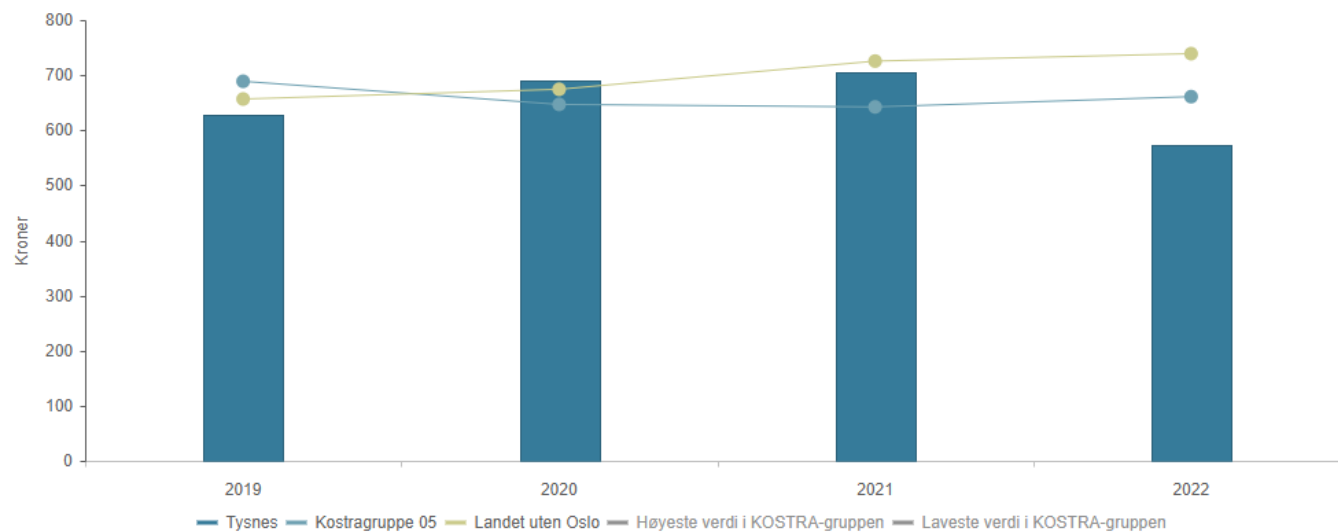
4.1.3 KULTUR - DATA

Innanfor kultur og idrett så ligg det ikkje estimat for utgiftsbehov, dette er knytt til at kultur vert rekna som eit overskotsfenomen og er knytt til kommunen sin bruk av frie inntekter. Det kan likevel vere relevant å trekke litt samanlikningar både med vår Kostra gruppe og landet forøvrig.

Kultur prioritering 2021– nøkkeltal (KOSTRA)	Tysnes 2019	Tysnes 2020	Tysnes 2021	Tysnes 2022	Kostragruppe 05	Landet utan Oslo
Netto driftsutgifter kulturektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	2,8	2,6	3,4	3,1	4,0	4,1
Netto driftsutgifter for kulturektoren per innbyggjar i kroner	2041	1900	2781	2741	3335	2878
Netto driftsutgifter til allmenn kultur per innbyggjar i kroner	973	877	1602	1733	1549	1294
Netto driftsutgifter for folkebibliotet per innbyggjar i kroner	327	362	420	492	505	324

Tysnes kommune nyttar litt mindre av sine samla netto driftsutgifter til kultur enn tilsvarende tal for Kostragruppa og for landet elles, dersom Tysnes kommune skulle nytta like mykje som Kostragruppe 05 skulle løyving til kultur vore auka med om lag kr. 1,7 mill., for landet elles så skulle løyvinga vore auka med om lag kr. 400`.

Dersom me ser på løyvinga til folkebibliotek brukar me litt mindre enn Kostragruppa (kr. 40`) og om lag kr. 500` meir enn landet u/Oslo.

Figuren til venstre viser netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg og -anlegg. Av figuren kan det lesast at Tysnes kommune nyttar noko mindre enn for Kostragruppe 05 og landet.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	628	691	706	574
Kostragruppe 05	689	647	642	661
Landet uten Oslo	657	674	726	739

4.1.3.1 KULTUR / TYSNESHALLEN / BIBLIOTEK

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
1500	Kultur	2 449 491	2 809 043	-12,8 %	3 070 462
1501	Tysneshallen	446 351	505 674	-11,7 %	469 590
1510	Bibliotek	1 458 606	1 115 280	30,8 %	1 183 088

Tabellen ovanfor viser budsjett for 2023 fordelt på kultur, Tysneshallen og bibliotek, samla er det budsjettert ei nedjustering for alle område tilsvarende 1,7 % samanlikna med revidert budsjett for 2023.

ANSVAR 1500 KULTUR

Under kultur ligg funksjonar som ungdomsarbeid, friluftsliv, kunstformidling, idrett, kulturadministrasjon, kulturvern og andre kulturaktivitetar. Det har dei seinare åra vore prøvd ut løysingar for å skilje idrett og kultur på to stillingar, vurderinga er at dette ikkje har fungert godt nok, me legg såleis opp til at det frå 2024 igjen vil vera ei samla stilling for idrett og kultur.

I 2022 var det sett av kr. 100` til å arbeida med oppfølging av Fritidserklæringa, her vart Friskus lagt inn som eit tiltak for å sikra betre informasjon og kunnskap om fritidstilbod på Tysnes, tiltaket er vidareført med lisenskostnader for 2023. Årleg lisenskostnad er p.t. kr. 69` per år.

Andre reduksjonar på kulturområde er henta frå ulike tilskot, men me har lagt vekt på å oppretthalde eksisterande faste tilskotsordningar. Me tenkjer at frivillige lag og organisasjonar er svært viktige for Tysnes og det er viktig at kommunen her opptre mest mogleg føreseieleg. Når det gjeld meir prosjektretta tilskotsordningar slik som m.a. til kulturminnevern så er det lettare å justera denne type tilskot frå år til anna.

TILSKOTSORDNINGAR	2021	2024
Faste tilskot til lag og organisasjonar:		
Tilskot til idrett	150 000	172 407
Tilskot til song og musikklag	270 000	310 033
Ålmenne Kulturmidlar	150 000	172 407
Nærmiljøtiltak	100 000	114 938
Grendatun kino	50 000	50 000
Sunnhordland museum	13 617	20 391 ¹
Tidsavgrensa tilskot		
Tysnesfest ²	550 000	550 000
Prosjektretta og søknadsbaserte tilskot		
Midlar til kulturvern	80 000	50 000
Frie kulturmidlar	-	20 000
SUM	1 213 617	1 410 474

Tysnesfest har hatt ein fast avtale om kommunal støtte tilsvarende kr. 550` fram til og med 2023, av dette er de føresett at kr. 100` vert tilbakefakturert til Tysnesfest for å dekkja leige for Tysneshallen og meirkostnader for legekantor. Budsjettframlegget byggjer på tidlegare støtte,

¹ Sunnhordland museum har søkt om auka driftsstønad for bygging av Nye Sunnhordlandstunet, søknad vert lagt fram i eiga sak.

² Kr 100 000 vert fakturert få Tysneshallen og frå legekantoret (à kr. 50`)

men det kan ikkje sjåast vekk frå at søknadssummen vert justert inn mot 2024. Det vert lagt fram eiga sak på ein slik eventuell søknad når den ligg føre.

Me har også nokre faste avtaler som gjeld til og med 2023, dette gjeld mellom anna for Årbakka Handelsstad og Kulturløo. Tabellen under viser avtaler og kontingentar innanfor kulturområde. I budsjettframlegget er det lagt til grunn at avtaler vert vidareført på same nivå som for innverande år, avtalane er ikkje indeksregulert sidan 2021.

<i>Drifts- og leigeavtaler, kontingentar 2024</i>	
Kulturløo	20 000
Årbakka Handelsstad - drift	20 000
Leigeavtale Årbakka handelsstad	20 000
Uggdal Bygdelag - Dagsturhytte	15 000
BOF	70 000
SUM	144 768

ANSVAR 1501 TYSNESHALLEN

Det er ingen større budsjettendringar for Tysneshallen, reduksjon som ligg i budsjett samanlikna med revidert budsjett er delvis knytt til rydding i avtaler, det er også gjennomført Enøk tiltak i Tysneshallen som venteleg får ein positiv effekt frå 2024.

Tysneshallen er 20 år i 2024 og det kan vera naturleg å vurdere moglegheiter for vidare utvikling. Som del av dette har ein sett på moglegheitene for utvikling av vrimleområdet i Tysneshallen. Her har ein fått tilsegn frå BUFDIR på eit tilskot på kr. 422 000 til opne møteplassar, fordelt over tre år. Tilskotet skal gå til rehabilitering av kjøkenet og nytt inventar i vrimleområdet. Her er det krav om 20 % eigenfinansiering. I førre økonomiplan låg det inne kr. 200 000 til lydisolering mellom hall og vrimleområdet. Det er ynskjeleg å vidareføre desse midlane og at dei to prosjekta vert sett i samanheng, det er i investeringsplanen sett av kr. 400` til dette arbeidet i 2024, dette vert då dekkja av midlar frå Bufdir og me vil starta med utbetring av kjøkken.

ANSVAR 1510 BIBLIOTEK

Hovudsatsinga på biblioteket dei siste åra har vore samlingsutvikling og ein har auka mediebudsjettet. Målsetjinga har vore å bygge opp ein aktuell samling med gode omløpstal, med eit ekstra fokus på barne og ungdomslitteraturen.

Nøkkeltal for biblioteket syner at denne satsinga i stor grad har vore ein suksess. I 2016 vart det omlag 2000 førstegangslån av barnebøker, no er dette talet over 6000. Mediebudsjettet i 2016 var 100 000, no er det 207 400. I denne perioden har det totale utlånet dobla seg.

Når ein ser nærmare på tala skuldast auka i all hovudsak utlånet av barnebøker. Utlånet av skjønn- og faglitteratur for vaksne har halde seg nokså stabilt og ligg rundt landsgjennomsnittet. I budsjett for 2024 ligg det kr. 35` til fornying av faglitteraturavdelinga. Desse reolane er over 20 år gamle og avdelinga bør gjerast meir attraktiv for lånarane.

Det er ingen konkrete planar om å auke opp stillingsressursen knytt til folkebiblioteket. Men med noverande ressurs er det ikkje mogleg for folkebiblioteket å levere bibliotektenester til skulane, utover det samarbeidet som er med Tysnes skule. Samtidig er det slik at skulane treng støtte til å utvikle sine skulebibliotek. Opplæringslova gjev elevane rett til eit skulebibliotek. Men dei siste åra har det vore løyvd lite ressursar til dette området og sjølv desse små budsjetta blir ikkje brukt opp. Elevane i tillegg til leseopplæringa har elevane rett tilgang på aktuell litteratur tilpassa deira egne interesser og nivå. Eit av kompetansemåla etter 4. trinn går nettopp på dette: *Eleven skal velge bøker fra bibliotek ut fra egne interesser og leseferdigheter.*

Det er derfor planar om å søkje tilskot til skulebibliotek og lesestimulering. Det er krav om eigenfinansiering og samlingane på Onarheim og Ugddal må ha budsjett som sikrar fornying og vedlikehald. Det er gjort framlegg om å auka innkjøp av media med kr. 90` utover alminneleg prisutvikling, dette er midlar som skal gå til å sikra gode skulebibliotek, det er lagt til grunn ei generell tilråding om at mediebudsjettet her bør sikra ei bok per elev i året.

4.1.4 KYRKJELEG ADMINISTRASJON

Kommunen har ansvar for lokal finansiering av den norske kyrkja lokalt, ansvaret er heimla i trossamfunnsloven § 14, 2.-4.ledd. :

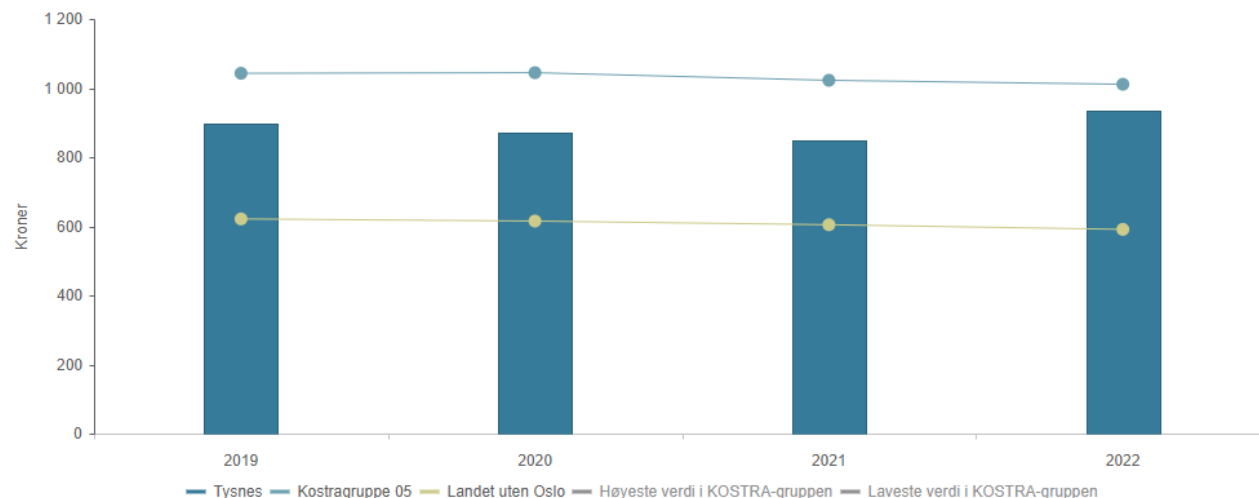
«Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre

at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet. I budsjettforslaget skal også tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk inngå.

Etter avtale med soknet kan kommunen yte tjenester i stedet for å gi tilskudd etter andre ledd.

Kommunen kan ta opp lån for å finansiere investeringer i kirkebygg og tilhørende varige driftsmidler.»

Forutan tilskot til kyrkjeleg administrasjon har kommunen også ansvar for drift og forvaltning av gravplassar. Dette tilskotet vert gjeve gjennom tenester og ikkje som direkte tilskot til Kyrkjeleg felleusråd, budsjettmessig vert tenestene ført på hovudkapitel 4 – teknisk drift.

Figuren til venstre viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter per innbyggjar til kyrkjeleg administrasjon. Dersom vår drift hadde vore på same nivå som snittet i Kostragruppe 05 ville det ført til ein meirkostnad tilsvarande om lag kr 225', samanlikna mot landsgjennomsnittet ville det vore ein mindrekostnad tilsvarande om lag kr. 1 mill.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	896	872	850	934
Kostragruppe 05	1 043	1 044	1 022	1 011
Landet uten Oslo	621	615	604	591

Fig. 4.1.4.1: Netto driftsutgifter per innbyggjar til til den norske kyrkja (390)

Figuren under viser Tysnes kommune sin utgifter til gravplassar per innbyggjar, figuren viser eit høgt forbruk samanlikna både med Kostragruppe 05 og landet elles. Meirforbruk samanlikna med referansekommunane er om lag kr. 800' per år. Den samla overføringa til den norske kyrkja er sett saman av desse to funksjonane, sett under eitt har Tysnes kommune ei årleg overføring som ligg om lag kr. 550' over Kostragruppe 05 og om lag kr. 1,8 mill. over landsgjennomsnittet

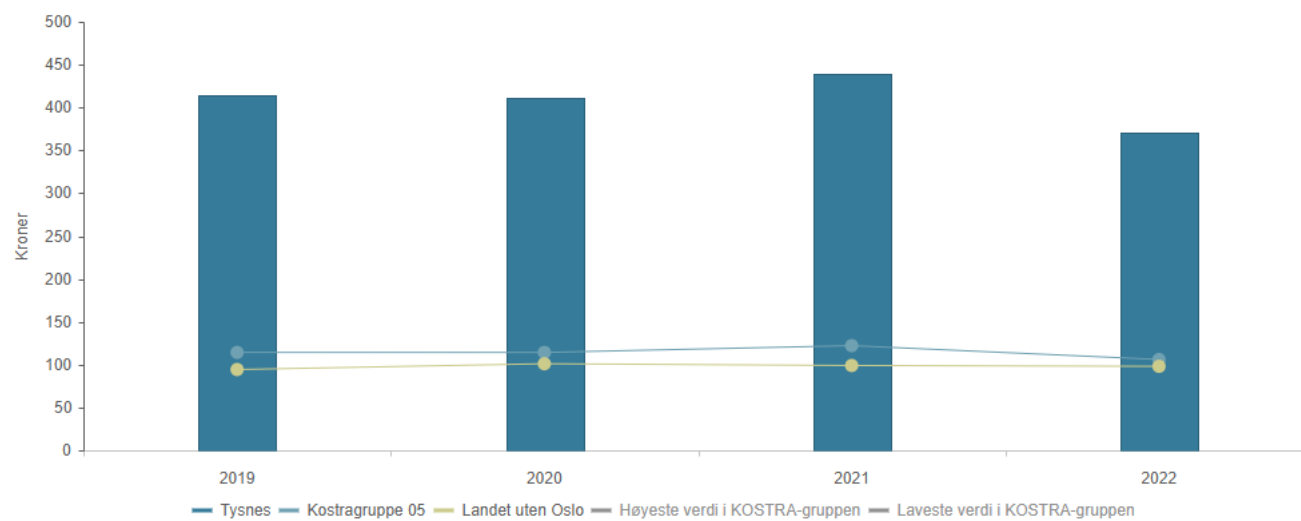

Fig. 4.1.4.2: Netto driftsutgifter per innbyggjar til gravplassar og krematorier (393)

<i>Ansvar</i>	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
1570	Kyrkjeleg administrasjon	2 882 777	2 771 901	4 %	2 717 357

Ansvar for kyrkjeleg administrasjon er vidareført på same nivå som 2023 justert for forventta prisvekst. Kyrkjevevje har sendt over framlegg til budsjett med eit netto utgiftsnivå tilsvarande kr. 3 017 000, dette er om lag kr. 134` høgare enn framlegget som er lagt til grunn her.

Kyrkjevevje grunngjev framlegg til auke me at det er trong for å auke opp stilling som organist frå 70 % til 100 % stilling. Kyrkjevevja skriv vidare:

«Kyrkja skal ha eit trusopplæringstiltak for alle som er døypte frå 0 til 18 år, dette inneber at det og blir trong for meir musikalske krefter inn i arbeidet. Det er og ynskjeleg å kunne utvida tilbodet for gravferd.»

Kyrkjevevja viser til at dei allereie har gjennomført følgjande tiltak for å auka inntekter eller redusera utgifter:

Det ligg ein vakanse på administrasjon tilsvarande 0,2 åv.

Dugnad gjev innsparingar på klokkestillinga tilsvarande kr. 96` per år.

Festeavgifter er auka med kr. 100 per år, p.t. kr. 250 i årleg avgift.

Leigekostnad for kyrkja er auka med kr. 500 til kr. 1000, straum kjem i tillegg.

4.2 OPPVEKST – HOVUDKAPITTEL 1.2

	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
SUM OPPVEKST	92 971 673	83 620 288	11,2 %	85 056 320

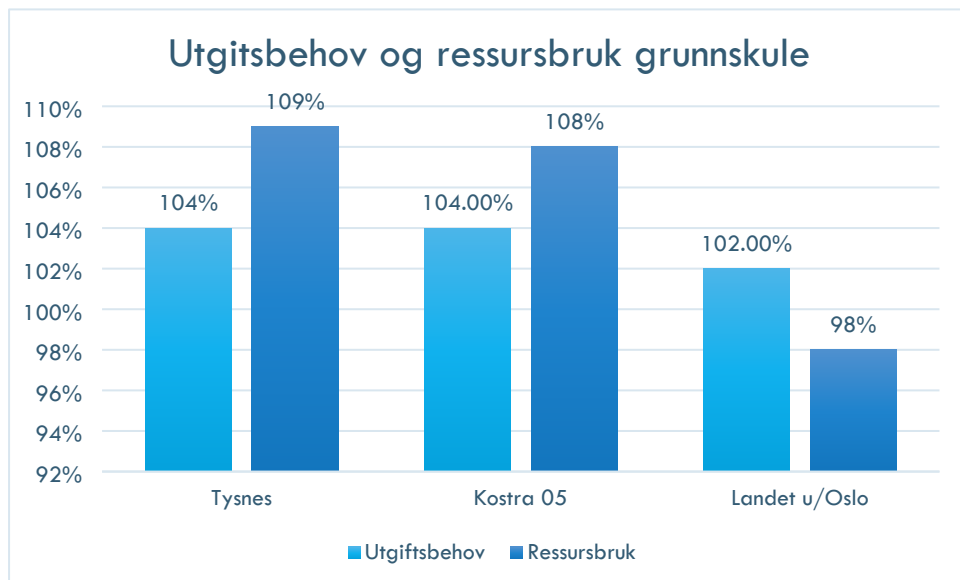
Samla har oppvekstområde ein vekst på 11,2 % samanlikna med revidert budsjett for 2022. Endringa utgjer samla om lag kr. 9,4 mill. Endringa er mellom anna knytt til endringar i statleg politikk, men er også knytt til demografiske utviklingstrekk.

4.2.1 ADMINISTRASJON

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2023	Rev. budsjett 2022	Endring 2023 mot rev budsjett 2022	Rekneskap 2021
2000	Administrasjon oppvekst	554 900	525 622	5,6 %	531 695

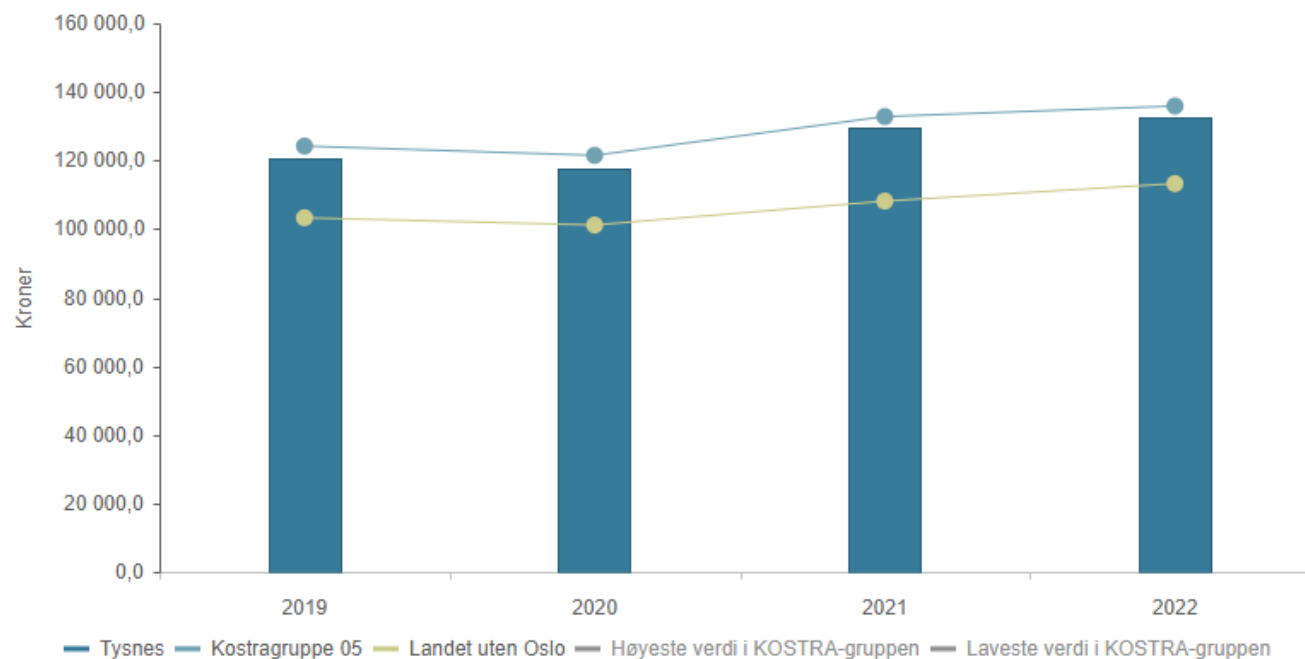
Tiltaket er vidareført som i dag.

4.2.2 GRUNNSKULE – DATA

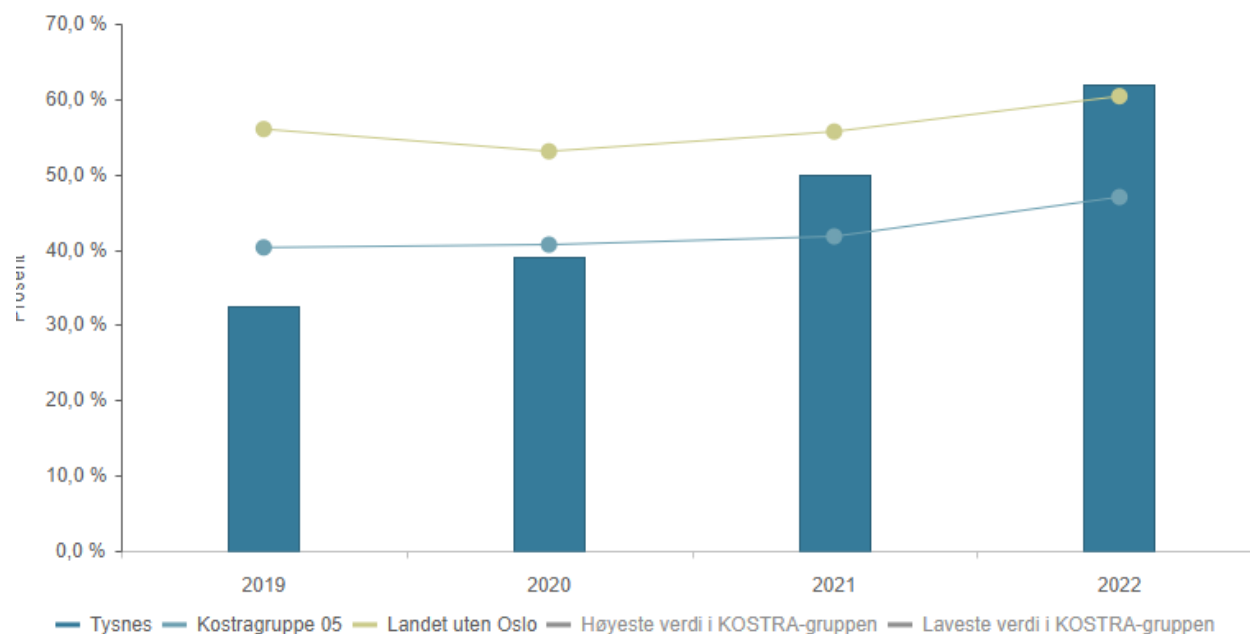

Figuren viser at Tysnes kommune har eit noko lågare utgiftsbehov for å dekkja grunnskuletilbodet enn gjennomsnittet for kommunar u. Oslo og kommunar i Tysnes si KOSTRA gruppe. Ut frå utgiftsbehovet er det venta at Tysnes kan driva sitt grunnskuletilbod til ein lågare kostnad enn kommunar som har høgare utgiftsbehov, alternativt kan Tysnes velje å prioritere grunnskuletilbod høgare enn andre tenestekområde.

Ressursbruken er noko høgare enn utgiftsbehovet i seg sjølv skulle tilsei, me ser likevel at bilete er ganske likt som andre kommunar i vår Kostra gruppe.

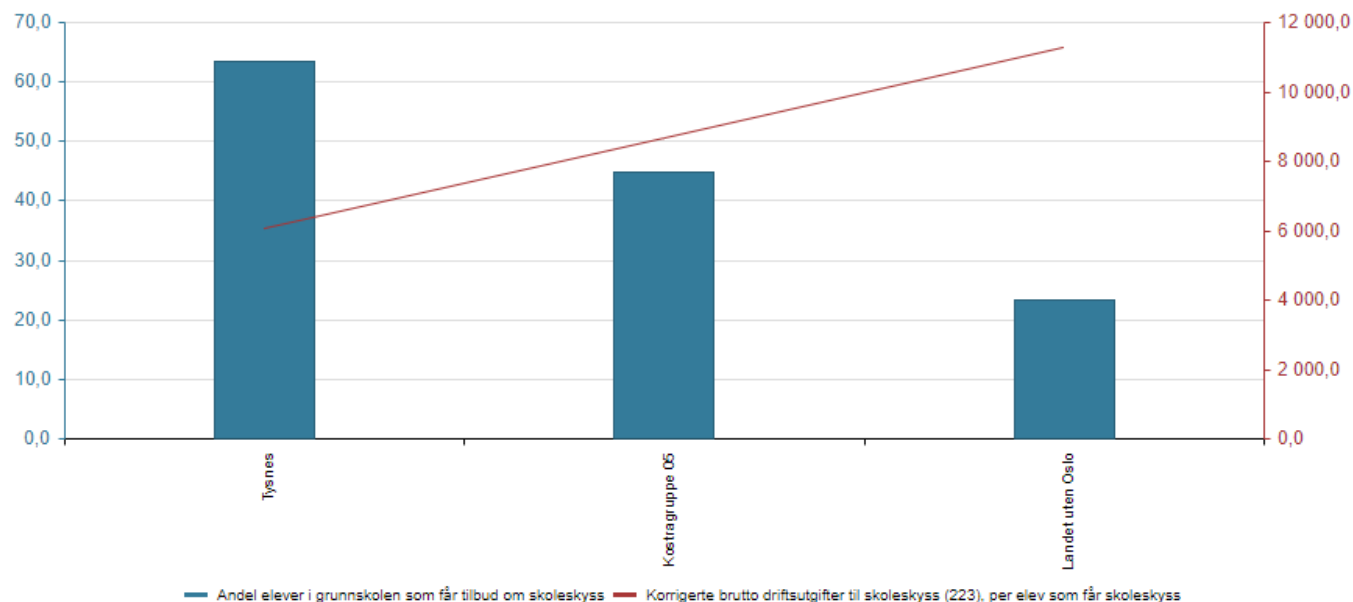

Figuren til venstre viser korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskule per elev. Figuren er inflasjonsjustert med deflator og viser at Tysnes kommune ha eit litt lågare driftsnivå enn kommunar i vår Kostra gruppe og noko høgare enn landet elles.

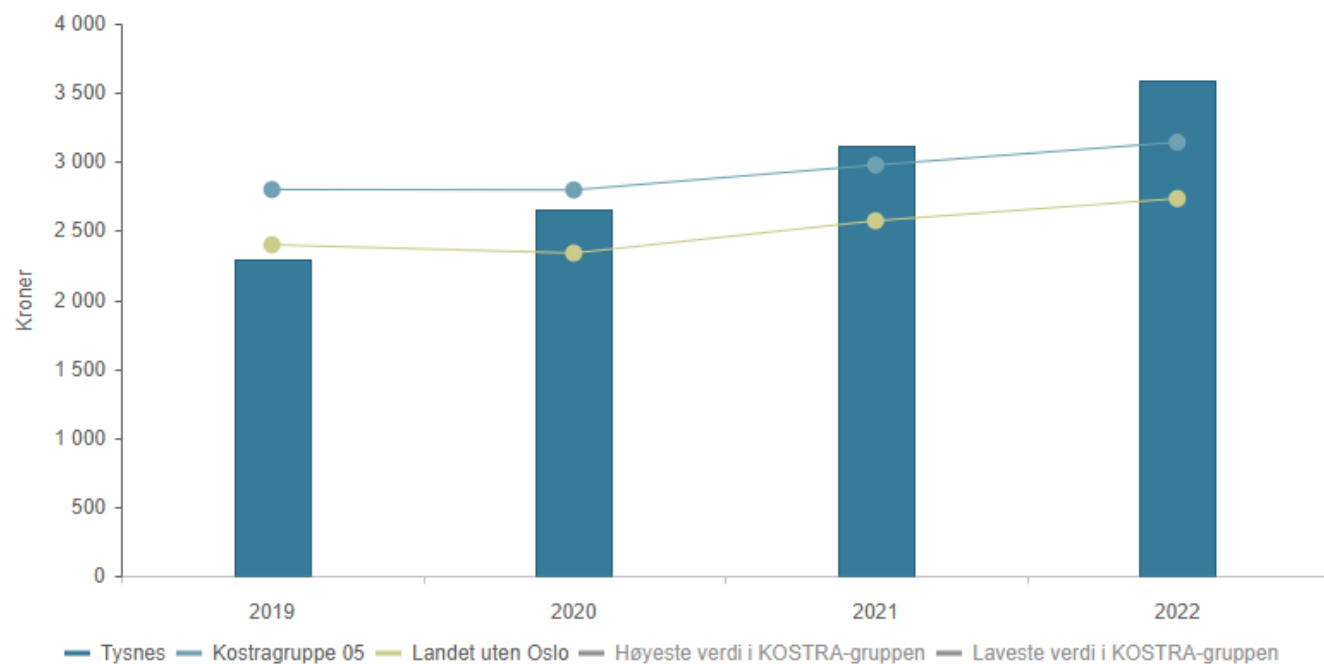
Figuren viser del av våre barn frå 6-9 år som nyttar kommunalt SFO tilbod, utviklinga har vore at stadig fleire born nyttar dette tilbodet. Dette har innverknad på kostnader og bemanning av den samla tilbodet

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	32,6 %	39,0 %	50,0 %	62,0 %
Kostragruppe 05	40,3 %	40,7 %	41,8 %	47,0 %
Landet uten Oslo	56,0 %	53,1 %	55,7 %	60,4 %

Skuleskyss er ein av dei funksjonane som fører til at kommunen har høgare utgifter til grunnskule enn samanliknande kommunar. Figuren til venstre viser forholdet mellom antal elevar som mottek skuleskyss og korrigerte brutto driftsutgifter per elev som får skuleskyss.

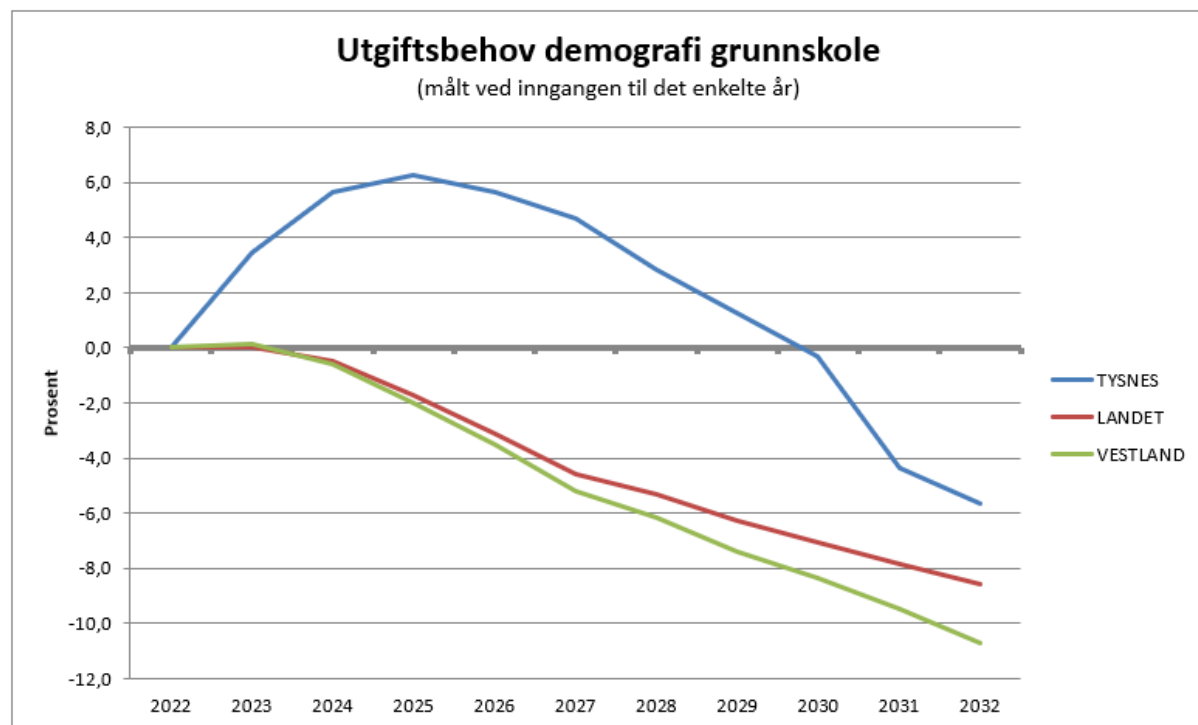
	Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss	Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss (2023), per elev som får skoleskyss
Tysnes	63,4 %	6 039,8
Kostragruppe 05	44,8 %	8 644,2
Landet uten Oslo	23,3 %	11 259,7

Figuren til venstre viser netto driftsutgifter til skulelokaler per innbyggjar. Det er naturleg at desse kostnadene går opp då det nyleg er gjennomført store investeringar knytt til Tysnes skule. Tysnes kommune nyttar om lag kr. 1,3 mill meir enn snittet for Kostragruppe 05 og omlag kr. 2,5 mill. meir enn landsgjennomsnittet.

4.2.2.1 GRUNNSKULE

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
2100	Fellestiltak skulane	4 244 906	3 534 320	20,1 %	3 451 879
2120	Onarheim skule	6 583 555	4 947 497	33,1 %	4 893 105
2140	Tysnes skule	25 660 311	23 093 615	11,1 %	24 363 652
2150	Uggdal skule	17 230 717	14 212 532	21,2 %	13 834 175
	Sum grunnskule	53 719 489	45 787 964	17,32 %	46 542 811

Grunnskule har samla sett ein svært stor oppgang samanlikna med revidert budsjett 2023, her må me også ha med oss at lønsoppgjeret for undervisningspersonell ikkje vart landa før i 2023 noko som inneber at lønsauken her i realiteten er gjort for to år under eitt, dette var også noko av grunnen til at område hadde ein svært liten vekst frå revider budsjett 2022 til budsjett for 2023. Dette er likevel berre ein liten del av den samla forklaringa. Den største forklaringa er at det samla område har ein auke tilsvarende om lag 7 årsverk i kjerneverksemda. Bemanningsramma går såleis frå 56,3 årsverk til 63,3 årsverk. Dette er delvis knytt til endringar i demografi, altså fleire born i skulepliktig alder Tysnes kommune har eit vaksande elevtal fram det når ein topp i 2025. Figuren til venstr viser forventa utvikling av utgiftsbehov for grunnskule som følgje av demografisk utvikling.

Forutan den demografiske utviklinga spelar også statleg politikk inn på kostnadsutviklinga, dette gjeld i særskilt grad utviding av gratis kjernetid i SFO. Regjeringa har frå hausten 2022 innvilga 12-timars gratis SFO-tilbod til alle 1. klassingar og frå hausten 2023 for alle 1. og 2. klassingar. Dette gjev ei stor auke i tal elevar på SFO og ein stor nedgang i inntektene. Det er ikkje mogleg å sjå at kommunane faktisk er kompensert for denne endringa.

I august 2024 får me ny Opplæringslov. Me vil der finna at spesialundervisning forsvinn i stor grad frå skulen og me får færre einskildvedtak. No skal undervisninga tilpassast den einskilde elev innanfor klassen sine rammer. Det betyr at me ikkje får einskildvedtak på timar , men me skal likevel bemanna opp så alle elevar har utbyte av undervisninga. Dette betyr større vaksentettleik i klassane.

ANSVAR 2100 FELLESTILTAK SKULANE

Til dette ansvaret ligg kjøp av PP tenester frå Stord kommune, i tillegg ligg ein del av skulen sine IKT kostnader inne på dette område. Dette er i hovudsak vidareført som tidlegare trass i at me ser at kostnader til IKT går ein del opp. Fagområde er styrkt med ei stilling som skulefagleg rådgjevar. Dette har vore ei lenge ønska stilling frå skulesektoren. Barnehagar og skular har gjennom ei årrekkje vore utsett for store endringar. Ny læreplan, Oppvekstreforma, Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderande praksis og Olweusprosjektet, er noko av dette. Det har vore eit krevjande arbeid å få dette implementert i alle einingane våre. Stillinga som Skulefagleg rådgjevar vil vera med på å driva dette utviklingsarbeidet vidare.

Skuleskyss vert også ført på dette ansvaret, det vert føresett utgifter tilsvarende om lag kr. 1,9 mill. til skyss, dette er om lag på nivå med 2023.

ANSVAR 2120 ONARHEIM SKULE

Skulen har no 40 elevar, 11 av disse starta i haust. Dette gjer at me har 4-delt skulen, og auka med ein lærar i 100% stilling. Onarheim skule har ikkje vedtak om spesialundervisning, men mange utfordringar gjer at me likevel må ha fagarbeidar-ressursar i klassane.

Talet på elevar som har plass i SFO har nesten 3-dobla seg dei siste åra. Dette utløyser fleire fagarbeidarressursar. Me har gått frå å ha eit SFO-tilbod berre om ettermiddagane 4 dagar i veka, til SFO-tilbod frå 06.30 -08.10 og ut skuledagen. I tillegg er det no så stor etterspurnad etter SFO i haust- og vinterferie, at me har valt å gje tilbod om dette i tillegg. Kostnadsauken på SFO isolert er p 312 %, i kroner utgjør auken berre på SFO om lag kr. 720` samanlikna med revidert budsjett for 2023. Auken kjem som ein følgje av fleire born og samstundes reduserte inntekter.

Den samla bemanningsramma for skulen vert auka frå 6,8 årsverk til 8,6 årsverk.

ANSVAR 2140 TYSNES SKULE

Tysnes skule har 2 grupper med flyktningar, noko som utløyser 1 heil lærarstilling, desse stillingsressursane saman med 20 % av rektor si stilling vert ført på ansvar for flyktningar.

Dei seinare åra har også større klassar ført til trong for å dela noko meir i rom som krev spesialrom slik som mat og helse, naturfag og kunst og handverk.

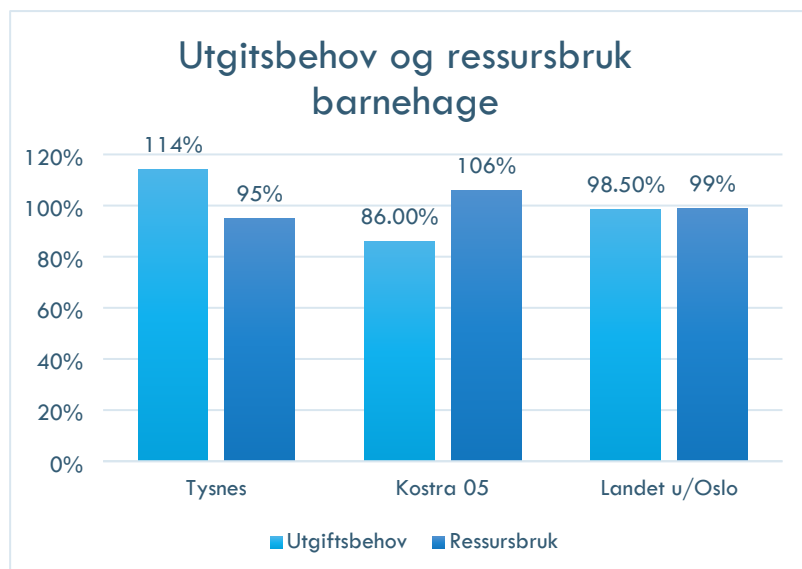
ANSVAR 2100 UGGDAL SKULE

Uggdal skule har hatt ein svak nedgang i elevtalet, utan at det har påverka klassetalet. Me har elevtal til 2 «parallellar» på kvart trinn, men det er løyst noko ulikt på trinna.

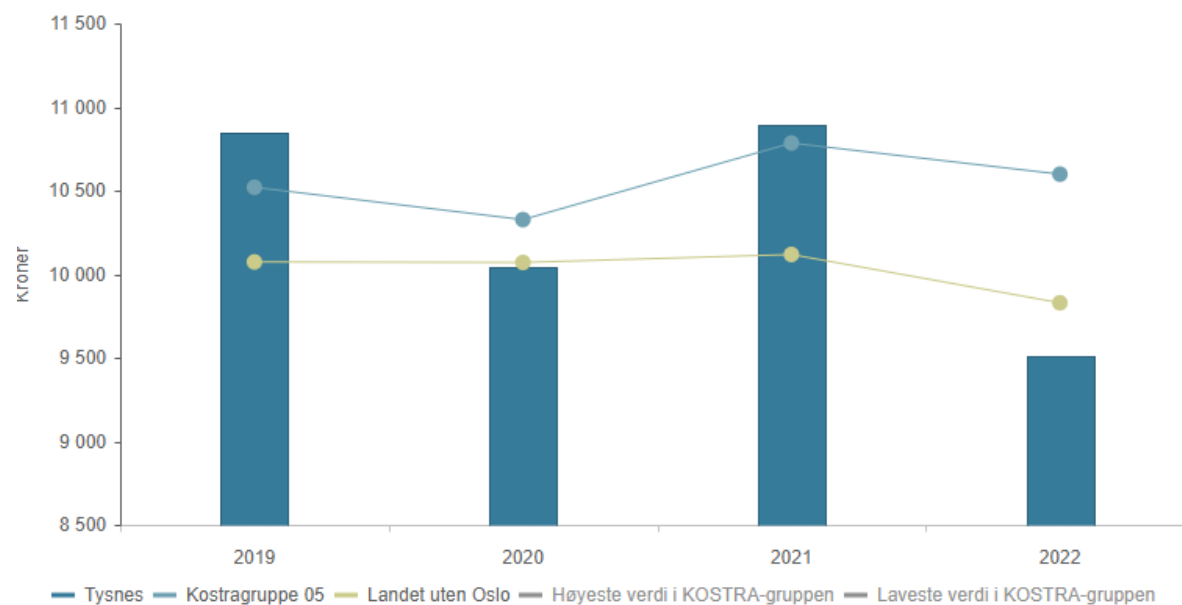
Me har og det siste året fått ukrainske flyktningar til Uggdal skule. Desse utløyser 10 pedagogtimar pr. gruppe, i tillegg til fagarbeidarressursar, til saman ei heil stilling. Stillingsressursane er ført på ansvar for Uggdal skule, men me må her sjå det i samanheng med at me ikkje gjennomfører den ordinære fondsavsetninga på ansvar for flyktningar.

Uggdal skule har om lag dubla elevtalet på SFO, noko som og har gjort ei monaleg auke i fagarbeidarressursar. Samla endring på område SFO samanlikna med revidert budsjett for 2023 er eit auka kostnadsnivå på om lag 46 %. Endringa er knytt til reduserte inntekter og auka utgifter, samanlikna med rekneskap for 2022 er endringa om lag 230 %

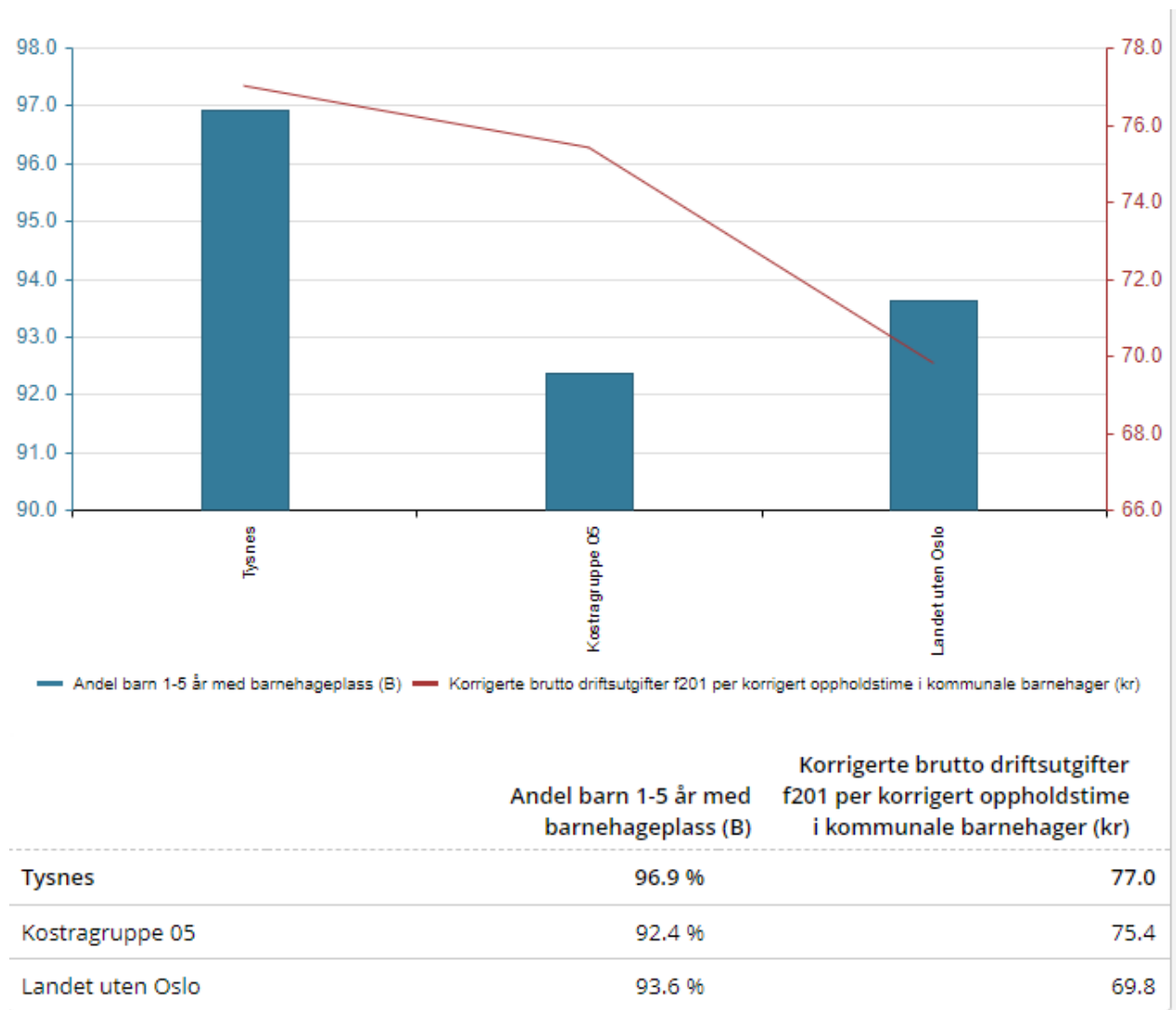
4.2.3 BARNEHAGE - DATA

Figuren til venstre viser tilhøve mellom utgiftsbehov og ressursbruk innanfor område barnehage. Av figuren kan me lesa at Tysnes kommune har eit litt høgare utgiftsbehov innanfor denne sektoren enn KOSTRA gruppa vår og landet elles. Ressursbruken viser at me driv denne sektoren effektivt vurdert opp mot andre kommunar.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	10 842	10 040	10 897	9 508
Kostragruppe 05	10 519	10 326	10 784	10 598
Landet uten Oslo	10 073	10 069	10 117	9 828

Figuren over viser barn 1-5 år med barnehageplass, dekning i Tysnes kommune er høyere enn i sammenliknende kommuner. Korrigert brutto driftsutgifter per oppholdstime er litt høyere enn i sammenliknbare kommuner.

4.2.3.1 BARNEHAGE

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
2200	Fellestiltak barnehagar	2 404 170	2 451 899	-1,9 %	2 481 539
2210	Stjernereiso barnehage	11 108 732	10 310 454	7,7 %	10 383 087
2220	Onarheim barnehage	3 866 053	3 832 658	0,9 %	4 009 518
2230	Vågsmarka barnehage	5 087 238	4 739 672	7,3 %	5 348 519
2230	Lunde barnehage	6 480 303	6 090 521	6,4 %	6 707 865
	SUM Barnehage	28 946 496	27 425 204	5,55 %	28 930 528

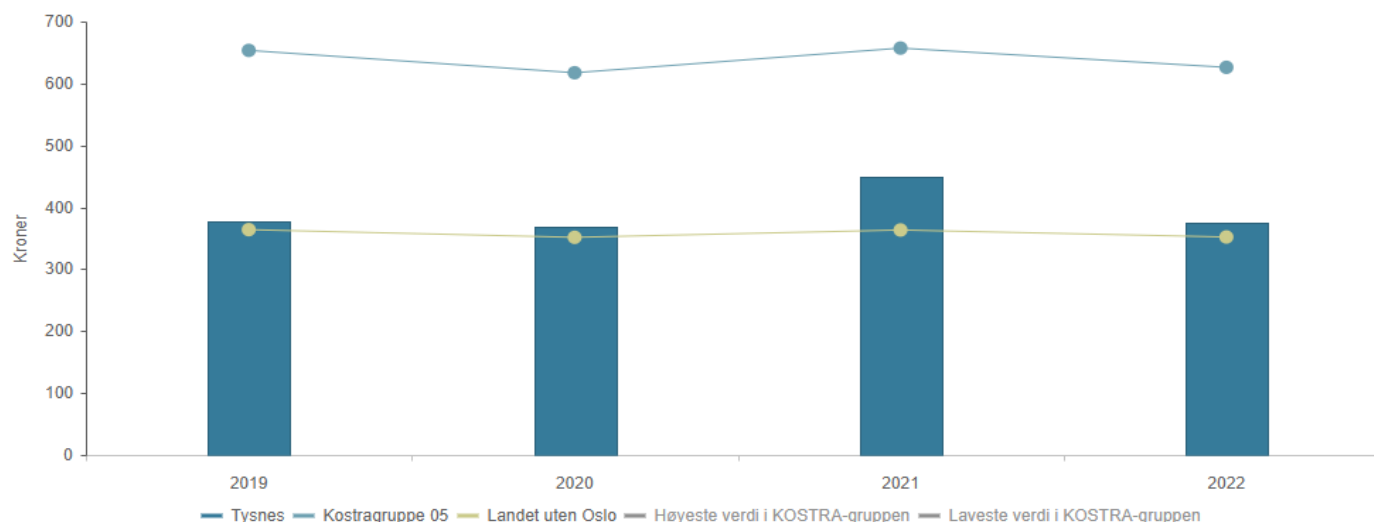
Samla aukar barnehageområde med om lag kr 1,5 mill. i 2024 samanlikna med revidert budsjett for 2023 dette svarar til ein auke på 5,55 %. Utover det som følgjer av løns- og prisvekst er stort sett heile endringa knytt til reduserte barnehageprisar. Frå hausten 2024 vert maksimalpris for barnehage redusert til kr. 1500 per månad for fast plass. Dette gir eit tap i inntekt tilsvarende kr. 1,1 mill. for 2024, for året 2025 vil inntektstapet få heilårseffekt på kr. 2,5 mill. I tillegg til at inntektene går ned som følge av ny makspris er det også venta ein viss reduksjon i talet på born frå hausten 2024, me veit no at det er 35 born som då skal over i skulen og slik tala ser ut p.t. kan me venta eit opptak på 24 barn.

Det kan elles kommenterast at nedgang på fellestiltak barnehagar må sjåast i samaheng med at stilling som synspedagog tidlegare vart ført her, stillinga tilsvarar 30 %. Denne stillingsbrøken er no tilbakeført til Vågsmarka barnehage.

Barnehagane har fastlagte krav til bemanning som seier kor mange pedagogar og fagarbeidarar det skal vera i ei barnegruppe. Me har og ein makspris, som seier kor mykje me har høve til å ta betalt for ein barnehageplass. I tillegg har føresette og moglegheit til å søkja om redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagen. Ut frå at både innsatsfaktorar, pris og andre rammer er sett for denne delen av verksemda vert det mest eit matematisk forhold mellom barnetal og driftskostnader, i alle fall så lenge me held bygg og eventuelle investeringskostnader utanom.

Frå 2023 er rutine for opptak skjerpa inn litt for å sikra ei betre og meir føreseieleg ressursituasjon. Barnehagane vert drive som ei eining noko som sikrar at ressursbruken på tvers av barnehagane til ei kvar tid blir optimalisert, dette gjev gode føresetnader for effektiv drift.

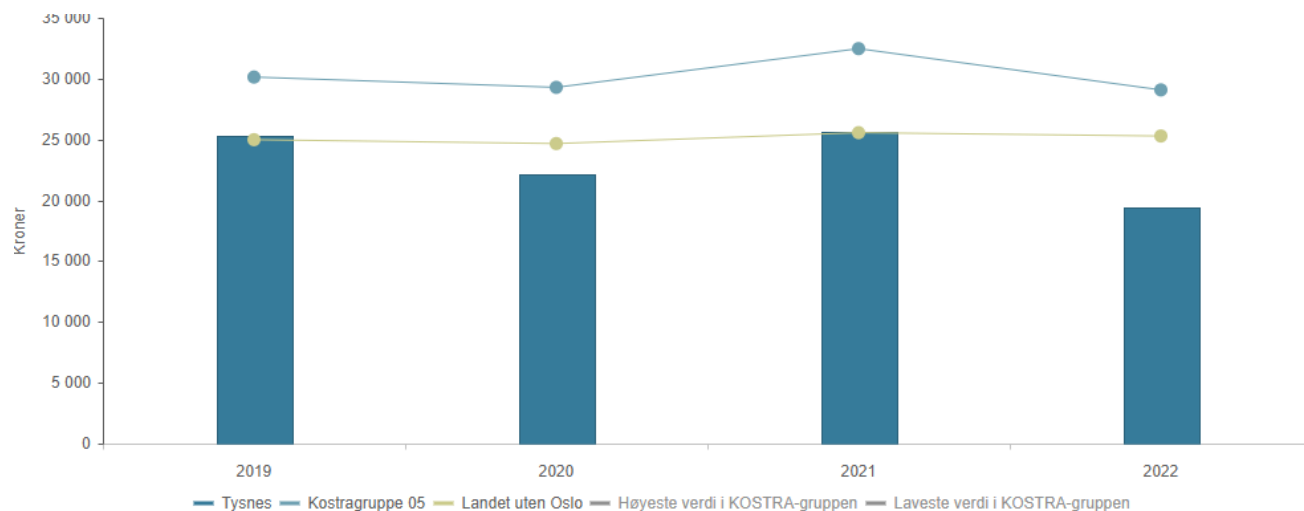
4.2.4 KULTURSKULE - DATA

Figuren viser netto driftsutgifter per innbyggjar til musikk- og kulturskule. Tysnes kommune nyttar om lag det same per innbyggjar som landsgjennomsnittet, men ligg noko under snittet for Kostragruppe 05. Dersom me skulle lagt på same nivå som snittet i Kostragruppa skulle me auka løyvingane til dette område med om lag kr. 730`.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	378	368	449	375
Kostragruppe 05	653	617	657	626
Landet uten Oslo	364	351	363	352

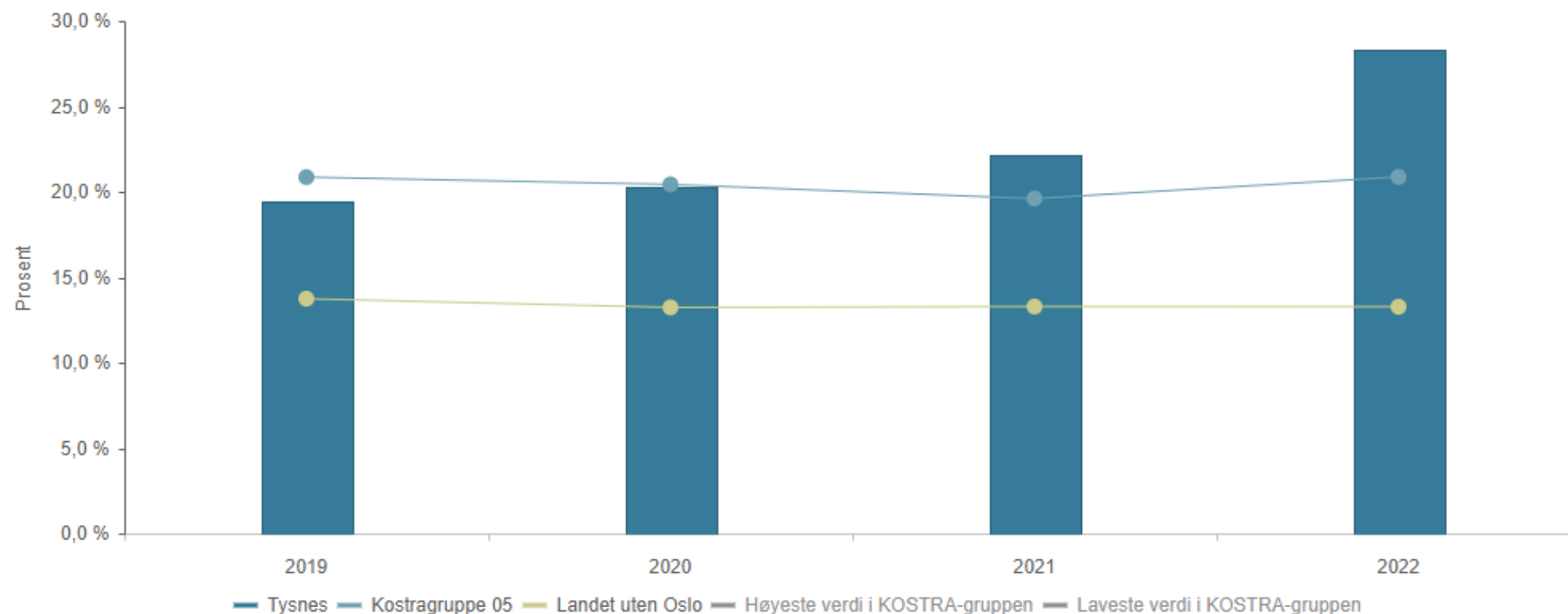
FIGUR 4.2.4.2: BRUTTO DRIFTSUTGIFTER TIL KULTURSKULE PER BRUKAR

Figuren til venstre her viser brutto driftsutgifter til kommunale musikk og kulturskular per brukar. Til ein viss grad kan utvikling her sjåast i samanheng med at det dei seinare åra er etablert gode tilbod innanfor gruppeundervisning, slik som t.d. dans og drama. Dette er undervisning som kostar monaleg mindre per brukar enn den individuelle undervisninga.

Dette ser me nok også resultata av i figuren under, der me ser at når ut til stadig fleire brukarar i målgruppa. Nær 30 % av alle born i gruppa 6-15 år nyttar kulturskulen sitt tilbod. Dette er svært gledeleg og vesentleg betre enn gjennomsnittet for Kostragruppe 05 (21 %) og landsgjennomsnittet som som ligg på om lag 13 %.

FIGUR 4.2.4.3: DEL AV BORN I ALDEREN 6-15 ÅR SOM NYTTAR KULTURSKULEN SITT TILBOD

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	19,5 %	20,3 %	22,2 %	28,3 %
Kostragruppe 05	20,9 %	20,4 %	19,6 %	20,9 %
Landet uten Oslo	13,7 %	13,2 %	13,3 %	13,3 %

4.2.4.1 ANSVAR 2301 KULTURSKULE

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
2301	Kulturskule	1 387 487	1 320 350	5,1 %	1 090 472

Kulturskulen held fram som tidlegare. Det er god aktivitet i kulturskulen og høg dekningsgrad, det vert budsjettert om lag kr. 90` i auka brukarbetaling, det tilsvara ein vekst på 16,4 %. Det er no tilsett kulturskulelærar i Dans og drama i tillegg vert det arbeidd med å få på plass undervisning i fiolin. Det er budsjettert noko meir til kurs og ymse materiell.

4.2.5 VAKSENOPPLÆRING OG OPPLÆRING AV FRAMANDSPRÅKLEGE

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
2420	Invandr.- og flyktn.underv.	-312 000	-300 000	4 %	-383 224

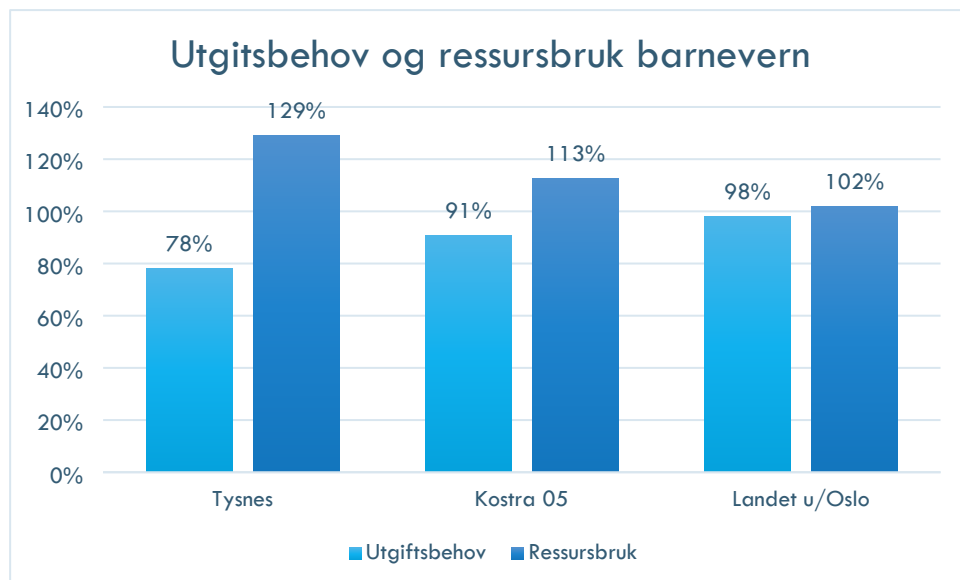
Dette ansvarsområde er vanskeleg å budsjettera rett, dette er mellom anna knytt til at tilskotsordningane innanfor dette område er bygd på veldig følsame modellar der ein person til eller frå kan få uforholdsmessig stor inntektskonsekvens.

Me har per no åtte elevar som får opplæring på Os, to av desse tek grunnskuleopplæring, resten gjennomfører undervisning i norsk og samfunnsfag..

Disse elevane kostar oss om lag kr. 50` per år. Me har budsjettert med kr. 312` for 2024. Her kan og kome deltakarar til etter kvart, og me er pliktig til å gje dei eit tilbod ganske snart etter at dei kjem til kommunen.

I budsjettframlegget er det føresett kr. 624` i statstilskot for undervisning av framandspråklege utan flyktningstatus.

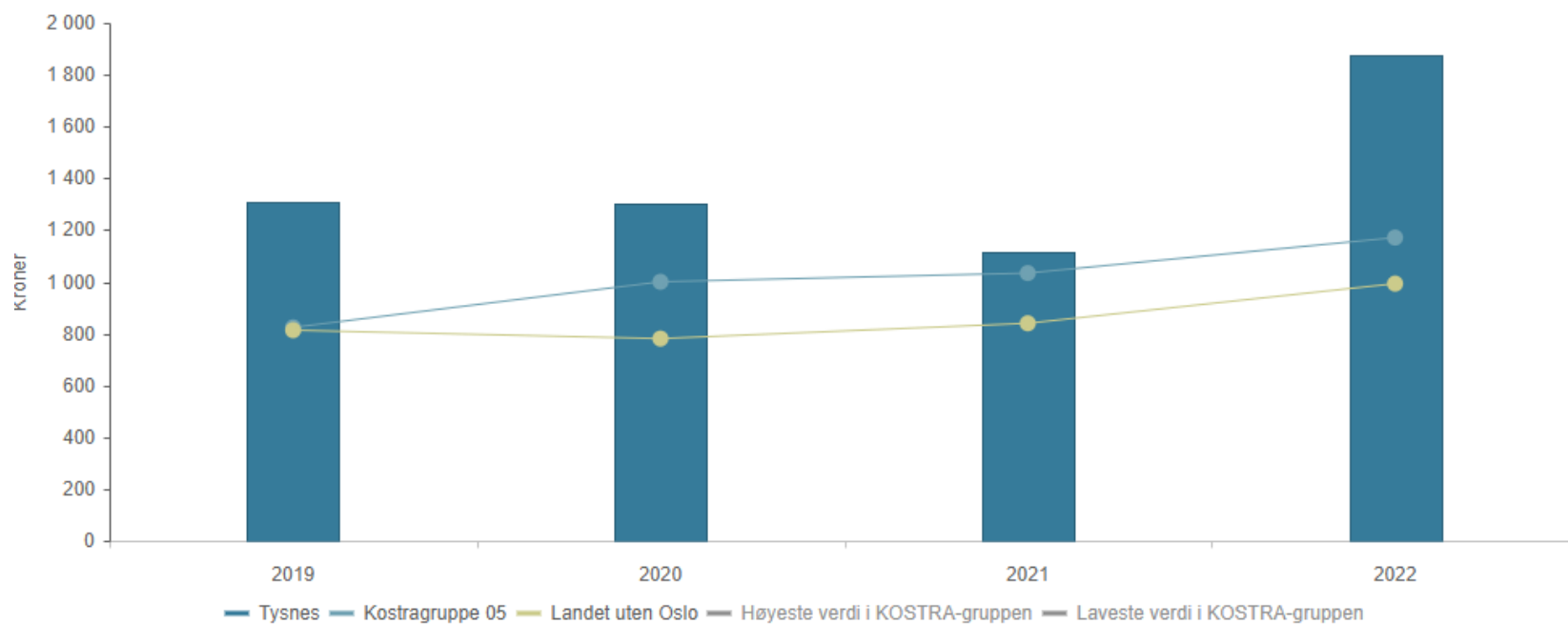
4.2.6 BARNEVERN-DATA

Me ser av figuren at Tysnes kommune har eit noko lågare utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet for barnevernstenester, me ser samstundes at me brukar vesentleg meir ressursar enn landsgjennomsnittet på denne tenesta. Dette kan vera naturleg ut frå politisk prioritering, men seier også noko om kva potensial som er for å driva tenesta meir effektivt. Me skal ha med oss at denne framstillinga baserer seg på tal frå 2022, budsjettert nivå i 2023 er om lag 20 % høgare enn i 2022.

Figuren under viser netto driftsutgifter per innbyggjar til barnevernstenesta, dette går på drift av sjølve teneste, tiltak som vert sett i verk av tenesta ligg på eigne funksjonar. Figuren viser at me fekk ein høg vekst frå 2021 til 2022, dette er mellom anna knytt til at tidlegare øyremerkte tilskot fall vekk som følge av barnevernreforma. Dersom me reknar dette om til kroner betyr det at me driv tenesta om lag kr. 2,1 mill. dyrare enn snittet i Kostragruppe 05 og om lag kr. 2,6 mill. dyrare enn landsgjennomsnittet. Det er viktig å også sei at dette er eit resultat av politiske prioriteringar.

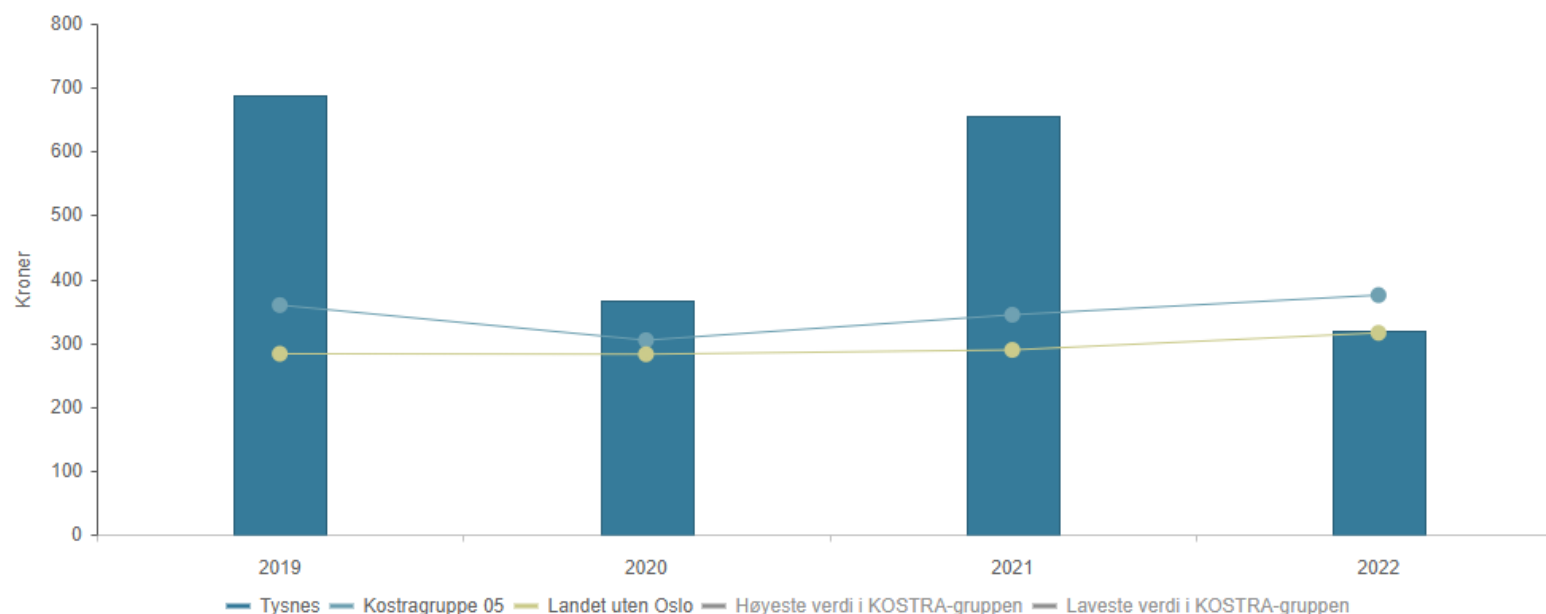
FIGUR 4.2.6.2: NETTO DRIFTSKOSTNADER TIL BARNEVERNTENESTA, KORR. FOR UTGIFTSBEHOV OG INFLASJON

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	1 306	1 300	1 114	1 878
Kostragruppe 05	824	1 000	1 034	1 171
Landet uten Oslo	813	781	840	993

Forutan drift av sjølve tenesta er det viktig å også sjå på korleis tiltak slår ut, her skil me mellom tiltak i og utanfor familien. Figuren under viser netto driftsutgift per innbyggjar når barnet ikkje er plassert av barnevernet. Dette er då tiltak som vert sett i verk for å støtte og utvikle familien si omsorgsevne. På denne indikatoren er det relativt små skilnader mellom kommunane, me ser at tala går litt opp og ned for Tysnes kommune, det kan ha samanheng med at det statistiske utvalet er lite.

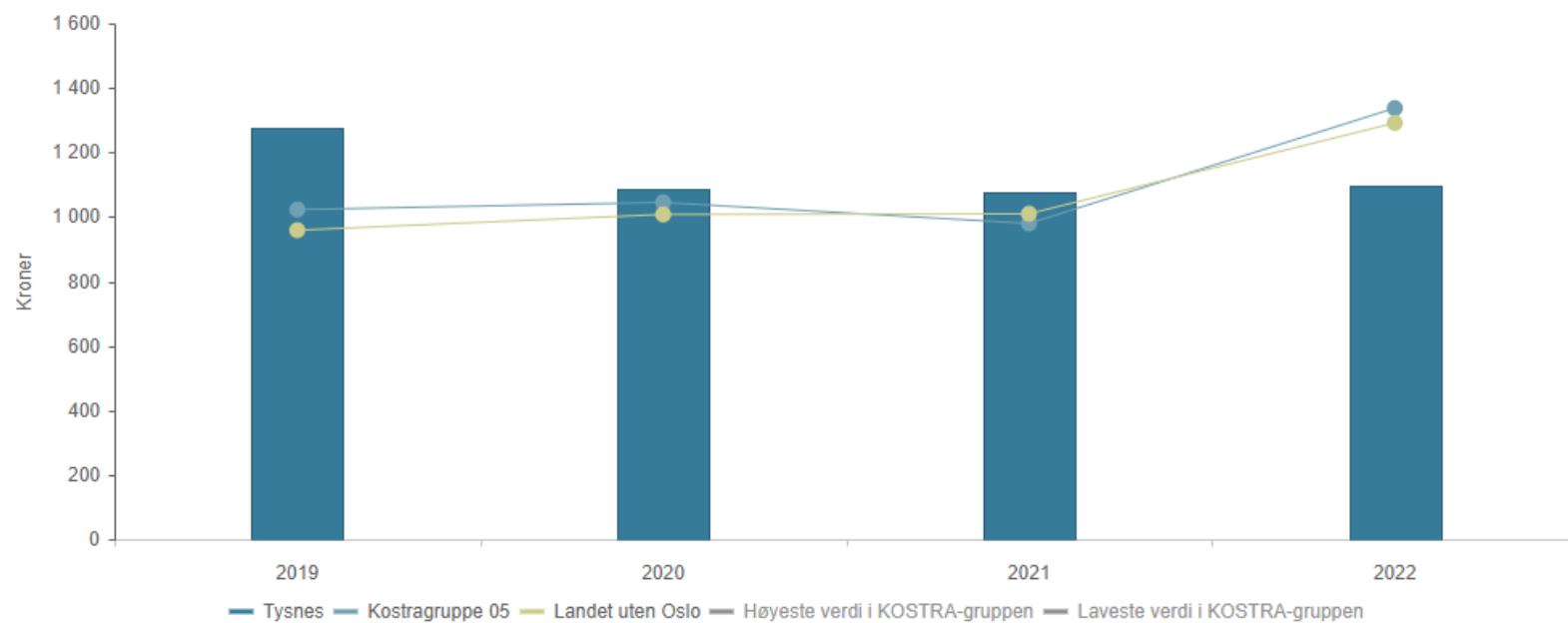
FIGUR 4.2.6.3: NETTO DRIFTSUTGIFT PER INNBYGGJAR TIL TILTAK I BARNEVERN NÅR BARNET IKKJE ER PLASSERT, KORR. FOR UTGIFTSBEHOV OG INFLASJON

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	688	367	655	319
Kostragruppe 05	359	304	344	375
Landet uten Oslo	283	282	289	316

Figuren under viser netto driftsutgifter per innbyggjar for tiltak når barnet er plassert av barnevernet, tabellen er justert for utgiftsbehov. Me ser av figuren at Tysnes her har ein noko lågare kostnad enn snittet for Kostragruppe 05 og for landsgjennomsnittet. Det er også interessant å merkja seg kostnadsutviklinga for denne funksjonen i andre kommunar der det er ein stor vekst frå 2021 til 2022. Dette kan ha samanheng med endringar i finansieringsansvar i samband med barnevernsreforma, reforma legg opp til at kommunane skal ta større del av finansieringa ved opphald på institusjon og for spesialiserte fosterheimar. Det må også merkjast at det er budsjettert ein stor auke for kostnader til tiltak utanfor familien i 2024, forventning er at kostnad her for Tysnes kommune i 2023 vil vera kr. 1609 per innbyggjar, for 2024 vil den koma opp i nær 1900 kr. per innbyggjar så framt andre variablar er konstante.

FIGUR 4.2.6.4: NETTO DRIFTSUTGIFTER PER INNBYGGJAR FOR TILTAK DER BARNET ER PLASSERT AV BARNEVERN, KORR. FOR UTGIFTSBEHOV OG INFLASJON.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	1 276	1 087	1 079	1 098
Kostragruppe 05	1 023	1 045	979	1 337
Landet uten Oslo	959	1 007	1 010	1 291

4.2.6.1 BARNEVERN

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
3201	Barneverntenester	8 675 299	8 861 149	-2,1 %	7 393 782

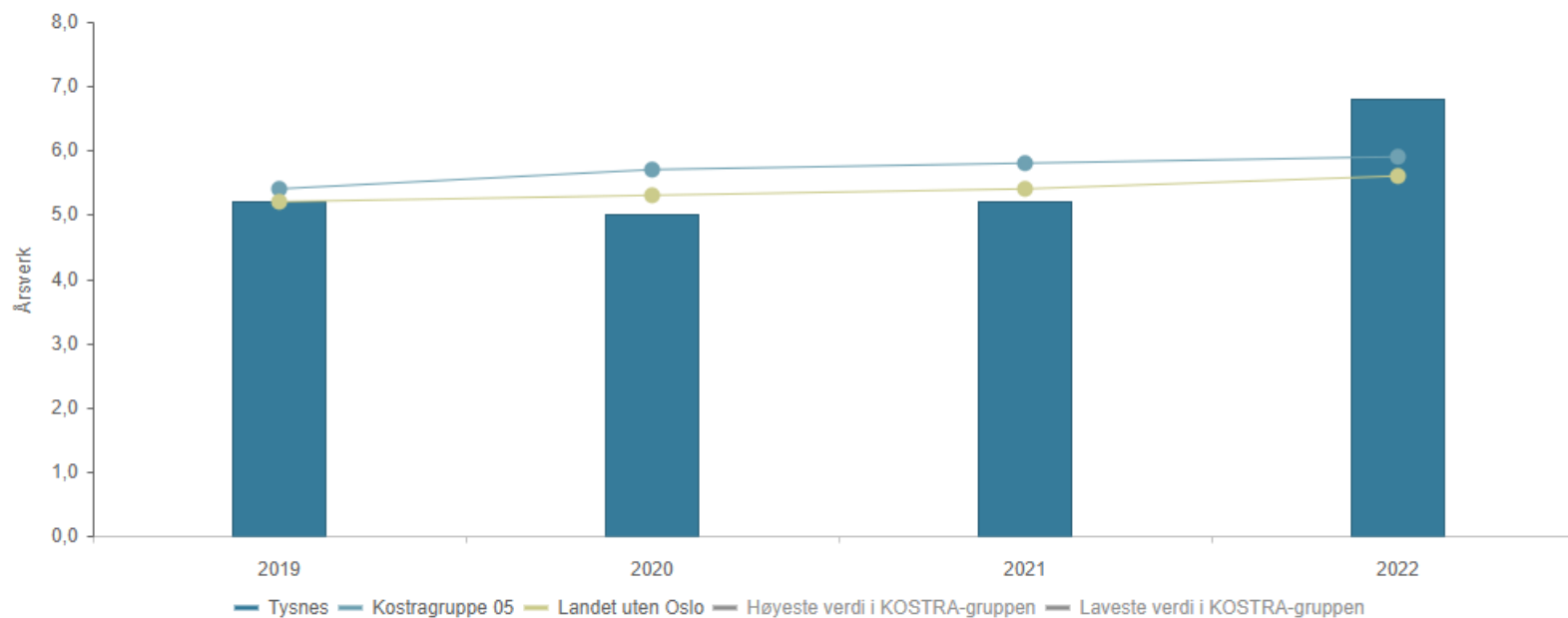
Samla viser område barnevern ein liten nedgang samanlikna med revidert budsjett for 2023, det er vanskeleg å drøfte den økonomiske utviklinga innanfor dette fagområde om me ikkje også tar med oss korleis budsjettet slår ut per funksjon:

Funksjon	Funksjon	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
2440	Barneverntesta	3 661 095	4 361 494	-16,1 %	4 133 557
2510	Barneverntiltak i familien	541 497	733 421	-26,2 %	762 782
2520	Barneverntiltak utanfor familien	4 472 707	3 766 234	18,8 %	2 497 443

Når område vert vurdert på funksjonsnivå ser me at det er lagt opp til redusert drift både i sjølve teneste og for barneverntiltak i familien, tiltak der barn blir plassert utanfor heimen er auka opp.

Framlegget til budsjett byggjer på ein føresetnad av at 1 stilling i barnevernet vert sett i vakanse i 2024. Det ligg ei politisk føring om at barnevernet skal ha 4 stillingar som ivaretar barnevernet sitt forvaltningsarbeid, denne føringa må sjåast i samanheng med vurdering av kor sårbar tenesta blir om den vert redusert under dette nivået. Figuren under viser gjennomsnittleg bemanning per 1000 barn 0-17 år. Dersom 1 stilling vert sett i vakanse vil tal på stillingar per 1000 barn vere 5,9 for Tysnes kommune i 2024.

FIGUR 4.2.7.1: ÅRSVERK I BARNEVERNTENESTA PER 1000 BARN 0-17 ÅR

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	5,2	5,0	5,2	6,8
Kostragruppe 05	5,4	5,7	5,8	5,9
Landet uten Oslo	5,2	5,3	5,4	5,6

For tiltak i familien vert kostnad til støttekontakt redusert med om lag kr. 150`, dette er konstnader som i skal ivaretakast av eining for førebygging og helsefremjing. Kostnad til avlasting vert auka med om lag kr. 70`. Andre endringar er stort sett tilpassing til faktisk bruk.

Tiltak utanfor familien er auka opp med om lag kr. 706`, dette er i all hovudsak knytt til utgifter til fosterheimar. Auken knytt til fosterheimar og kjøp av slike tenester frå private er auka med om lag kr. 360` til 2024, samla nyttar Tysnes kommune då om lag kr. 2,6 mill. til slike tenester. Kostnader til frikjøp og tenester for avlasting er auka med om lag kr 175`. Advokattenester er auka med kr. 150`.

4.3 HELSE- OG OMSORG – HOVUDKAPITTEL 1.3

	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
SUM HELSE OG OMSORG	103 906 686	102 170 246	1,7 %	104 341 630

Helse og omsorg har i år eit budsjettforslag som syner ei auke på 1,7 %. Denne auken er sett opp i mot revidert budsjett for 2023. Budsjettet vart i september revidert med ei auke innan sektoren på kr 9,3 mill, og var direkte knytt til innkjøp av ekstern arbeidskraft. Rekrutteringsutfordringar og lite tilgang på arbeidskraft gjer at me har måtte nytte ekstern innleige. Andre ting som gjer utslag i budsjettforslaget for 2024 er auke knytt til lønsoppgjøret, men også skisserte organisasjonsendringar innan legearbeid, legekontor og helseavdelinga. Det er vidare sett av midlar til velferdsteknologi og digital utvikling innan sektoren, i tråd med strategiplan for leve hele livet. Tysnes kommune har eit høgare utgiftsbehov for dette området enn landsgjennomsnittet, men nyttar mindre ressursar enn landsgjennomsnittet på disse tenestene.

4.3.1 ADMINISTRASJON

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
3000	Helse- og sosialadministrasjon	2 448 870	1 969 705	24,3 %	1 956 132

Veksten innanfor helse- og sosialadministrasjon frå 2023 til 2024 er knytt til to forhold:

1. I 2024 får stillinga som rådgjevar heilårseffekt
2. Det er sett av kr. 200` til leasing av velferdsteknologi

Innføring av velferdsteknologi er forankra i samfunnsdelen i kommuneplanen, der det under pkt. 2.2.3 «Strategiar helse/pleie og omsorg» m.a. står: «Tysnes kommune skal nytta ny teknologi til å frigje og omdisponera ressursar i tenestene for å styrkja kvalitet». Vidare er det forankra i «Handlingsplan for eit aldersvenleg Tysnes»: I innsatsområde 5 står det m.a. under «Helsehjelp og samanheng i tenestene»: «..nytte velferdsteknologiske løysingar som sikrar samhandling og personsentrert omsorg».

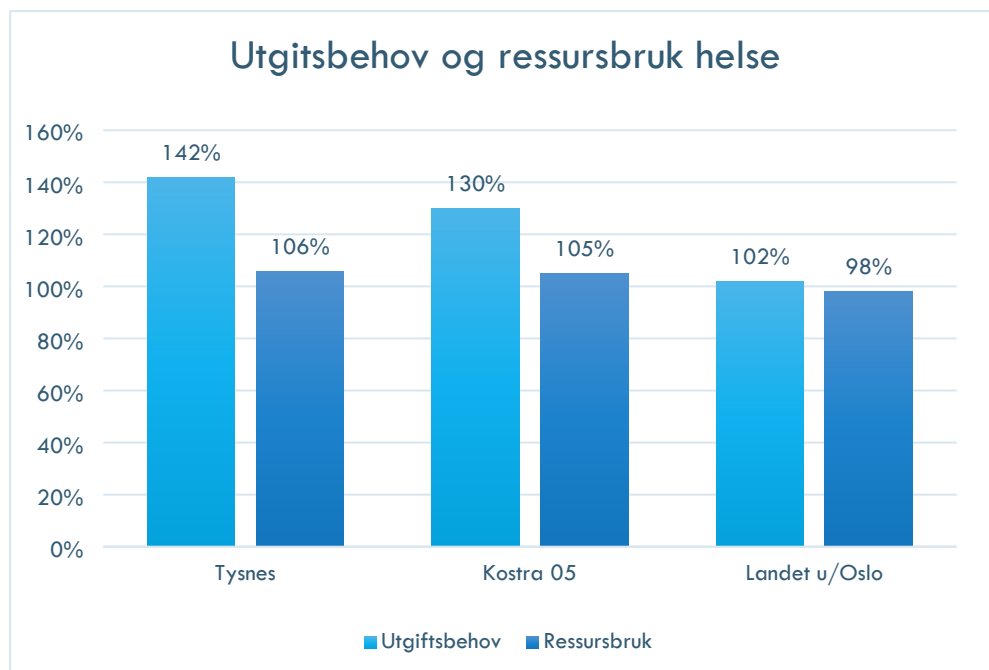
Demografiutviklinga understøtter behovet for å nytte teknologi der det er hensiktsmessig, for å frigjere ressursar til direkte pasientarbeid der teknologi ikkje er ei løysing. Å nytte velferdateknologi kan ikkje erstatte hender og omsorg, men kan gi andre gevinstar, som t.d. auka kvalitet, spart tid og unngått eller utsette kostnader. Den største gevinsten av velferdsteknologi vil vere at kommunen kan auke omsorgskapasiteten sin; gi tenester til fleire eller auke kvaliteten på tenestene – utan å nødvendigvis auke utgiftene (t.d. personell).

For brukarane vil dei største gevinstane vera knytt til auka oppleving av friheit, meistring, sjølvstende, verdigheit og fleksibilitet i kvardagen. Dei kan oppleve å komme enklare i kontakt med dei tilsette, samstundes som responstida kan bli redusert.

Det er utarbeida nasjonale tilrådingar om bruk av velferdsteknologi (Helsedirektoratet, 2019). Tysnes Kommune har per i dag tryggleiksalarmar som ein del av tilbodet om helse- og omsorgstenester. Det vert også nytta sensormattar og fallsensorar, men dette er ikkje systematisert.

Me ønskjer å ta i bruk sensorteknologi/digitalt tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte og varslings- og lokaliseringsteknologi i nær framtid, og har sett av 500 000 i investeringsbudsjettet til dette føremålet for 2024, og 200 000 i driftsbudsjettet. Det er ønskjeleg at mest mogleg av dette utstyret vert ivaretatt gjennom leasing, dette sikrar at me vil kunne følgje med i utviklinga, og ikkje sitte igjen med gammal, utgått teknologi. Det er i dag eit regional samarbeid for å sjå korleis det kan sikrast gode avtaler knytt til leasing. Kostnaden som er budsjettert på drift er forventa kostnad for eitt kvartal, årskostnad vil kunne bli om lag kr. 800`.

4.3.2 HELSE - DATA

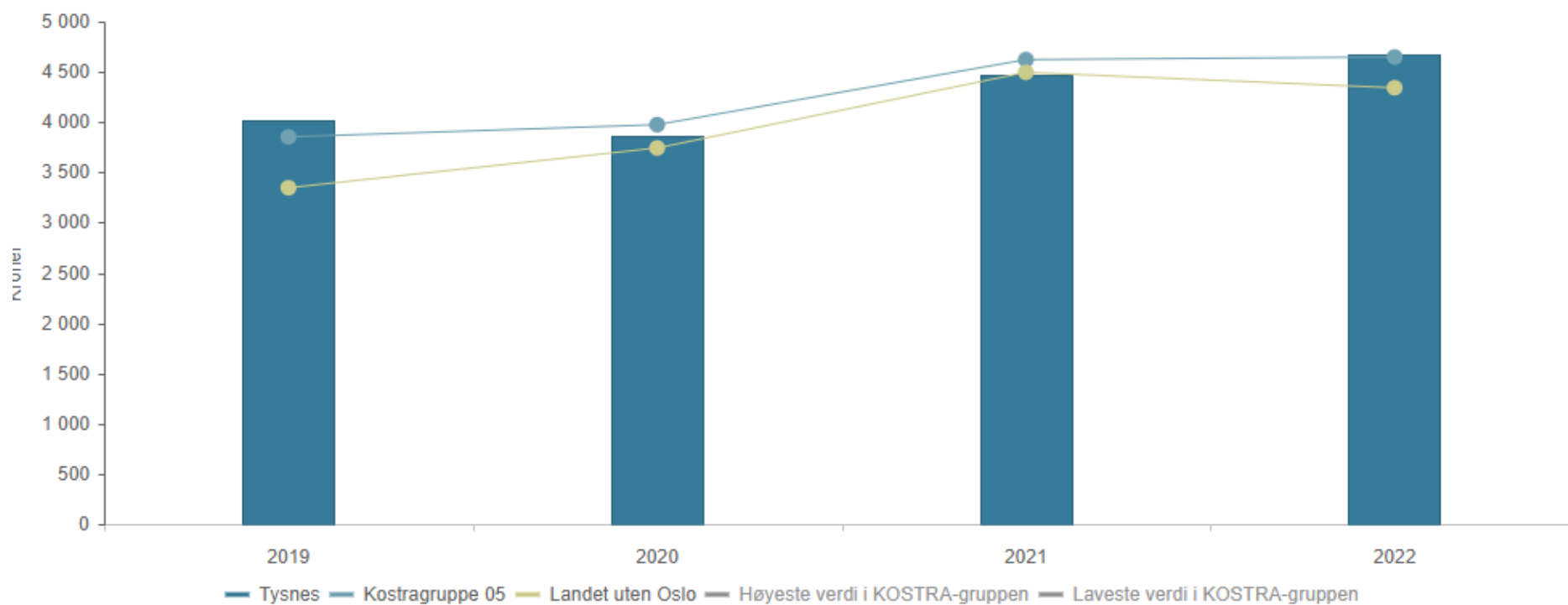

FIGUR 4.3.2.1: UTGIFTSBEHOV OG RESSURSTILDELING - HELSE

Til helse ligg fleire funksjonar og ansvar, helse dekker både førebyggjande helsetenester, fysio- og ergoterapi, legetenester, psykisk helse, legetenesta, jordmor og helsestasjon. Figuren viser tilhøve mellom utgiftsbehov og ressursbruk i helse. Ut frå figuren så vert det tildelt mindre ressursar til helse enn kva utgiftsbehovet skulle tilsei

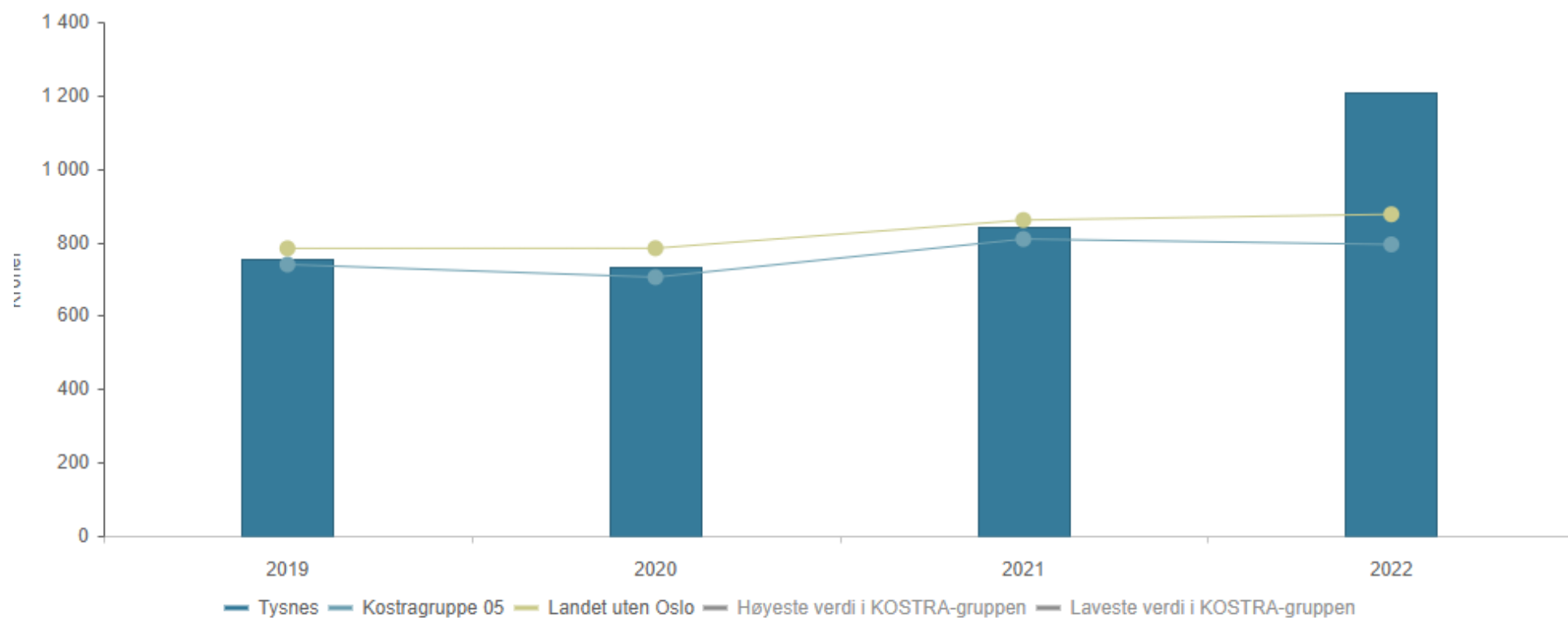
Figuren under viser netto driftsutgifter til helse justert for utgiftsbehov og justert for inflasjon, med desse justeringane nyttar Tysnes kommune kr. 4671 kroner per innbyggjar, dersom det ikkje vert lagt inn korrigering for utgiftsbehov er den faktiske netto driftskostnaden per innbyggjar kr. 6618 per år.

FIGUR 4.3.2.2: NETTO DRIFTSUTGIFT TIL HELSE KORRIGERT FOR UTGIFTSBEHOV OG INFLASJON.

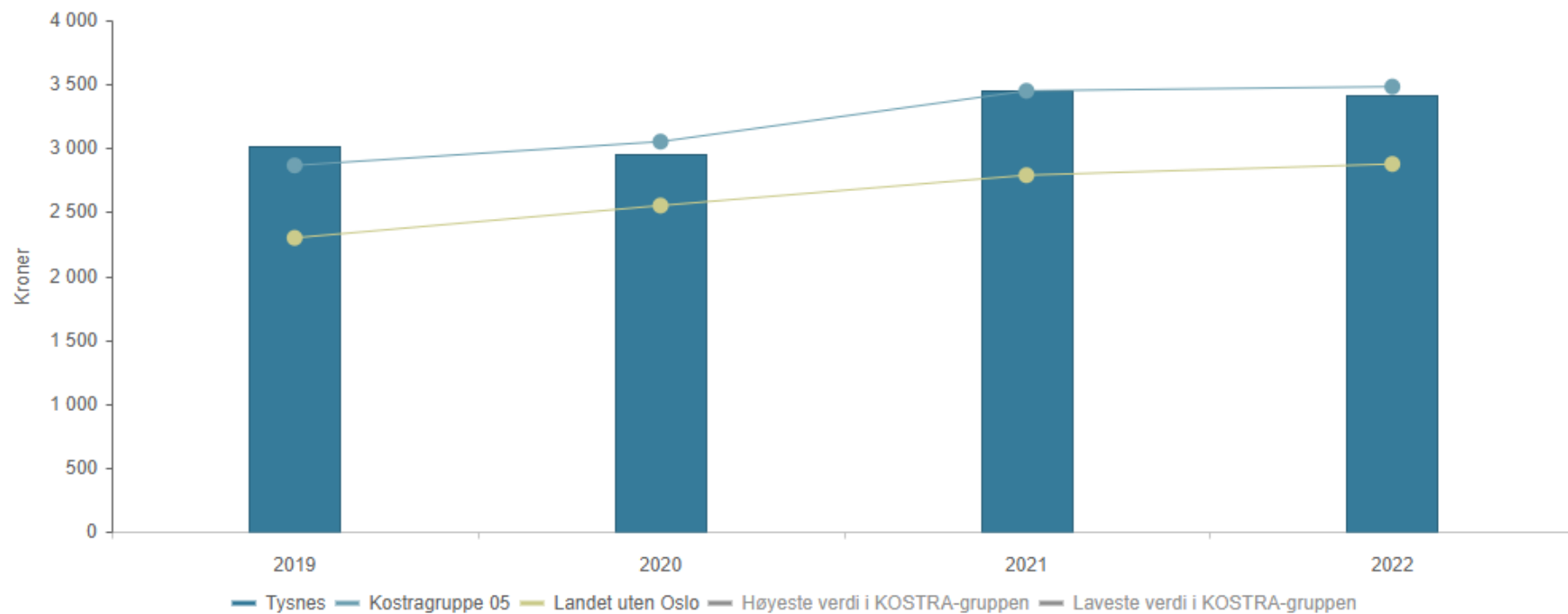
	2019	2020	2021	2022
Tysnes	4 016	3 870	4 467	4 671
Kostragruppe 05	3 852	3 974	4 622	4 647
Landet uten Oslo	3 346	3 742	4 495	4 341

FIGUR 4.3.2.3: NETTO DRIFTSUTGIFTER TIL FØREBYGGING, HELSE- OG SKULEHELSETENESTE PER INNBYGGJAR

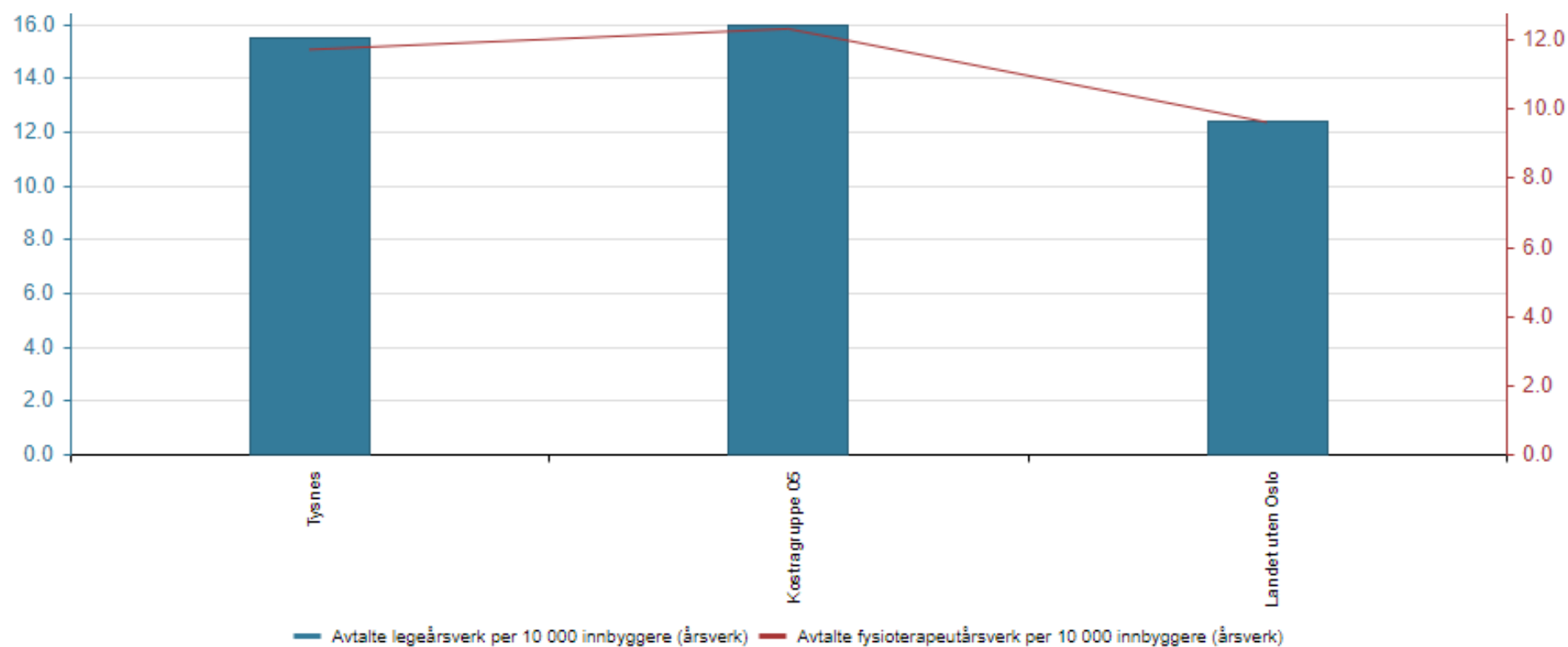
	2019	2020	2021	2022
Tysnes	756	731	841	1 207
Kostragruppe 05	739	705	808	794
Landet uten Oslo	783	783	860	876

FIGUR 4.3.2.4: NETTO DRIFTSUTGIFTER PER INNBYGGJAR TIL DIAGNOSE, BEHANDLING, RE- OG HABILITERING

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	3 016	2 954	3 447	3 411
Kostragruppe 05	2 864	3 050	3 448	3 481
Landet uten Oslo	2 297	2 550	2 788	2 875

AVTALTE ÅRVERK LEGE OG FYSIOTERAPEUT PER 10.000 INNBYGGJARAR

	Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
Tysnes	15.5	11.7
Kostragruppe 05	16.0	12.3
Landet uten Oslo	12.4	9.6

4.3.2.1 HELSE

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
3100	Offentleg legerarbeid	787 970	681 319	15,7 %	1 358
3110	Legekontor	7 953 531	5 997 891	32,6 %	8 275 317
3120	Helsestasjon	1 640 227	2 155 433	-23,9 %	2 078 949
3130	Fysioterapi	1 794 247	1 714 372	4,7 %	1 740 900
3140	Ergoterapi	1 031 948	975 224	5,8 %	921 323
3370	Psykiatri	2 713 857	2 486 966	9,1 %	2 644 987
2910	Psykisk helse barn og unge	1 850 756	1 667 236	11 %	1 893 728
	SUM	15 921 780	14 011 205	13,64 %	15 662 834

Til helse ligg offentleg legearbeid og legekontor under eining helse, helsestasjon, fysio-, ergoterapi og psykiatri ligg til eining for førebygging og helsefremjing. Endringar i organisasjonsstruktur er vedteken, men organisasjonsendringa trer ikkje i kraft før 2024. I praksis betyr det at det kan vera tenleg å endra litt på ansvarsnivåa, men det har ingen økonomiske konsekvensar.

ANSVAR 3100 OFFENTLEG LEGEARBEID/ ANSVAR 3110 LEGEKONTOR

Det er gjennomført ei organisasjonsendring, der fysio- og ergoterapi og psykisk helse for vaksne er teke ut av eining for helse, slik at legekantoret kan ha fokus på operasjonell drift. Organisasjonsendringa er delvis tredd i kraft, og i skrivande stund er me i rekrutteringsprosess til kontorleiar for legekantoret, samt at det er tilsett kommuneoverlege som skal vere einingsleiar for legekantor og legevakt.

Det er gjort endring innan avlønning av leger som gjer kommunen i betre stand til å rekruttere kvalifiserte legar, og som stimulerer til utdanning og til rett ressursbruk, både ved legekantoret og på legevakt. Dette er eit grep som medfører ei auka ressursbruk og også forklarar ein vesentleg del av auken frå 2023 til 2024. Styrkinga skal sikre forsvarleg, berekraftig operasjonell drift. Full stilling som jordmor er også ført til dette ansvaret, dette gir ein årseffekt på om lag kr. 800`. Med 30 fødsalar i året vil det å leggje jordmor til legekantoret kunne gi auka fagleg kompetanse generelt hos legane og legevakt, og samstundes gi legekantoret ein ressurs i den generelle drifta.

Lønsbudsjettet for legekantoret vert vidareført med 4 legeårsverk, inklusiv turnuskandidat, alle i fastlønssstillingar. Det er vurdert å setje inn ein lege som delelistelege som ein rein styrking. Dette årsverket er tenkt å ta unna auken i rapportering, oppfølging av digitale henvendingar og krav til dokumentasjon, samt at det er eit rekrutteringstiltak for å sikre kvalifisert personale i forkant av aldersavgang. Dette vert ikkje prioritert å iverksette i 2024 – men vil vurderast på ny i 2025. Me har redusert innleige frå kr. 2,1 til kr. 1 mill. dette må sjåast samanheng med at me endrar lønssystem for legevakt slik at me vonleg klarer å dekke større del av vakt utan å nytte innleige. Tiltaket er naudsynt om me i fortsetjinga skal kunne oppretthalde eigen legevakt, men vil også kunne føra til lengre ventetider for legekonsultasjon.

Legevakta betener deler av Kvinnherad, og denne avtalen gir oss ein estimert inntekt på 1,7 mill.

Vaktavtale for legar er fullstendig endra og me har gått frå ei løysing der legane får ein liten fastgodtgjersle, men at dei sjølv ta alle eigenandelar og helfo-refusjonar på legevakt til ei løysing med ei høg fast godtgjersle og at kommunen mottok eigenandeler og helfo-refusjonar også på vakt. Ny vaktavtale kostar årleg kr. 2,8 mill. av dette må Kvinnherad dekke kr. 400`, det vert føresett redusert innleige tilsvarande kr. 1 mill, inntekter frå refusjonar er estimert til 900`. Det er også lagt opp til ei vidare vurdering av legevakt der me også skal vurderer om me kan ivareta vidare legevakt for Kvinnherad.

ANSVAR 3130 FYSIOTERAPI/ANSVAR 3140 ERGOTERAPI/ANSVAR 3370 PSYKIATRI

Dei tre nemnde tenestene vert vurdert samla i dette notatet. Dette er viktige førebyggjande tenester som det siste året har hatt ein auka fagleg sårbarheit. Vanskar med rekruttering av helsepersonell har vist seg også i desse tenestene, og det har vært sær sarskeleg å rekruttere vikarar ved ulike permisjonar. Desse tenestene skal samorganiseras i den nye vedtekne organisasjonsendringa under eining for førebyggjande og

helsefremjande tenester, saman med helsestasjon for barn og unge, og psykisk helse for barn. Ei samorganisering gjer at deler av sårbarheiten kan kompensast på tvers av tenestene. Eininga skal gi eit større fagmiljø innan forebygging, og skal tene og samarbeide med andre einingar. Ein eigen einingsleiar vert tilført som rein styrking, og skal sikre heilskaplege forebyggjande tenester for innbyggjarane, betre samhandling mellom tenestene og god oppfølging av dei tilsette. Iverksettinga av organisasjonsendringa trer i kraft når einingsleiar tiltretr i mors 2024. Fram til dess vert ergo – fysio og psykisk helse ivareteken av kommunalsjef for helse og omsorg. Tilsvarende vert helsestasjon og psykisk helse for barn ivareteken av einingsleiar for barn og familie.

Fysioterapidekninga i kommunen er god, samanlikna med andre kommunar når ein ser på det totale tenestetilbodet i kommunen. Me har 1,5 stillingar til kommunal fysioterapi, og 190 % private fysioterapeutheimlar, fordelt på tre fysioterapeutar, med driftstilskot frå kommunen. Her kan ein ved høve vurdere å dra inn privat avtale til fordel for å auka deltidsstilling innan kommunalt tilsett fysioterapeut. Det har tidlegare, og også i år vore fremja forslag om turnusfysioterapeut, men på grunn av god dekning, og naudsynte prioriteringar er ikkje dette stetta i årets budsjett. Fysioterapitenesta har synt til gode resultat med grupper, og vil fortsetje med tverrfagleg samarbeid med psykisk helse og gi ulike gruppetilbod, som t.d. parkinsongrupper, hjartetrim og psyko-edukasjon og kroppsleg arbeid. Vidare vil fysioterapitenesta samarbeide med skulehelsetenesta om tilbod til 8. klassingar om «Kroppen sett i eit fungerande system». Tilbodet har mellom anna bakgrunn i arbeid med psykisk helse for ungdomane.

Fysioterapeut har fremja ønskje om noko utstyr og program knytt til treningsformidling til pasientar. Kjøp av utstyr og programvare er styrkt tilsvarende kr. 16` for 2024.

Ergoterapi er ei lovpålagt teneste etter kommunehelsetenestelova, Tysnes kommune har ergoterapeut tilsett i 80% stilling. Ved permisjon er det vanskeleg å rekruttere vikar i deltidsstilling, og ergoterapeut har ei nøkkelfunksjon i vurderingar knytt til å bu heime med aldersrelaterte og/eller somatiske utfordringar, vidare er ergoterapeut ein ressurs sett i samanheng med kvardagsrehabilitering og betring av funksjonsnivå/kompenserande tiltak. Kvardagsrehabilitering er ei satsing innan strategiplan for leve hele livet. Med dette som bakteppe, saman med eit ønskje om å redusere talet deltidsstillingar i kommunen er det ved årets budsjett vurdert å fremja forslag om å auke ergoterapeut til 100%. Dette kan sikre kontinuitet i oppfølging av hjelpemiddelformidling og tilrettelegging av bustad, som også er ein viktig funksjon for i plan *Leve heile livet*. Vidare er ergoterapeut utfyllande samarbeidspartnar til fysioterapitenesta, under dette rehabilitering, habilitering og oppfølging av barn og unge, samt ein støttefunksjon for open omsorg. Me finn ikkje rom for stette dette i årets budsjett, gitt dei midlane som er til rådvelde. Kommunen kjøper tenester av Tysnes Industri til hjelpemiddelformidling, reparasjon og oppbevaring. Til denne funksjonen er det lagt inn ei auke (100 000,-) som er ei tilpassing ut i frå årets forbruk.

Psykisk helse for vaksne vart styrka med ei 50% fast stilling i samband med at kommunen vedtok å ta imot fleire flyktningar. Tenesta syner til ei auke i talet tenestemottakarar over tid, tenestemottakarane er fleire, og me kan sjå ein vriding mot rus som diagnose eller følgje av diagnose. Dette har delvis samanheng med at Mestringshusene avviklar drift, og pasientar derifrå har busett seg i kommunen vår. NAV nemner også i sitt budsjettinnspel at dei ser ein auke i rusrelatert oppfølging i deira portefølje.

Psykisk helse for vaksne peiker på at det er trong for å styrke lågterskeltilbod som eit ledd i det førebyggjande og helsefremjande arbeidet jf. opptrappingsplanen for psykisk helse. Det vert peika på sårbarheit i samarbeidande fagmiljø (psykisk helse for barn, helsestasjon for barn og unge) som ein risikofaktor. Tenesta er uroa for redusert tal tilvisingar noko som bør undersøkast nærare.

Tenesta ser vidare ein auke i pasientar med psykisk helse og eller rus lidingar som har behov for døgnopphald på Omsorgssenteret. Det er behov for betre samarbeid når det gjeld denne pasientgruppa på tvers av tenester. Her ser me eit stor potensiale. Det i seg sjølv kan føra til betre ressursutnytting, og også kompetanseutnytting. Eininga har ikkje hatt leiar til å drive fram strategisk gode tenester, sikre samarbeid og fellesskap. Dette er tenkt å løyst med den ny organisering.

Det er frå tenesta komme innspel på å auke tilbodet ved treffstaden for vaksne, t.d .tiltak frå aldersgruppa 25 – 75. Det er fremma forslag om ein auke i 20% stilling for å ivareta dette. Me finn ikkje rom for å stette dette forslaget i inneverande år, men viser til skiping av eining for førebyggjande og helsefremjande tenester, som har fått tilført eit årsverk.

Det er sett av litt meir midlar til kurs og opplæringstiltak for 2024. I budsjett er det lagt inn kostnad til kjøp av psykologtenester for å ivareta rettleiing, men også noko plan og systemarbeid. Det er sett av kr. 200` til dette føremålet.

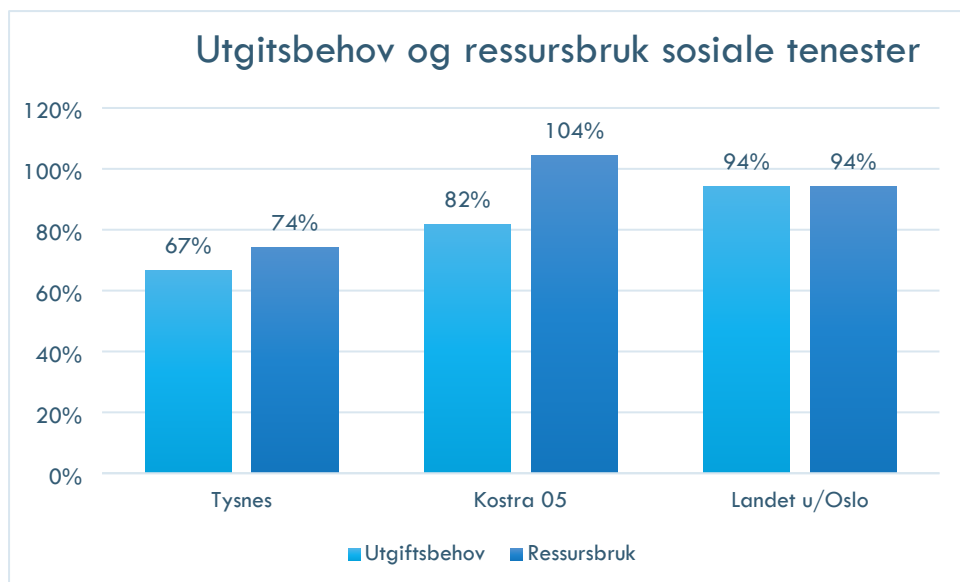
ANSVAR 3120 HELSESTASJON/ANSVAR 2910 PSYKISK HELSE FOR BARN OG UNGE

Helsestasjonen er budsjettert med 2,3 årsverk som helsesjukepleiar i 2024, dette er ei mellombels styrking for å sikra tenestene i ei tid der det er litt overgang av personal, frå 2025 er det lagt til grunn at tenesta skal ha 2 årsverk som helsesjukepleiar. Når tenesta viser ein nedgang inn mot 2024 så er det i første rekkje knytt til at jordmor frå 2024 vert ført på legekontor.

Det ligg inne statstilskot tilsvarende kr. 550` dette tilskotet fell ut frå 2024.

Innanfor psykisk helse for barn og unge er det føresett vidare drift som i dag, men område er styrkt ved at ny einingsleiar er ført på dette ansvaret. Ny leiar vil tiltre frå mars 2024.

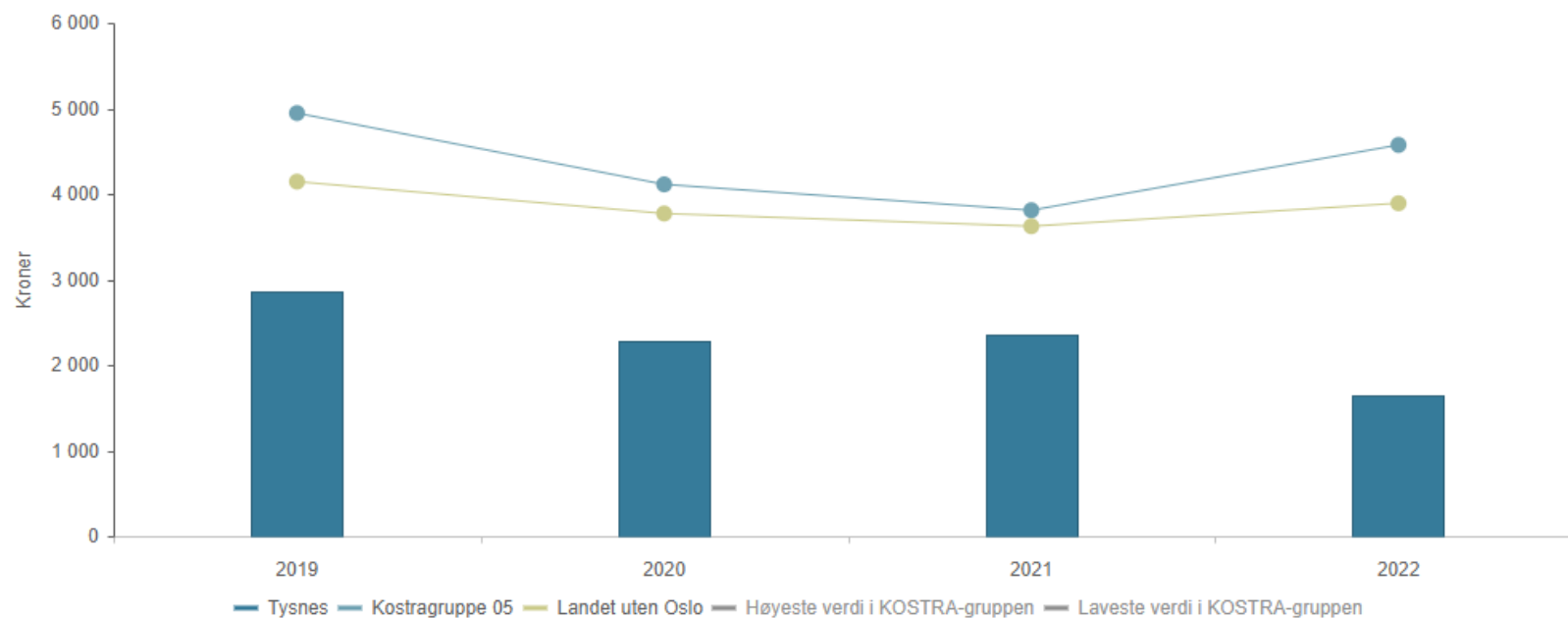
4.3.3 NAV – SOSIALE TENESTER – DATA

Utgiftsbehov knytt til sosiale tenester og ressursbruk ligg langt under snittet for Kostragruppe 05 og landet u/Oslo.

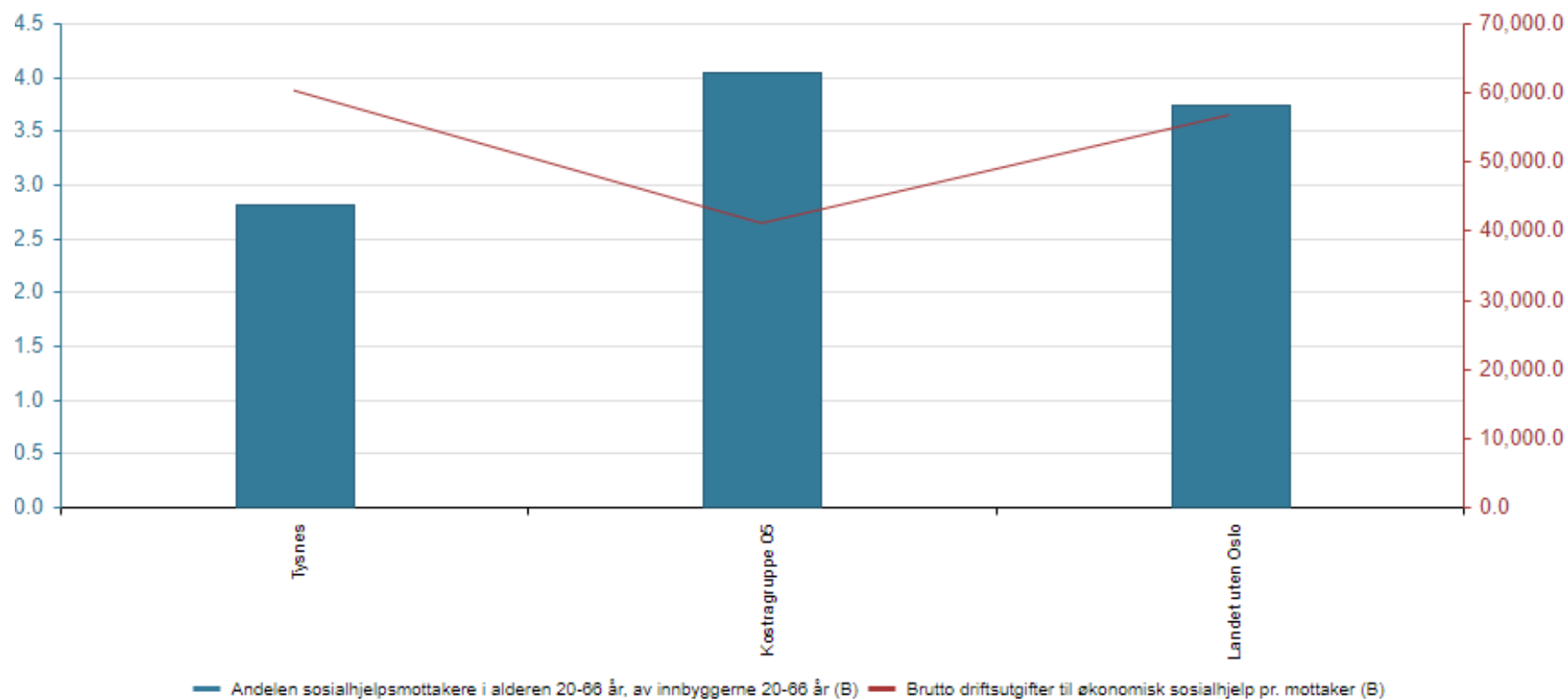
FIGUR 4.3.3.1: UTGIFTSBEHOV OG RESSURSBRUK SOSIALE TENESTER

Figuren under viser netto driftsutgifter til sosialtenesta per innbyggjar, tala er korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Dersom snitt for Kostragruppe 05 hadde vore lagt til grunn ville samla utgifter til sosiale tenester vore auka med om lag kr. 8,5 mill. per år, om snitt for landet u/Oslo skulle vore lagt til grunn ville det gitt ein auke på om lag kr. 6,5 mill.

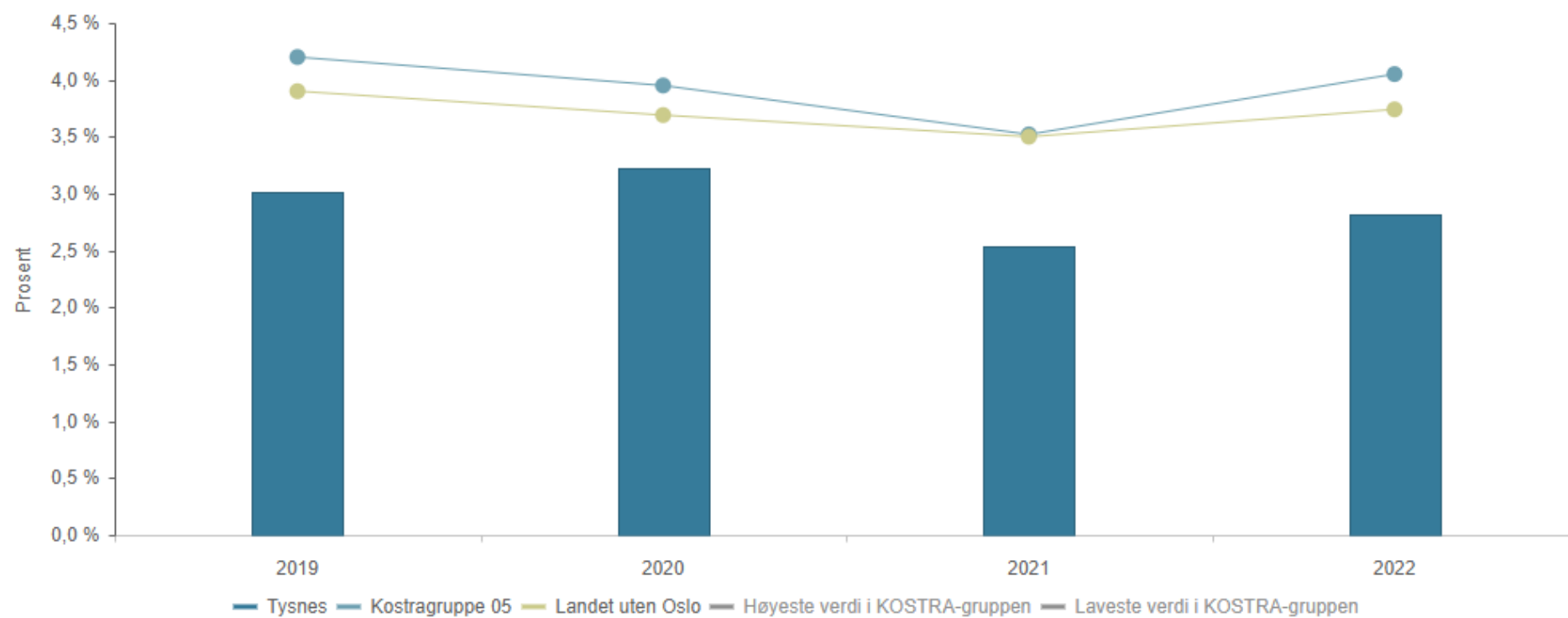
FIGUR 4.3.3.2: NETTO DRIFTSUTGIFT TIL SOSIALTENESTE PER INNBYGGJAR

Figuren under viser andel sosialhjelpsmottakarar av innbyggjarar 20-66 år og brutto utgift per brukar, me kan av figuren sjå at andelen av innbyggjarar som mottar sosialhjelp er noko lågare enn snittet. Brutto utgift per brukar er noko høgare enn snittet.

	Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B)	Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B)
Tysnes	2.8 %	60,239
Kostragruppe 05	4.1 %	41,035
Landet uten Oslo	3.7 %	56,686

FIGUR 4.3.3.2: ANDEL SOSIALHJELPSMOTTAKARAR 20-66 ÅR, BTO DRIFTSUTGIFT PER BRUKAR.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	3,0 %	3,2 %	2,5 %	2,8 %
Kostragruppe 05	4,2 %	4,0 %	3,5 %	4,1 %
Landet uten Oslo	3,9 %	3,7 %	3,5 %	3,7 %

FIGUR 4.3.3.4: ANDEL SOSIALHJELPSMOTTAKARAR 18-24 ÅR AV INNBYGGJARAR 18-24 ÅR.

4.3.3.1 NAV – SOSIALE TENESTER

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
3200	Sosiale tenester	3 818 167	3 666 857	4,1 %	3 606 275
3210	Mottak flyktningar	-2 145 622	237 567	-1003,2 %	-991 085
	Sum	1 672 545	3 904 424	19,20 %	2 615 190

ANSVAR 3200 SOSIALE TENESTER

I budsjettet for 2024 er det føresett at me vidareførar dagens stillingar og nivå innan tenesta.

Yting til livsopphald er justert opp tilsvarende forventa prisvekst. Det er ønskeleg å gjennomføra låneopptak tilsvarende kr. 12. mill. for å ivareta søknader om startlån. Tenesta har registrert ein relativt stor auke om søknader om startlån i 2023 og dei midlane som vart lånt til føremålet i 2023 vert nytta fullt ut.

Det er budsjettert med kr. 100` i tilskot til lån og/eller tilpassing av bustad, desse midlane vert finansiert gjennom bruk av bundne driftsfond.

Tysnes kommune er medeigar i [Krisesenter Vest IKS](#) som vart etablert i 2011 og eigast av 16 kommunar. Krisesenteret dekkjer eit lovfesta krisesentertilbod for disse kommunane. Tilbodet er regulert i Lov om kommunale krisesenter. Lova pålegg alle kommunar å ha eit trygt, midlertidig krisesentertilbod til personar som er utsett for vald eller truslar om vald i nære relasjonar. Dette gjeld både døgn og dagtilbod, og råd/retteleiing. Kommunens eigenbetaling vert kvart år regulert, og for 2024 er vår eigenbetaling 257 000,- Denne summen kan auka i nær framtid, som følgje av at det er vedteke å byggje nytt krisesenter.

NAV leiar peiker på eit aukande behov i kommunen vår for oppfølging av menneske med rusutfordringar. Dei ser at det er ei endring i miljøet og at Mestringshuset tiltrekk seg fleire, samt at fleire vel å busetta seg i kommunen vår. Dette er eit spennande felt å jobba med og krev at nokon har kapasitet til å jobbe meir systematisk med det. NAV leiar peiker på at det er ønskeleg at ein jobbar forebyggande i større grad. Både NAV og psykisk helse for vaksne ynskjer eit tettare samarbeid og klårare ansvarsfordeling når det gjeld desse brukarane, noko som vil vere lettare å få til

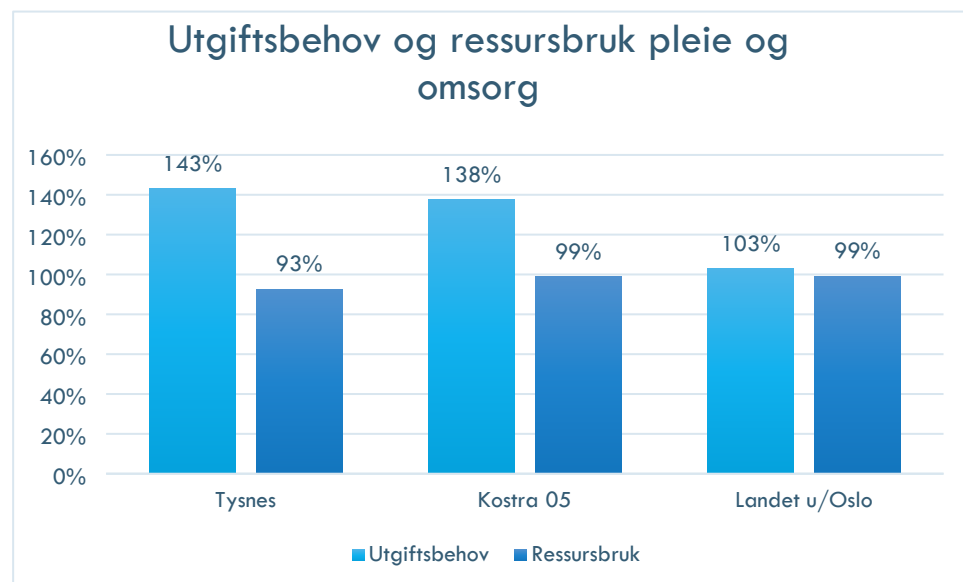
med ein eining for førebyggjande og helsefremjande tenester. Ressursar vert også nytta på tvers mellom NAV og flyktningtenesta for å sikra best mogleg samla utnytting av kompetanse.

Eit anna moment som NAV peiker på er at ein kan rekne med ein auke i sosialhjelp som følgje av dyrtida me er inne i; det er til dømes fleire som har behov for gjeldsrådgjeving no enn i fjor. Me vurderer at dette kan ivaretakast med god samordning av ressursar og ei vidareføring av sosialhjelpsbudsjettet.

ANSVAR 3210 MOTTAK FLYKTNINGAR

Ansvar for mottak av flyktningar har vorte noko styrkt gjennom 2023 som følgje av auka mottak og for å sikra at me stettar behovet for busetjing og oppfølging. Mottak av flyktningar vil gi kommunen ein estimert inntekt på kr 9,6 mill. for 2024. Inntektene vert fordelt på einingane som har utgifter knytt til dette, som vaksenopplæring, sosialtenesta med flyktningkonsulentar, lege/helsestasjon og skule. Det vert normalt budsjettert ein avsetjing til driftsfond innanfor dette område, men i inneverande budsjett er inntektene ført som overskot. Dette er naudsynt mellom anna for å sikra finansiering av dei ekstra kostnadane skulane får som følgje av ekstra språkopplæring.

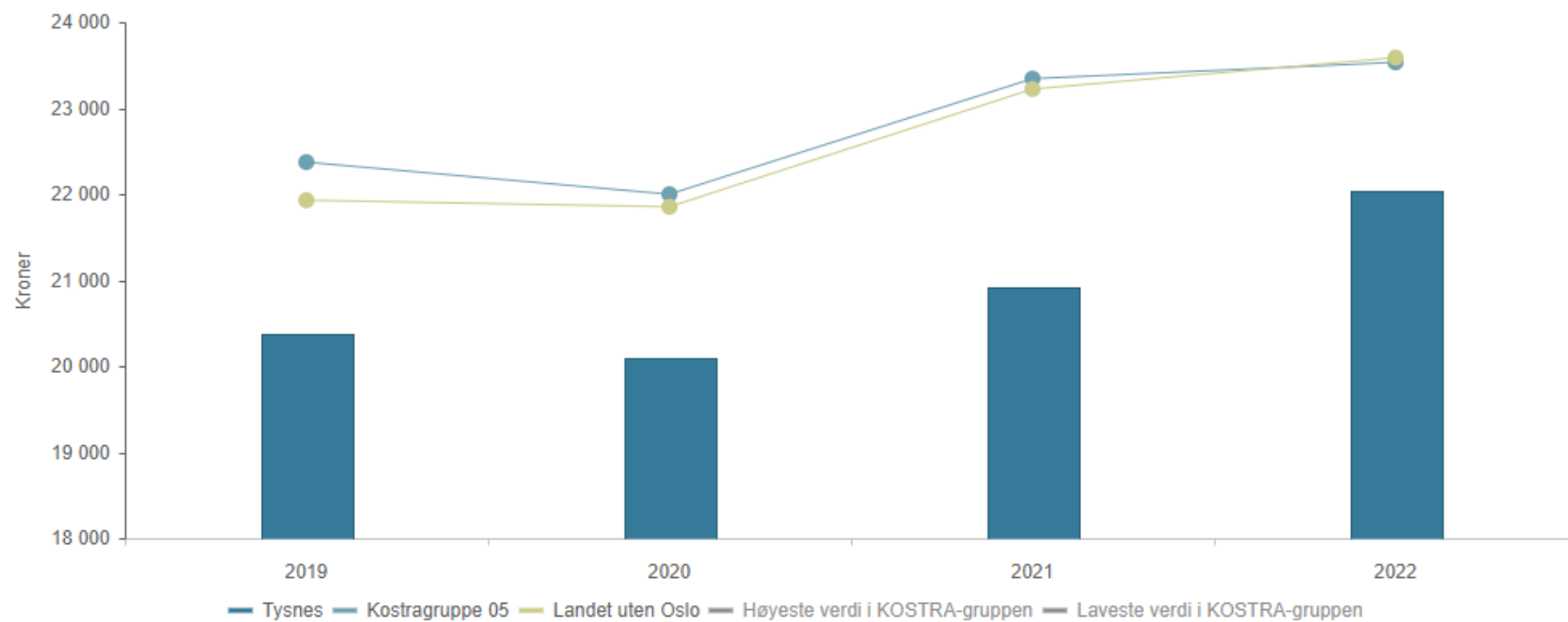
4.3.4 PLEIE OG OMSORG-DATA

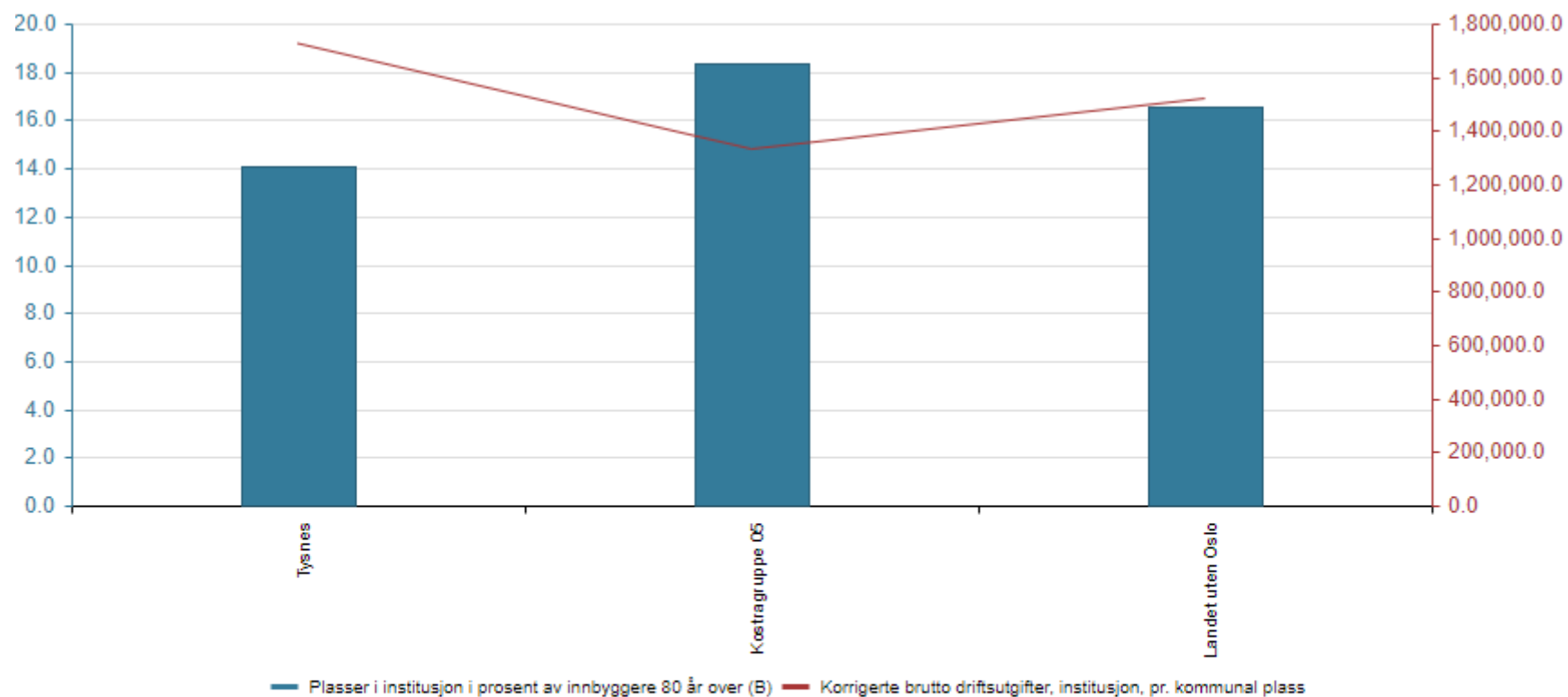
FIGUR 4.3.4.1: UTGIFTSBEHOV OG RESSURSBRUK PLEIE OG OMSORG

Tysnes kommune sitt utgiftsbehov til pleie og omsorg er vurdert til å vera 143 % i høve til gjennomsnittet for heile landet. Ressursbruken er lågare enn utgiftsbehovet skulle tilsei. I framlegg til budsjett for 2024 vert ressurstildelinga auka noko opp.

Figuren under viser netto driftsutgifter til per innbyggjar til pleie og omsorg korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Der er ein relativ stor auke i driftsutgifter frå 2021 til 2022, men også ut frå driftsutgiftene i 2022 måtte tenestene vore tilført om lag kr. 4,5 mill. for å koma opp på same nivå som gjennomsnitt for landet u/Oslo og Kostragruppe 05.

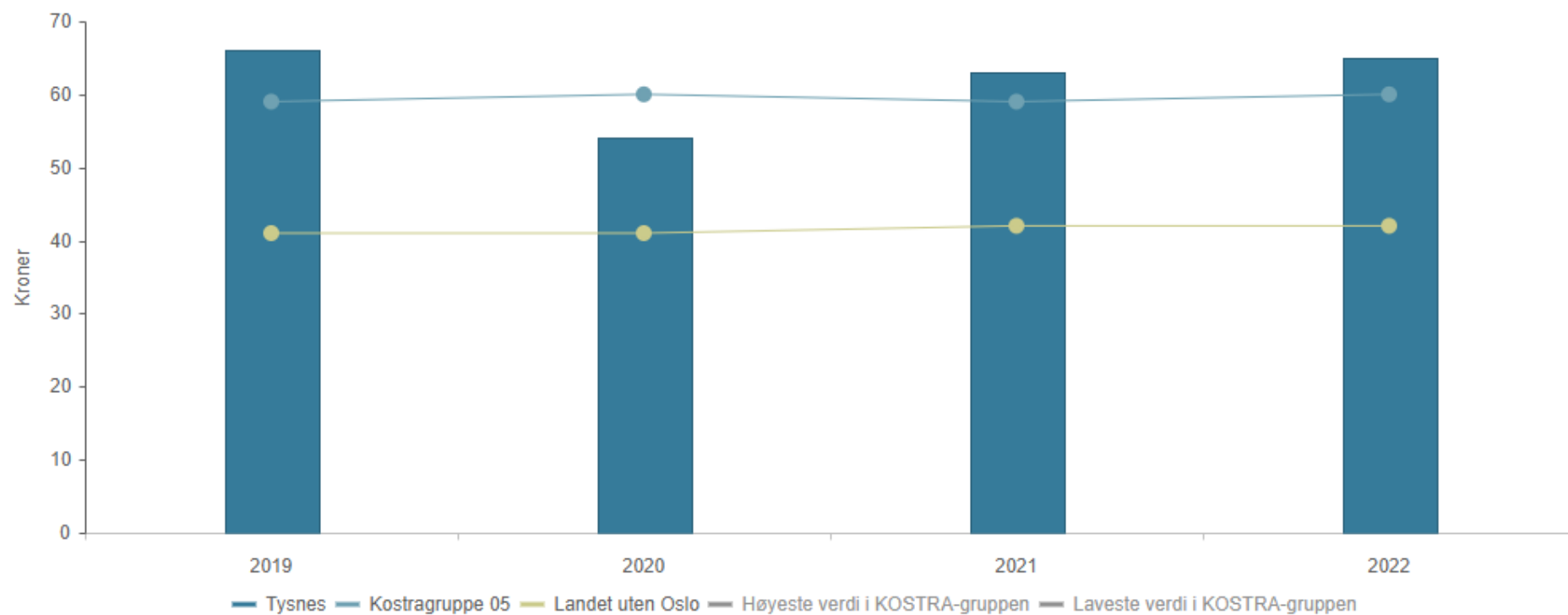

FIGUR 4.3.4.2: NETTO DRIFTSUTGIFTER TIL PLEIE OG OMSORG PER INNBYGGJAR.

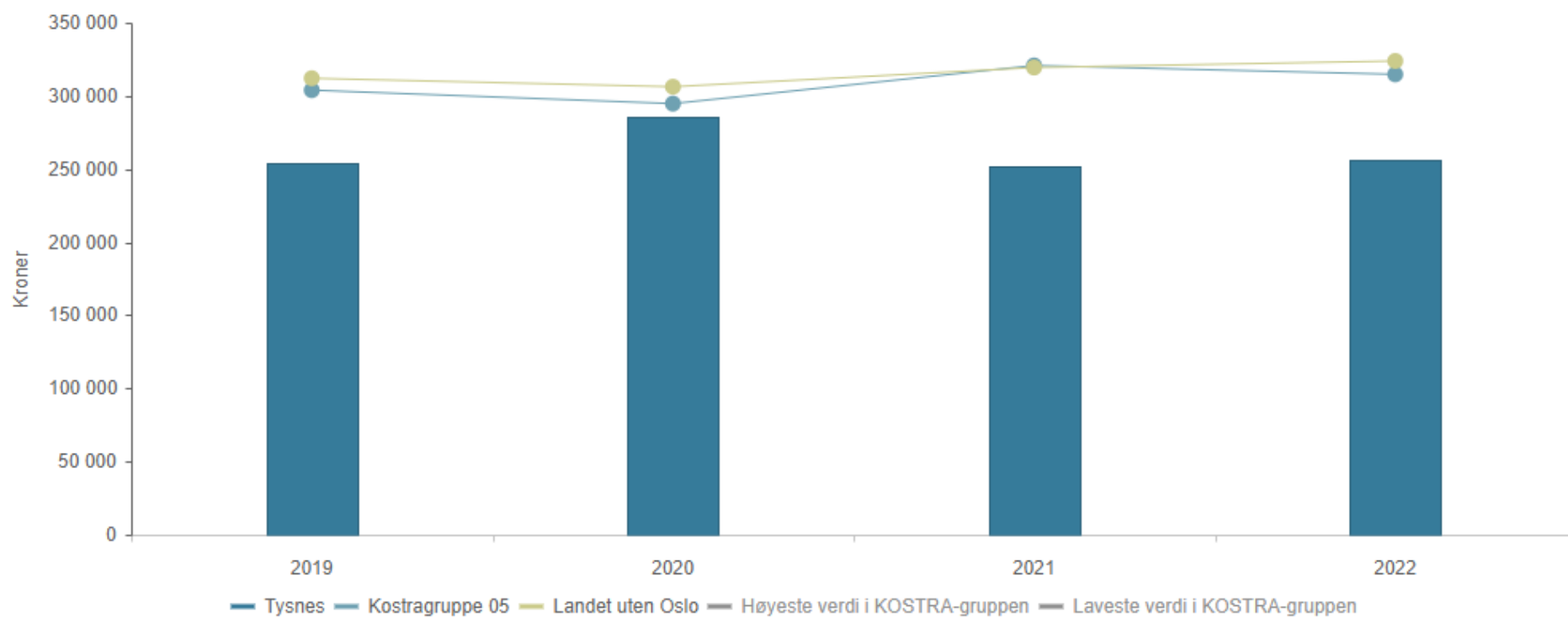
	Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass
Tysnes	14.1 %	1,725,241
Kostragruppe 05	18.4 %	1,331,303
Landet uten Oslo	16.5 %	1,519,975

FIGUR 4.3.4.3: DEKNINGSGRAD SJUKEHEIM OG UTGIFT PER Plass.

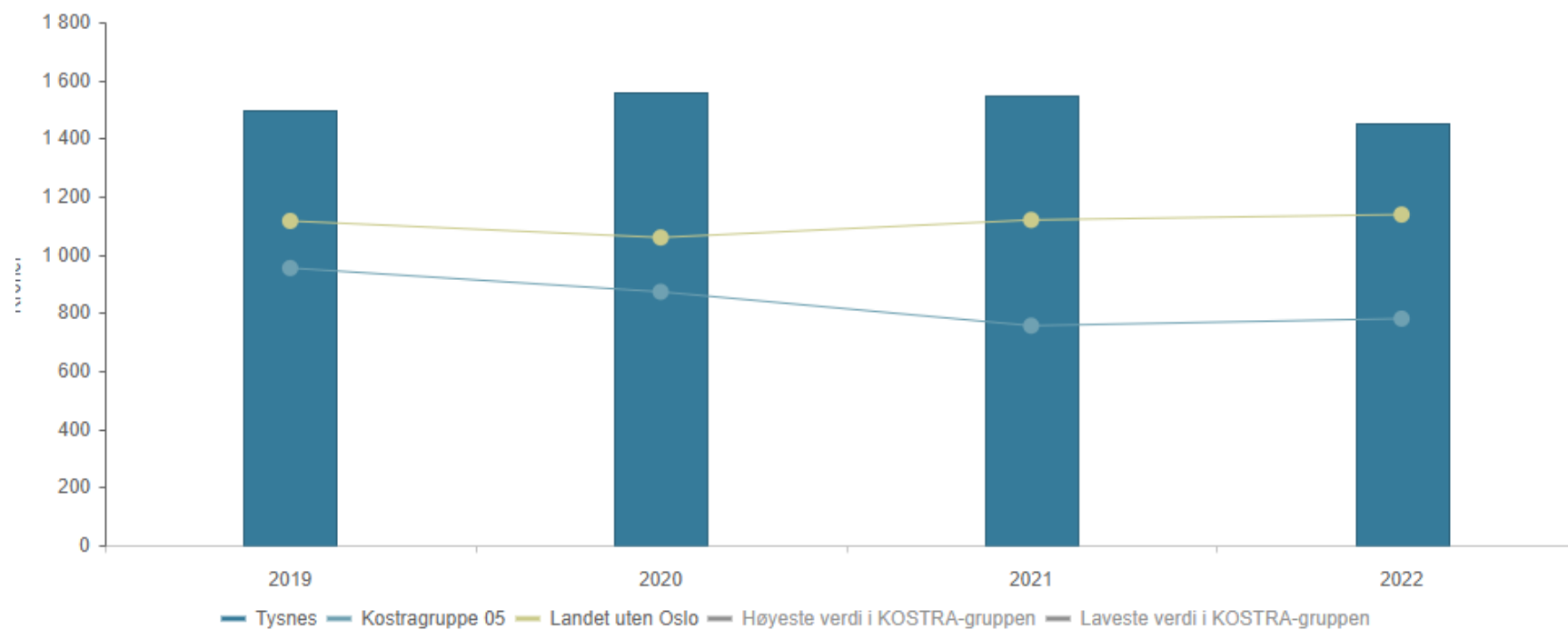
	2019	2020	2021	2022
Tysnes	66	54	63	65
Kostragruppe 05	59	60	59	60
Landet uten Oslo	41	41	42	42

FIGUR 4.3.4.4: MOTTAKARAR AV HEIMETENESTER PER 1000 INNBYGGJAR

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	253 757	285 941	251 370	256 342
Kostragruppe 05	303 907	294 694	320 766	314 726
Landet uten Oslo	312 035	306 239	319 375	323 850

FIGUR 4.3.4.5: KORRIGERTE BRUTTO DRIFTSUTGIFTER PER MOTTAKAR AV HEIMETENESTER

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	1 495	1 560	1 547	1 453
Kostragruppe 05	954	872	756	780
Landet uten Oslo	1 116	1 059	1 119	1 138

FIGUR 4.3.4.6: NETTO DRIFTSUTGIFTER TIL AKTIVITETS OG SERVICETILBOD FOR ELDRE OG PERSONAR MED FUNKSJONSNEDETJING KORRIGERT FOR UTGIFTSBEHOV OG INFLASJON

4.3.4.1 PLEIE OG OMSORG

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
3310	Tysnes omsorgssenter	38 495 483	36 526 445	5,4 %	35 361 716
3330	Heimesjukepleie	23 967 573	24 803 016	-3,4 %	22 122 792
3340	Heimehjelp	669 185	613 474	9,1 %	3 913 309
3351	Haugen bufellesskap	8 290 036	9 173 163	-9,6 %	9 543 900
3352	Vågsmarka bufellesskap	5 703 188	5 804 265	-1,7 %	7 846 879
3400	Tiltak for funksjonshemma	4 104 640	3 542 665	15,9 %	3 877 779
3410	Dagsenter	2 212 916	2 124 610	4,2 %	1 947 840
	SUM PLEIE OG OMSORG	83 443 021	82 587 638	1,04 %	84 614 215

Pleie og omsorg er delt i ei eining for open omsorg og ei for institusjon. Me såg i 2023 at pleie og omsorg ikkje klarte å treffe på budsjett, og det var naudsynt å regulere budsjettet med kr 7,2 mill. Dette var i hovudsak knytt til mindre inntekter enn budsjettet, kostnader til innleige av personell og ein einskild sak med ressurskrevjande pasient.

Det er eit mål om å redusere bruken av innleige. Dette er utfordrande slik arbeidsmarknaden er lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er ikkje realistisk å fjerna kostnader til innleige av personell med eit pennestrøk, dette ville i så tilfelle gitt ein driftssituasjon der me driv med store hol og der tenestenivå til brukarar må reduserast. Ein slik situasjon ville i tillegg gjeve ei stor meirbelastning for dei som er tilsett i tenesta. Det er samstundes eit klart mål at bruken må reduserast. Det er gjennomført ulike tiltak for å redusera bruk av innleigetenester.

Årsturnus og kompensasjonsordning – bonus for å jobbe ekstra helg vart innført i 2022, og vidareført i 2023. Kompensasjonsordninga er evaluert og justert, og har medført at eit større tal helgar vert dekkja av eige personale dette har gitt om lag 60 vakter for 2023, me føreset at dette vert ennå

høgare i 2024. Bonusavtalane utgjer om lag kr. 500` i budsjettframlegget for 2024, reint praktisk vil det erstatta om lag 4 reine helgestillingar. I denne omgang er det innført for heimesjukepleien og omsorgssenteret. Det er ein dyr ordning, og isolert sett kan den neppe forsvarast, men ordninga gjev ein vesentleg meir effektiv bruk av lønsressursar enn om det hadde vore gjort tilsvarande auke i grunnløn.

Arbeidet med årsturnus er krevjande, men ein ser at ein kan dra nytte av dei moglegheitene som ligg her, og det er eit ønskje frå tenestene at dette kan utvidast til å gjelde bufellesskapa også. Bufellesskapa har også teke i bruk langvakter. Tilsetjingar i pleie og omsorg er også vesentleg meir fleksible enn tidlegare og det er også gjennomført tilsetjingar her der den som vert tilsett arbeider i alternative turnusordningar. Prosjekt auka grunnbemanning gav ei total auke i gjennomsnittleg stillingsprosent frå 55% i 2018, til 69% i 2022. Fokus er enno på plass, og ein søker å møte dei tilsette som jobbar deltid, samstundes må også tenestene sine behov stettast når stillingar skal aukast.. I dette må ein heile tida vurdere kva tid me har trong for arbeidskrafta. I oktober i år går det ut ei undersøking for å kartleggjekartlegge og rapportera på omfanget av deltidsarbeid. Slik kartlegging skal gjennomførast kvart andre år.

Andre rekrutteringstiltak som er iverksett i 2023 er ungdom som arbeidar ved omsorgssenteret, og [Studentstipend](#) for skuleelevar som forpliktar seg til helg og sommarjobb i helse.

Me har tidlegare ikkje budsjetttert med innleigd arbeidskraft, men ser at det i realiteten ikkje er mogleg å gjennomføra drifta heilt utan innleige. Innleige er vurdert opp mot omfang av vakante årsverk og modell for budsjettering er slik:

Vakante årsverk	Andel innleige av vakante årsverk	Arbeidstid inkl T-trinn	Årsløn inkl. feriepengar, pensjon og arb.gj.avg.	Påslag innleige	Pris innleige	Meirkostnad
7,9	60 %	2 165 211	3 235 024	2,3	4 979 985	1 744 962

Modellen byggjer på ein føresetnad av at det maksimalt er 60 % av behovet som skal dekkast av innleige, det øvrige må dekkast gjennom egne tilsette, justering av tenestenivå og noko høgare aksept av fråvær i tenesta.

ANSVAR 3310 TYSNES OMSORGSSENTER

Som nemnd tidlegare var budsjettet for pleie og omsorg regulert i inneverande år, og dette utgjorde kr 3.7 mill. for Tysnes omsorgssenter. Reguleringa var knytt til ressurskrevjande pasient som har trong for skjerming og 1-1 oppfølging. Einingsleiar opplyser at det til ein kvar tid vert vurdert kva som er mogleg i forhold til effektiv drift og forsvarlege tenester. All ekstern innleige vert kritisk vurdert for å halda kostnadane nede. Me har felles mål om å ha mest mogeleg eigne, faste tilsette, og redusere innleige til eit minimum. Men slik stoda er i dag, kjem vi ikkje utanom innleige om me skal drive forsvarleg. Einingsleiar peiker på at det er eit potensiale i bruk av velferdsteknologi som til dømes Digitalt tilsyn og sensorteknologi. Dette arbeidet er starta opp, og det er lagt inn midlar til innkjøp og leasing av utstyr for 2024.

Generelt melder einingsleiar at det er trong for ei styrking av pleiefaktor, med bakgrunn i at pasientgruppa er i større grad enn før i behov av aktiv behandling og rehabilitering. Krav og forventningar til kvaliteten på tenestene er aukande, pasientane er sjukare og det er ein stor gjennomstrøyming av brukarar som mottek avansert medisinsk behandling for ein periode, treng tverrfagleg rehabilitering, eller har alvorleg demenssjukdom. Mange får også korte opphald i siste livsfase. Det er verdt å merke seg at kommunen har ein lågare dekningsgrad på institusjonsplassar til dei over 80 år, i høve samanliknbare kommunar, landet og fylket.

Særleg ettermiddagsvakter kan vera svært hektiske, der 2 personale har ansvar for 10 bebuarar. I tillegg skal me gje forsvarleg observasjon og behandling til pasient i ØDH³ tilbodet. Dersom ekstra krevjande ting oppstår, kan eit personell stå åleine med resten. Ut frå perspektiv om forsvarleg teneste og arbeidsbelastning for personalet, melder einingsleiar om trong for ein ekstra pleiar på ettermiddag, som kan «gå mellom» einingane. Einingsleiar har bede om ei styrking på bakgrunn av dette. Her må me også ha med oss at brutto driftsutgift per institusjonsplass i Tysnes kommune er om lag kr. 1,73 mill. dette er nær kr. 400` meir enn snittet for Kostragruppe 05 og om lag kr. 200` meir enn landsgjennomsnittet. Pleiefaktor forstått som bemanning per plass vart også monaleg auka i samband med at driftsforma vart justert når me flytta inn i nytt omsorgssenter. Det kan samstundes vera grunnlag for å sjå litt på om utgiftene her blir ført på rette funksjoner, det kan vera at noko skulle vore ført på hjelp i heimen og noko skulle vore ført på funksjon for ØDH.

I årets budsjettforslag er det lagt inn årsverk på 41,4, mot 38,4 for 2023. Styrkinga er dermed tre årsverk, der to av dei er direkte knytt til ressurskrevjande brukar. Denne brukaren legg beslag på tre bebuarrom – som gjer at det totale tal bebuarar potensielt vert redusert med to. Reduksjon i tal på rom med drift er såleis i realiten tre sidan ressursar her er tildelt direkte. Når det i tillegg er lagt inn eitt årsverk utover det må det leggjast til grunn at pleiefaktoren er styrkt så mykje at det bør vera mogleg å redusere inntaket av personell ved tilfeldig fråvær og vakansar.

³ ØDH tilbod: Tilbod om øyeblikkeleg døgnhjelp, det betyr at pasient vert lagt inn på omsorgssenter heller enn sjukehus. Helseforetaket kompenserer dette økonomisk med ein føresetnad at tilbodet skal vera ope ½ år. Her kan me justera oss inn mot at tilbode faktisk berre blir drifta i 182 døgn i tråd med det me får betalt for.

Budsjettert innteksttap på dei to romma tilsvarar om lag kr. 265` per år.

Det er lagt inn ein budsjettert meirkostnad for å dekkja noko vakansar gjennom innleige tilsvarande omlag kr. 1,75 mill. Bonusordningar for fast tilsette er budsjettert til kr. 400` for 2024. Me har til ei kvar tid ute lysing, og forsøker å tilpasse turnus etter ønskje.

ANSVAR 3330 HEIMESJUKEPLEIE

Open omsorg yt tenester inn i heimen til alle aldersgrupper med ulike behov for hjelp. Det har vore ein auke i tenester til heimebuande. Dette er i tråd med demografien (fleire eldre), og målsetninga i leve heile livet-reforma der det er lagt opp til at eldre skal bu lengst mogleg heime, i eigen bustad eller i tilrettelagt privat eller kommunal bustad med eller utan heildøgn-tenester. Open omsorg er budsjettert med 27 årsverk, mot 26,5 årsverk i fjor. Talet tenestemottakarar variera, men har ikkje gått ned. Eit augeblikksbilete for oktober 2020 – 2024 syner følgjande tal tenestemottakarar for heimehjelp og heimesjukepleie:

<i>Dato for måletidspunkt</i>	Talet tenestemottakarar
17.10.2020	97
17.10.2021	122
17.10.2022	151
11.10.2023	175

På bakgrunn av auke, og kompleksitet i tenestemottakarane sine helseutfordringar var tenesta styrka med 2,8 stillingar i fjor. Styrkinga har tilført tenesta stillinga «sjukepleiar med tenestetildelingsansvar», som sikrar rett forvaltning og god kartlegging av behovet til brukarane, men det har ikkje lukkast å rekruttere til alle heimlane i tenesta. Prosjekt for auka grunnbemanning medførte ei gjennomsnittleg stillingsbrøk i open omsorg på 78% i 2022, mot 53% i 2018. Ein ulempe av at fleire jobbar i større stilling er at det er færre eigne vikarar å ta av. Fråvær, vakanse og mangel på eigne vikarar har medført ei auke i bruk av innleigevikarar i ein slik grad at det var naudsynt å regulere budsjettet med 3,5 mill. i 2023. På bakgrunn av vakansar i tenesta er det lagt inn midlar til leige av ekstern arbeidskraft, etter same modell som for omsorgssenteret er det budsjettert ein meirkostnad tilsvarande kr. 1,45 mill. .

Einingsleiar syner til at velferdsteknologi må prioriterast i budsjettet. Det vert arbeidd med eit innkjøpssamarbeid i Sunnhordland. Løysingane på alarm og smarttelefonar er dyre, og det er dårleg dekning i deler av kommunen vår, noko som skaper utryggleik. Einingsleiar peikar vidare på at

oppgåver og roller som ligg til tenesta tapper den for ressursar. Oppgåvene er plassert føremålstenleg, men det poengterast at alt personell ikkje kan nyttast til å ta unna arbeidslistene. Døme på ansvar/roller er kreftkoordinator med pakkeforløp heim, høyrslkontakt, ergoterapeutisk arbeid (kartlegging og hjelpemiddelformidling) og aktivisering/rehabilitering. Vidare er hovudtillitsvald frikjøpt frå deler av si stilling i eininga.

Einingsleiar peiker på at det er naudsynt med større fokus på førebygging. Dette vil føre til økt ressursbruk for å intensivere innsats med mål om meir sjølvhjelpde heimebuande. Med målretta bruk av tiltak som har vist dokumentert effekt vil gevinsten komme på sikt. Eksempel er innføring av «Kvardagsrehabilitering», som skildra i «Handlingsplan for eit aldersvennleg Tysnes» og innsats som kan bidra til at fleir nyttar hjelpemidlar, digitale, fysiske og manuelle. I dette arbeidet er kommunal ergoterapeut viktig.

Eininga jobbar systematisk med å skilje på helsehjelp og praktisk bistand, og har fokus på individuelle vurderingar til praktisk bistand. Dette gir rett bruk av ressursar. I år er ansvar 3330 – heimesjukepleie og ansvar 3340 – heimehjelp slått saman til eit område for å sikra at me til ei kvar tid får ein best mogleg samla ressursutnytting.

Einingsleiar har vidare spelt inn behov for medisinsk forbruksmateriell, arbeidskle og nye telefonar som kan nyttast med ny teknologi. Dette er lagt inn for 2024.

ANSVAR 3340 HEIMEHJELP

I all hovudsak er stillingsressursar frå heimehjelp overført til heimesjukepleie, det som står igjen på dette ansvaret no er brukarar som har ordning med omsorgsløn. Dette er brukarar som får dekt sine behov for ekstra tenester av nærstående som får ein kompensasjon gjennom oppdragsavtale.

ANSVAR 3351 HAUGEN BUFELLESSKAP/ANSVAR 3352 VÅGSMARKA BUFELLESKAP/ANSVAR 3410 DAGSENTER

I samband med at brukarar har falt frå vil Vågsmarka bufellesskap i 2024 ha to brukarar. Dette gir tre ledige leilegheiter i Vågsmarka bufellesskap, og tilsvarende mindre refusjon. Ein ser at det er færre brukarar som nyttar seg av denne buforma. Konkurrerande tenester er hjelp i eigen heim og hjelp i foreldra sin heim med brukarstyrt personleg assistent. I budsjettet er det lagt til grunn at ein stilling vert sett i vakanse som følgje av reduksjon i talet på brukarar.

Det vil vera tenleg å vurdere den samla organiseringa av denne tenesta i løpet av 2024. Avdelingsleiar peiker på at det kan vere føremålstenleg å avlaste open omsorg med ressursar ut frå bustad, t.d buoppfølging og miljøarbeid inn i heimen til dei som har trong for dette. Ein kan også sjå på moglegheit for avlastningsopphald dersom kompetansen samsvarer med krava hos tenestemottakar. Det er trong for å ha ein gjennomgang av det

samla tenesteområdet for tenester for funksjonshemma for å sikra ei mest mogleg optimal drift både økonomisk, men også i høve til brukarane sine behov. Ein slik prosess vil krevje god medverknad av tilsette gjennom tillitsvalde og verneombod. I samband med ein gjennomgang av organisasjonen her bør det også gjerast ei vurdering på om dette område bør skiljast ut som ei eiga resultateining, per i dag ligg det under open omsorg.

Innslagspunkt for ressurskrevjande brukarar er på 1,6 mill. pr brukar for 2024. Dette utgjer kr 82 000 pr brukar i auka eigenandel for kommunen. Me anslår refusjon på omlag 5,7 mill. for 2024, dette er ein liten auke sett opp mot berekninga for inntekt i 2023. Berekninga på ressurskrevjande brukarar kjem etter budsjettframlegget, så talla er anslag, og ikkje endeleg.

Utover dette er det i Vågsmarka bufelleskap lagt inn litt midlar til kurs og litt møblar. Haugen bufellesskap har det same talet tenestemottakarar som i fjor. Frå Haugen er det spelt inn mindre summar til uniformsgodtgjersle, innbu og møblar, dette er lagt inn i budsjett 2024. Innspel til vedlikehald vert meldt inn til teknisk for prioritering.

Dagsenter for utviklingshemma ligg under Haugen bufellesskap. Kommunale dagsenter er eit viktig tilbod for å bidra til dagaktivitet for personar med funksjonshemming. Kommunen har ansvar for at innbyggjarane får moglegheita til å ha eit aktivt og meningsfullt liv. Tilbod om dagaktivitetar er derfor ein del av det kommunale tenestetilbodet. Dagsenteret vert også aktivt nytta av vidaregåande skule-elevar som arbeidstrening. Dagsenteret har spelt inn utstyr, kurs og bil. Det er lagt inn midlar til kurs og utstyr. Når det gjeld bil vert det føresett at dagsenteret nyttar disponible kommunale bilar. Det er lagt inn kjøp av elbil innan teknisk, samt at der er lagt opp til at kommunen vidarefører to bussar til kommunale tenester. Det er viktig at me til ei kvar tid har størst mogleg sambruk og utnytting av den kommunale bilparken.

Det er sett av kr. 200` til tiltak i kommunal regi til tiltak på TIAS.

ANSVAR 3400 TILTAK FOR FUNKSJONSHEMMA

Når det gjeld tiltak for funksjonshemma er tenestekjøp knytt til ordninga med brukarstyrt personleg assistent (BPA) den største posten på om lag kr. 3,8 mill. Dette er ein auke på kr. 800` samanlikna med revidert budsjett for 2023. Det vert lagt til grunn at me då kjem over innslagspunkt for ressurskrevjande brukarar og det er budsjettert med ei auke i refusjon frå staten tilsvarende kr. 480`

Forutan kostnader til brukarstyrt personleg assistent ligg det også kostnader til støttekontakt og avlastning på dette ansvaret, dette utgjer ein samla kostnad på om lag kr. 585` per år.

4.3.5 TRYGDE OG OMSORGSBUSTADER

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2023	Rev. budsjett 2022	Endring 2023 mot rev budsjett 2022	Rekneskap 2021
3361	Trygde- og omsorgsbustader, Uggdal	-1 167 130	-1 343 457	-13,1 %	-1 185 014
3362	Trygde- og omsorgsbustader, Våge	-923 950	-1 058 657	-12,7 %	-1 020 884

Trygde og omsorgsbustader er i driftsbudsjettet budsjettert vidare med om lag same inntekts- og utgiftsnivå som i dag, men me ønskjer å forenkle husleigefastsettinga, og at husleiga vert justert til gjengs husleige.

Omsorgsbustadene våre er utdaterte og ikkje eit reelt aktuelt alternativ for eldre til å flytte frå eigen bustad. Bustadene egner seg til midlertidig bustad i den stand dei er i no. Dette syner seg i at me i løpet av 2023 har hatt ledige bustader gjennom heile året. Omsorgsbustadene i omsorg + er attraktive då dei er nyare og med betre standard. Det vert lagt inn om lag kr. 1 mill. pr år i investeringsbudsjettet for å oppgradera omsorgsbustader til dagens standard, for å gjere dei meir attraktive.

Me fremjar vidare forslag om å fastsetje husleige etter prinsippet «gjengs leige». Pr i dag vert husleiga fastsett ut i frå inntekt. Utrekninga er basert på at husleige skal vere 25% av brutto inntekt +renteinntekt, men med fastsett minimum og maksimumspris. Minstepris er for 2023 på 4 018,- og maks pris på kr 6 728,- Denne måten å fastsetje på gjer at kommunen i praksis utøver ei form for kommunal bustønad, som det finns statlege finansieringsordningar til. Ved å fastsetje gjengs husleige vil ein spare tid på fastsetting av husleige, som er ein manuell årleg operasjon for kvar einskilde leigetakar.

Kommunal husleige er svært låg, og avspeglar ikkje marknadspris. Kommunen ønskjer å stimulera til at den private bustadmarknaden veks. Med husleigeprisar som ligg langt under marknadspris vil effekten vere motsett.

Leigetakarane har moglegheit til å søkje om [bustønad](#) frå Husbanken. Bustønad er ein statleg støtteordning som vert utrekna kvar månad på grunnlag av inntekt og bu-utgifter. Når kommunen har redusert husleiga på bakgrunn av inntekt, vil moglegheita for statleg bustønad reduserast/falle bort.

Øvre inntektsgrense for å ha rett på statleg bustønad er kr. 28 268 før skatt. Den statlege bustønaden har også gitt støtte med bakgrunn i høge straumutgifter dei siste to åra. Eit konkret eksempel er ein brukar som har 19 402 i brutto inntekt (trygd+ renteinntekt). I tabellen under kan de sjå kva konsekvensar dette vil få for kommunen og for brukar:

<i>Eksempel</i>	Inntekt	Husleige	Straumstønad	Bostønad	Resultat brukar
<i>Husleige gjengs</i>	19 402	7 000	1000	2 085	15 487
<i>Husleige etter gamal utmåling</i>	19 402	4 851	1000	1 272	16 823
<i>Resultat</i>		+ 2 149,- i auka husleigeinntekt for kommunen	2 272,- – 3 085,- i statleg kompensasjon til leietakar		+ 1 336 i auka husleige pr mnd for leietakar

Dersom dette skal gjennomførast, vil me foreslå å gjera det for alle nye leigekontraktar som vert teikna i 2024, me vil og ta sikte på ein harmonisering for dei som allereie har eit husleigetilhøve. Det vert føresett at auka husleigeinntekt vert nytta til vøling og oppgradering av utleigebustadene.

4.3.6 FRIVILJUGSENTRALEN

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2023	Rev. budsjett 2022	Endring 2023 mot rev budsjett 2022	Rekneskap 2021
3600	Friviljugsentral	660 798	432 150	52,9 %	769 889

Frivilligsentralane er lokale møteplassar som skal stimulere til frivillig innsats, samt vere eit bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Regjeringa har vedteke ny forskrift for tilskot til frivilligsentralar. Frå og med 2023 skal tilskotet til frivilligsentralar fordelast etter denne. Kommunen må søkje om tilskot i samarbeid med frivilligsentralen. Forskrifta skal sikre øyremerka midlar til frivilligarbeidet. Me anslår at tilskotet vil vere om lag kr 450` - for 2024, det er i så tilfelle ein reduksjon tilsvarande kr. 30` samanlikna med 2023..

Dagleg leiar i frivilligsentralen peiker på to ting som må gjerast for at Tysnes Frivilligsentral skal halde fram som ein velfungerande bidragsytar i kommunen og å gjere sin del av LEVA HEILE LIVET- reforma:

- Styrking med ein 50% stilling
- Kr 50 000,- til Seniortreff
- Eigna lokale og arbeidsplassen for å skape eit miljø rundt aktivitetane og dei frivillige.

Frivilligsentralen peiker på at for å for å kunne oppfylle måla frå «Leva Heile Livet» -reforma om å skape meir aktivitet og fellesskap - må me ha fleire frivillige. Frivilligsentralen kan spele rolla som vervar og organisator for dei frivillige på Tysnes framover. Frivilligsentralen peiker på at dette arbeidet krev ressursar. Det er naudsynt med møtepunkt mellom frivilligsentralen og dei frivillige, og ein kan sjå for seg tettare kontakt inn mot skule/barnehage og teater/kulturskule og omsorgssenteret (sosiale generasjons-møteplassar), vidare kan eit tettare samarbeid mellom kultur og frivilligheit gi positive ringverknader.

Me har i budsjettet for 2024 ikkje funnet rom for å auke opp talet stillingar. Det er lagt inn midlar til å halde fram med seniortreff med kr 50 000. Det eit ønskje om å lokalisere frivilligsentralen i hallen – og det er slik frivilligsentralen sjølv peiker på – eit potensiale å samle kultur, bibliotek og kulturskule, ein gjennomgang av den samla organiseringa av dette område er tidlegare varsla og må følgjast opp gjennom 2024. Med utgangspunkt i dei oppgåvene Frivilligsentralen løyser i dag synes det ikkje naturleg at rapportering skal gå i helse- og omsorg.

Bua er eit prosjekt under frivilligsentralen, der ein kan låne sport- og friluftsutstyr gratis. Dette vert drifta dei tilsette i frivilligsentralen. Bua er no lokalisert i hallen. Det er nokre utfordringar med plass, grunna samdrift med skule. Det har samstundes ein verdi at BUA er lokalisert i Tysneshallen. Me har lagt inn bruk av fondsmidlar på 20 000,- til nytt utstyr. Det vert føreset at BUA søker andre om spegling av desse midlane, slik at det er moglegheit for å oppgradera eller kjøpe inn nytt utstyr for totalt 40 000,-

Frivilligsentralen har våren 2023 tilbydd ungdom arbeidstrening ved SFO. Dette tiltaket har vore positivt for borna i SFO, for dei tilsette og for ungdommane som får prøve seg i jobb. Midlar til løn er henta frå idrettslaget, men dette er ikkje kome i gang igjen etter sommarferien. Frivilligsentralen har høve til å organisere dette. For Tysnes kommune vil dette vera positivt også for at ungdomar får ei interesse for fag og utdanningar som er aktuelle for kommunen, på kort sikt vil det kunne sørgje for at me får fleire ungdomar i sommarjobb, helgejobb og på lengre sikt kanskje fast tilsette i verksemda vår. Det er ønskjeleg at tiltaket vert utvida også til pleie og omsorg, der ungdomar kan få prøve seg som besøksvenar på omsorgssenteret. Det vert foreslått at kommunen set av lønsmidlar til tiltaka og at det vert organisert gjennom Frivilligsentralen. Samarbeid med andre lag og organisasjonar bør halde fram, men kommunen bør sikra dei økonomiske rammene slik at det blir eit føreseieleg og stabilt tilbod. Det er lagt inn kr. 80` til dette tiltaket i 2024.

Kulturbussane har lagt som eit prosjekt under frivilligsentralen, leasingavtalen for ein av bussane er gått ut og den andre avtalen går ut i vinter. Det må gjerast ei evaluering på om ordninga har fungert godt og om det i ein eller anna form skal vidareførast. Bussane har også sikra at skulane og SFO blir meir mobile, dei har vore nytta av ulike kommunale tenester og det er nok eit behov for å vidareføra bussane for å ivareta ulike deler av den kommunale tenesteproduksjonen.

4.4 LANDBRUK OG TEKNISK – HOVUDKAPITTEL 1.4

	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
SUM LANDBRUK OG TEKNISK	29 947 487	24 290 900	23,3 %	32 683 773

Samla har ansvarsområda under dette kapitelet har ein auke i driftsnivå på om lag 23,3 % for budsjettåret 2024. Her er det viktig å poengtere at overføring av slam og renovasjon til SIM på funksjon 3550 og 3540 får budsjett tekniske konsekvensar som ikkje ser så fint ut på papiret, sjølv om det i realiteten er eit 0-sumsprosjekt. I førre budsjettnotat var det varsla at området er nede på eit nivå som ikkje vil vera berekraftig over tid. I 2024 er det prioritert tiltak som er naudsynte for å ikkje få store utgifter på lengre sikt når det gjeld vedlikehaldskostnader på kommunal bygningsmasse og infrastruktur. Forventa inntekter på gebyr knytt til byggesak og kart- og oppmålingstenester er justert ned for 2024. Den sterke prisveksten og renteauka som har vore den siste tida gjer at folk må prioritera annleis slik at større prosjekt i privat regi vert utsett eller ikkje påbyrja.

4.4.1 JORDBRUK – SKOGBRUK – VILTFORVALTNING

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
4100	Jordbruk	1 402 024	1 469 884	-4,6 %	1 409 953
4220	Viltforvaltning	0	0	-	-

Når det gjeld landbruk vert tenestene løyst i kommunesamarbeid med Bjørnafjorden og Samnanger

I høve til ansvar for viltforvaltning så er det lagt opp til vidare vekst i Viltfondet, budsjettert fondsavsetning er kr. 63` Tilskot er føresett sett til kr. 30`, kostnader til ettersøk og andre kjøp av tenester frå private er budsjettert til kr. 82` Fellingsløyver er budsjettert til om lag 192`. Me har i 2023

arbeidd litt med framtidig organisering av arbeid med ettersøk, det er mogleg at me her vil koma til å tilrå ei organisering der dei som arbeider med ettersøk vert tilsett, litt etter same modell som brann.

4.4.2 KART – OPPMÅLING - SKILTING

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
4300	Kart, oppmåling, skilting m.m.	900 239	1 198 411	-24,9%	1 042 526

Kart og oppmåling er sett saman av sjølvkostområde knytt til kart og oppmåling samt fleire andre områder som ikkje kan finansierast gjennom sjølvkost. Samla sett er det estimert at det går med 1,05 årsverk til arbeidet som er under sjølvkost.

Det er budsjettert inn om lag kr. 1,2 mill. i inntekter gjennom gebyr, det er mogleg dette er noko høgt. I 2023 vart det leigd inn konsulenthjelp frå Stord kommune for å løyse etterslep av saker på området, og mykje godt arbeid vart gjennomført. Det er framleis ein del saker i kø som vert jobba med å få ned, og dersom desse ikkje vert handsama innanfor gitte tidsfristar vil det føre til ein reduksjon av gebyret. Kjøp av konsulenttenester er redusert med kr. 294`

Elles er området ført vidare om lag som i 2023.

4.4.3 BYGGFORVALTNING

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
4420	Byggforvalting	737 641	471 520	56,4 %	573 340

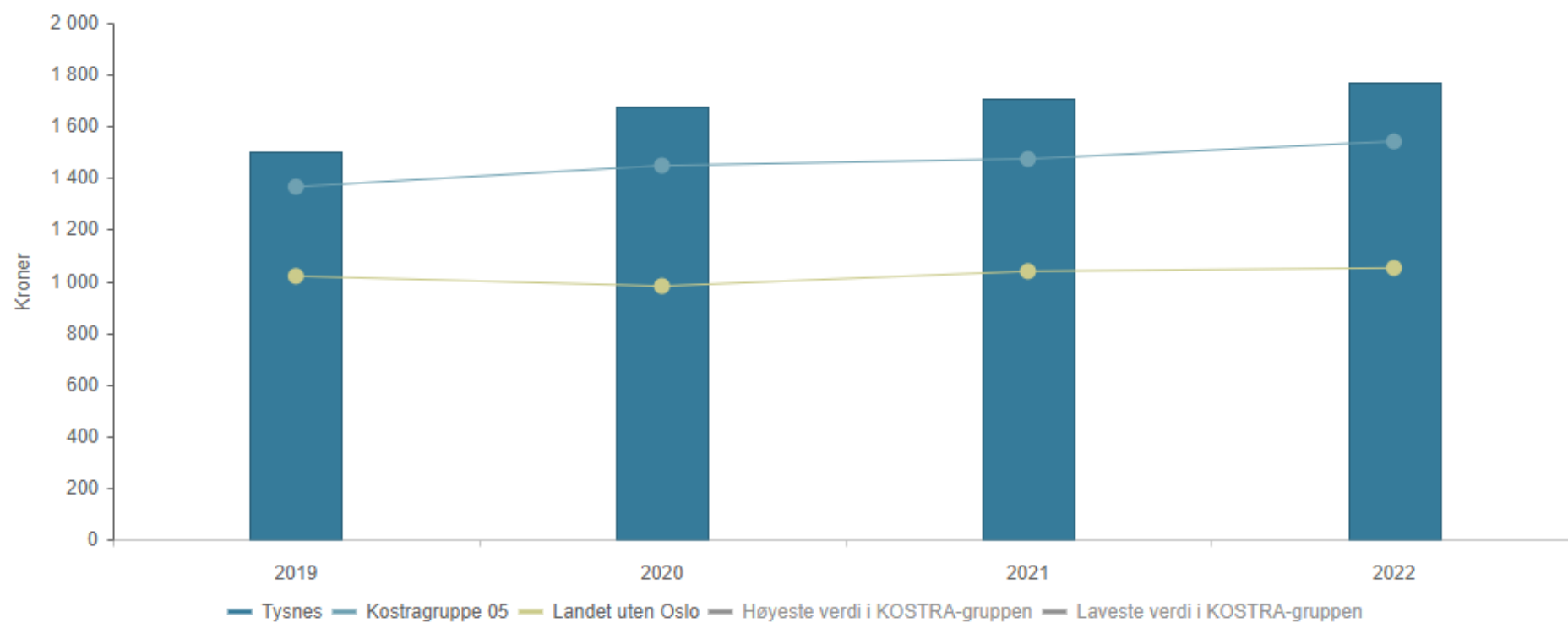
Området er eit sjølvkostområde der det estimert går med 2,45 årsverk til arbeid som er under sjølvkost. Det er forventa ein nedgang i inntekter på gebyr i 2024 som skissert innleiingsvis i kapittelet.

Det er eit mål for området å gjennomføra fleire tilsyn i 2024. Dersom saksmengda går ned bør oppfølging av ulovlege bygg og tiltak prioriterast, i den samanheng har me bundne driftsfond på kr. 500` som kan disponerast og såleis minska eit eventuelt inntektstap.

4.4.4 BRANN- DATA

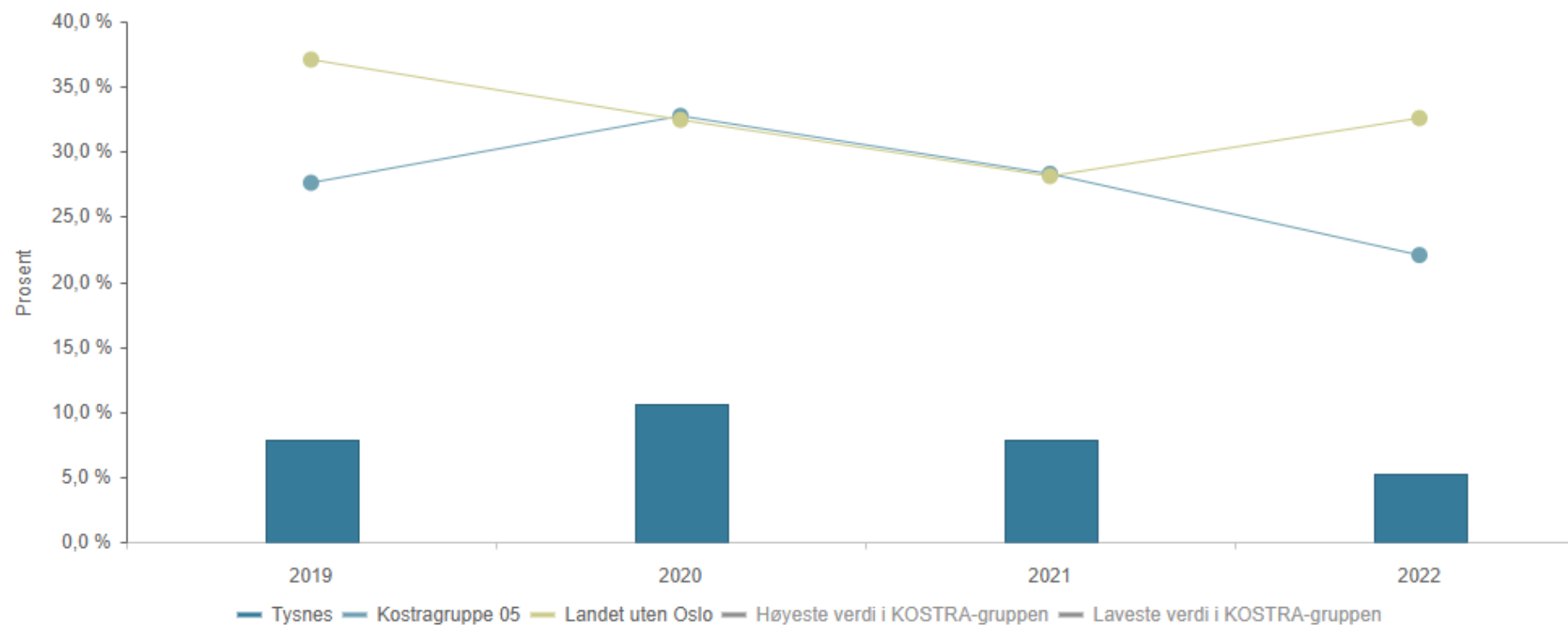
Brann og ulykkesvern inngår ikkje i ordning for utgiftsutjamning, det betyr at det ikkje ligg føre vurderingar av utgiftsbehov. I Tysnes kommune sin uttale til nytt inntektssystem er det peika på at det er uheldig då det er fleire forhold både geografisk og demografisk som skulle tilsei at område gjekk inn i utjamninga.

Figuren under viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern per innbyggjar. Tysnes kommune har årlege utgifter som ligg om lag kr. 700` over gjennomsnittet i Kostragruppe 05 og om lag kr. 2,1 over landsgjennomsnittet :

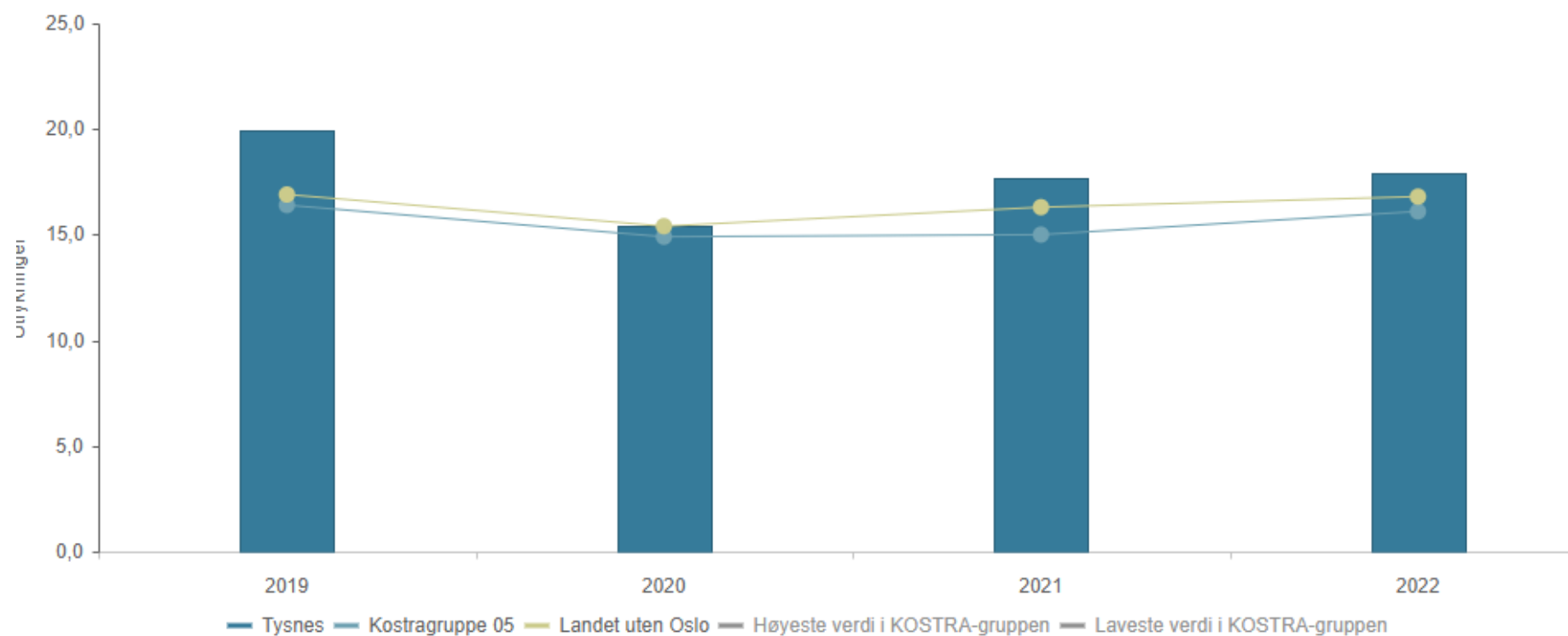

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	1 502	1 675	1 705	1 770
Kostragruppe 05	1 366	1 448	1 473	1 541
Landet uten Oslo	1 019	981	1 038	1 051

FIGUR 4,4,4.1: NETTO DRIFTSUTGIFTER PER INNBYGGJAR TIL BRANN OG ULUKKESVERN, JUSTERT FOR INFLASJON

FIGUR 4.4.4.2: ANDEL A-OBJEKT SOM HAR FÅTT TILSYN

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	19,9	15,4	17,7	17
Kostragruppe 05	16,4	14,9	15,0	16
Landet uten Oslo	16,9	15,4	16,3	16

FIGUR4.4.4.3: TAL PÅ UTRYKNINGAR TIL BRANN OG ANDRE UTRYKNINGAR PER 1000 INNBYGGJAR

4.4.4.1 Brann

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
4410	Brann	5 528 378	4 465 999	23,8 %	4 862 671

Samla sett vil området har område for brann stor vekst inn mot 2024, den største endringa er at det ligg inne eitt nytt årsverk.

Under brannområde ligg funksjonane førebygging, feiing og vanleg tilsyn samt beredskap, fordeling mellom funksjonane er slik:

Funksjon	Funksjon (t)	Budsjett 2022	Endring 2024 mot rev budsjett 2023
3380	Førebygging av brann og andre ulukker	721 172	63 %
3381	Feiing og vanleg brannsyn	-106 446	- 9,4 %
3390	Beredskap mot brann og andre ulykker	4 913 652	18,7 %

Eitt nytt årsverk må sjåast i samanheng med ny forskrift for organisering, bemanning og utrusting av brann og redningsvesen, i forskrifta vert krav til overordna vakt styrkt. Dette er både krav til kompetanse hjå overordna vakt og krav om tilgjenge. Dette vart varsla i budsjettnotatet for inneverande år. Tysnes kommune har vurdert å løysa dette gjennom kommunesamarbeid og har hatt drøftingar med Kvam kommune, etter desse drøftingane er rådmannen si vurdering at det vil vera betre å løyse det i eigen regi. Eit kommunesamarbeid

vil koste om lag det same som ei ny stilling, men vil då gje vesentleg mindre spelerom til å også prioritera andre fagområde. Det er i særskilt grad naudsynt å styrkje tilsynsfunksjon opp mot særskilte brannobjekt, men også oppfølging av forureiningssaker er viktig å prioritera i 2024. Forutan dette vil ei stilling verka til å understøtta brannsjefen sitt arbeid med dagleg drift. Stilling er lagt inn med ein årseffekt på om lag 0,8 årsverk og vert ført på førebygging og beredskap.

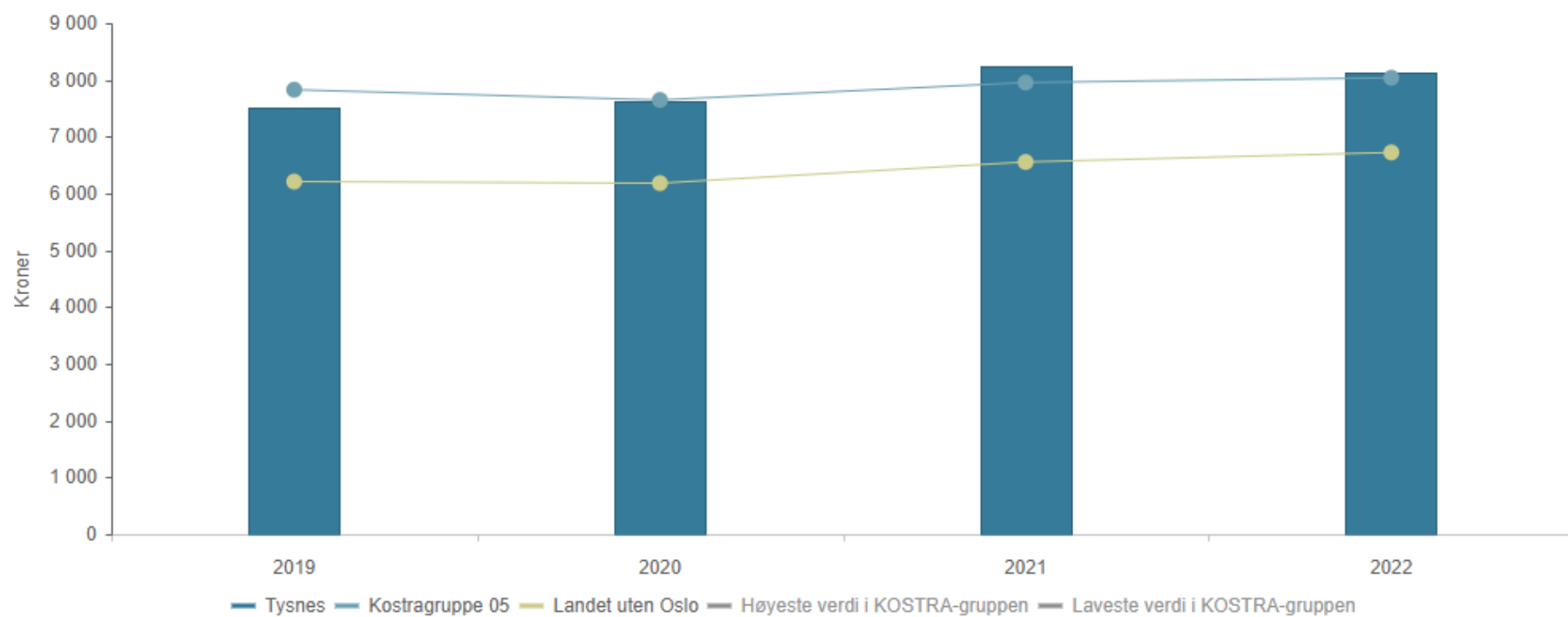
Innanfor dette fagområde er det eit kontinuerleg fokus på opplæring, det er føresett to deltakarar på brannskulen, dette er kurs som går over 10 veker, i tillegg er det føresett at det skal gjennomførast kurs for tre utrykkingsleiarar. Avsetjing til øving og vakt er auka med om lag kr. 260`. Det er budsjettert med litt meir kjøp av naudsynt utstyr og materiell.

4.4.5 TEKNISK DRIFT-DATA

Teknisk drift er eit samansett område med fagområde som vatn, avlaup og renovasjon, veg, eigedomsforvaltning og kyrkjegardar. I dette avsnittet viser me kort til setrale data for dei ulike områda.

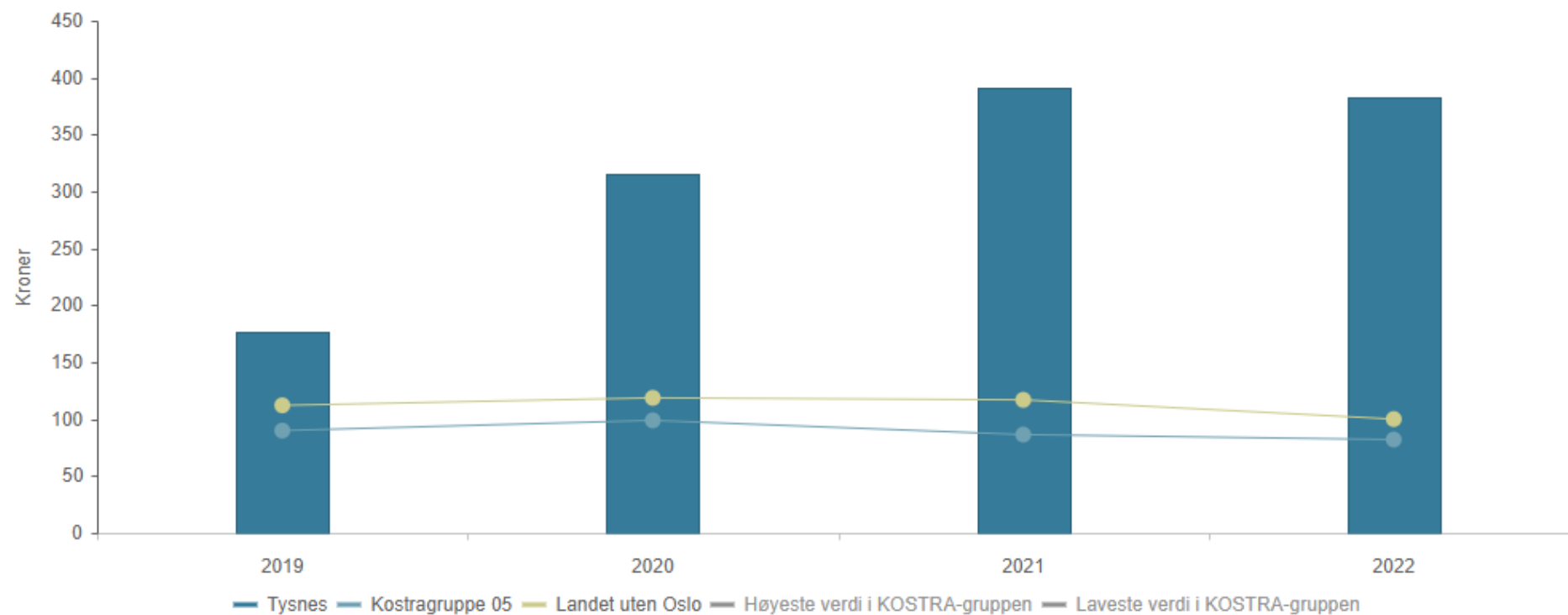
BYGG OG EIGEDOMSFORVALTNING

Bygg og eigedomsforvaltning går ikkje inn i utgiftsutjamninga, det ligg såleis ikkje føre noko analyse av behov for dette tenesteområde. Figuren under viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter til eigedomsforvaltning per innbyggjar. Oversikten viser at Tysnes har driftsutgifter her som ligg om lag likt med Kostragruppe 05 og noko over landsgjennomsnittet. Tilpassing til landgjennomsnittet ville redusert årleg kostnad tilsvarande om lag kr. 4,1 mill.

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	7 515	7 621	8 250	8 130
Kostragruppe 05	7 828	7 647	7 954	8 038
Landet uten Oslo	6 210	6 182	6 555	6 723

FIGUR 4.4.5.1: NETTO DRIFTSUTGIFTER TIL KOMMUNAL EIGEDOMSFORVALTNING PER INNBYGGJAR, KORRIGERT FOR INFLASJON

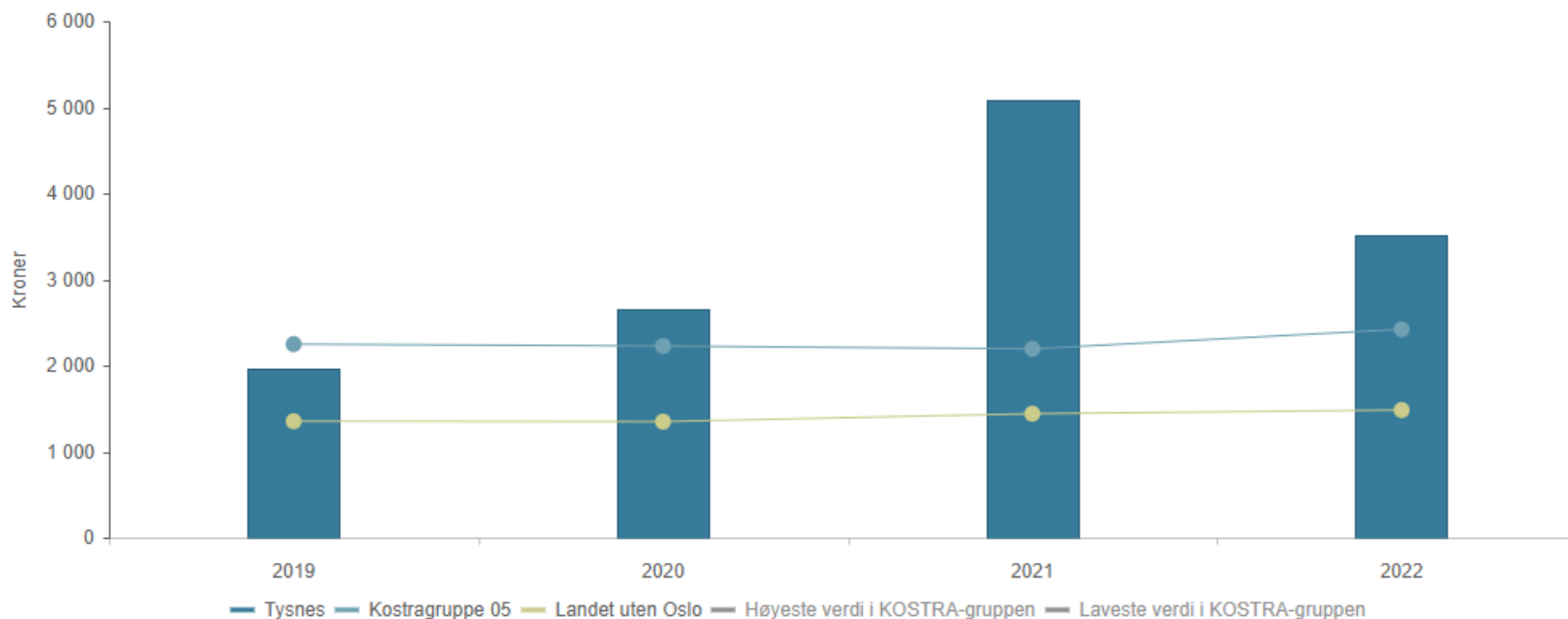

FIGUR 4.4.5.2: UTGIFTER TIL VEDLIKEHALD PR KVADRATMETER KOMMUNAL EIGEDOMSMASSE, KORRIGERT FOR INFLASJON

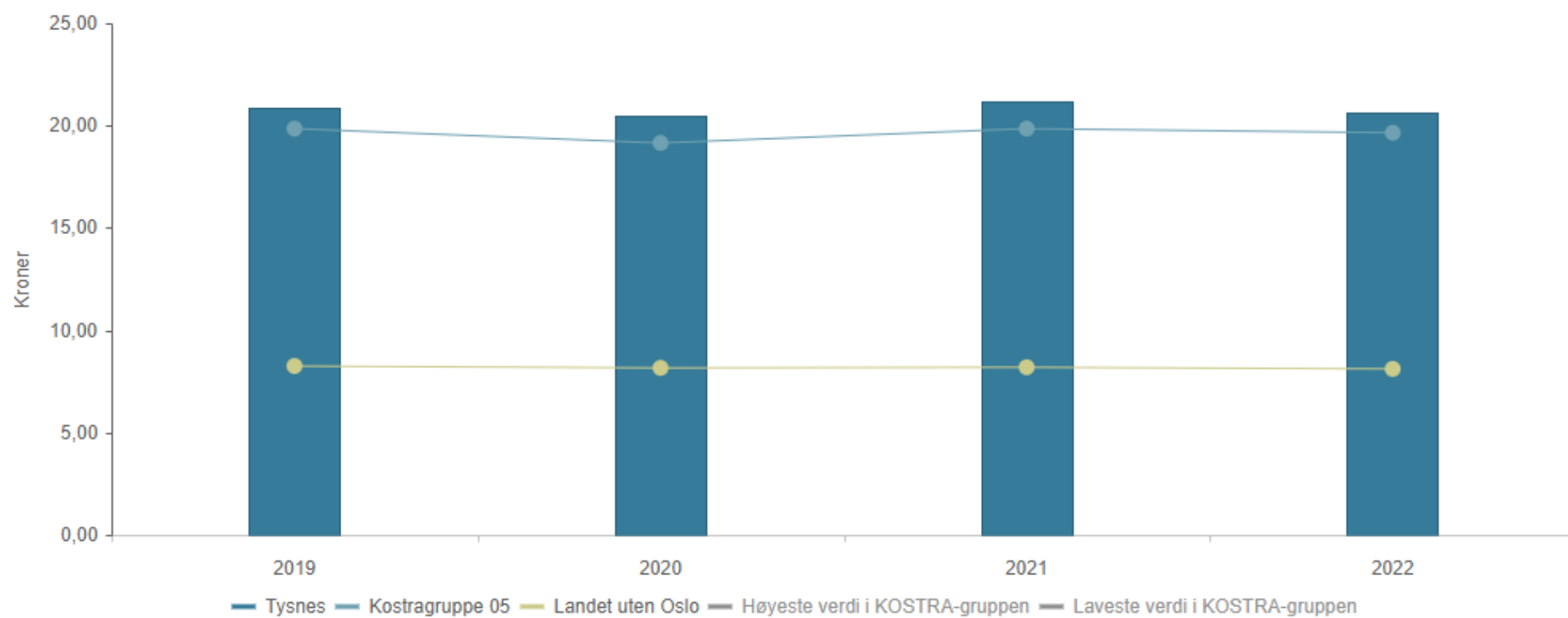
VEGAR OG SAMFERDSLE

Vegar og samferdsle går heller ikkje inn som del av utgiftsutjamninga, det betyr at det ikkje ligg føre data for utgiftsbehov. Tysnes kommune har i sin uttale til nytt inntekstssystem peika på at dette område bør omfattast av utgiftsutjamninga. Figuren under viser netto driftsutgifter til kommunal per innbyggjar. Dei seinare åra har me nytta meir på veg, i året 2021 nytta kommunen noko havbruksmidlar til vegvedlikehald.

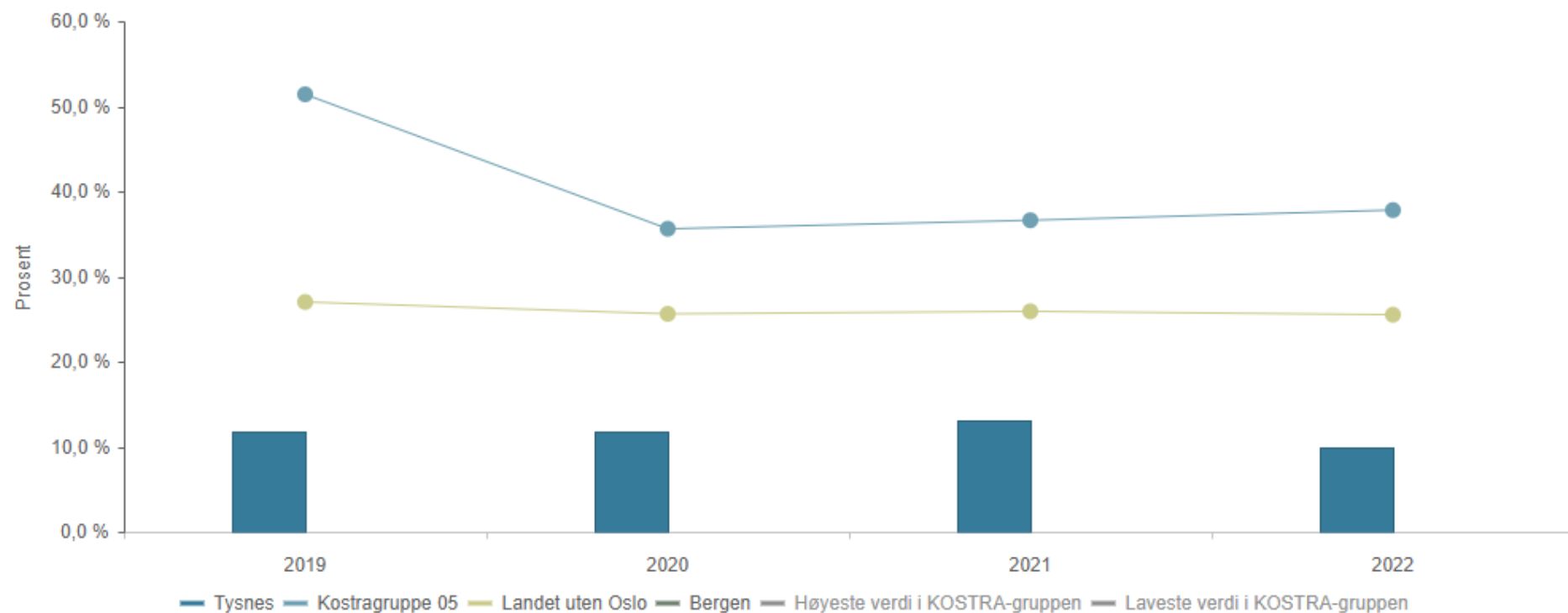
FIGUR 4.4.5.3: NETTO DRIFTSUTGIFTER PER INNBYGGJAR TIL KOMMUNALE VEGAR, KORR. FOR INFLASJON

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	1 962	2 660	5 092	3 507
Kostragruppe 05	2 247	2 225	2 192	2 419
Landet uten Oslo	1 351	1 346	1 438	1 481

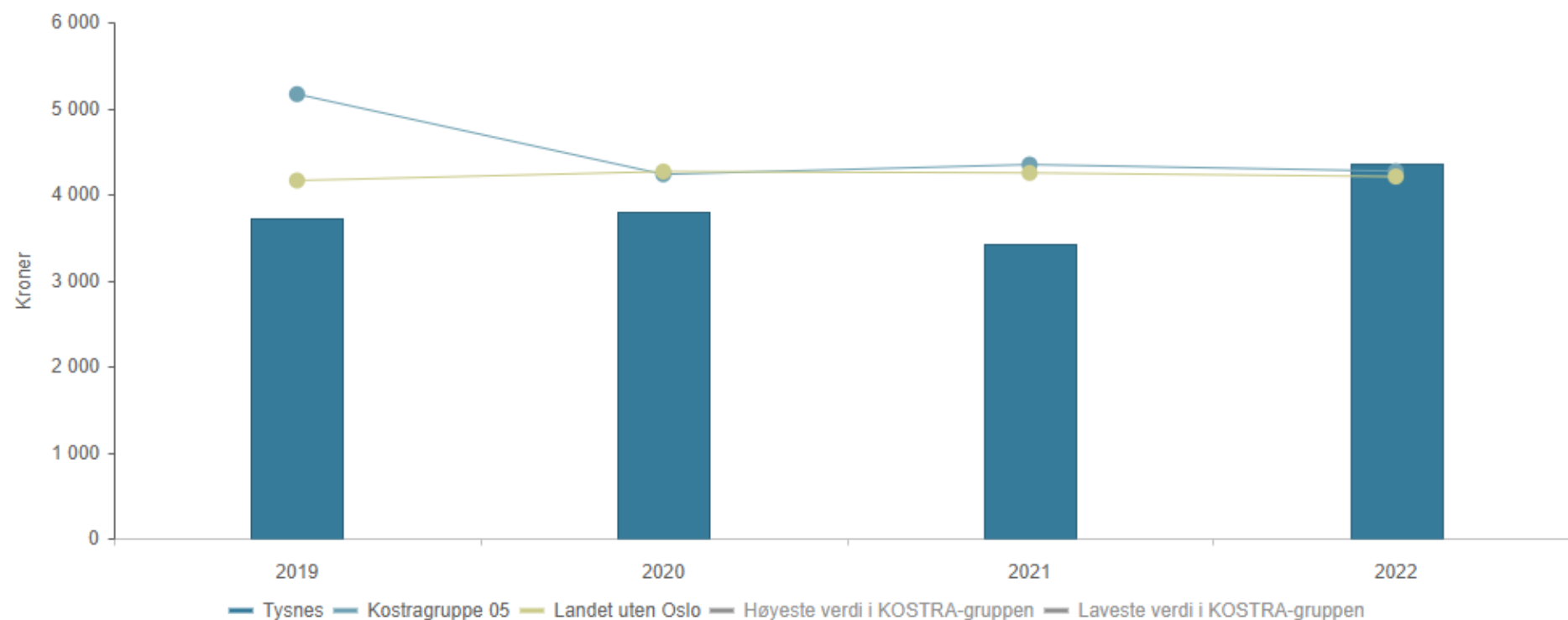

FIGUR 4.4.5.4 KILOMETER VEG OG GATE PER 1000 INNBYGGJAR

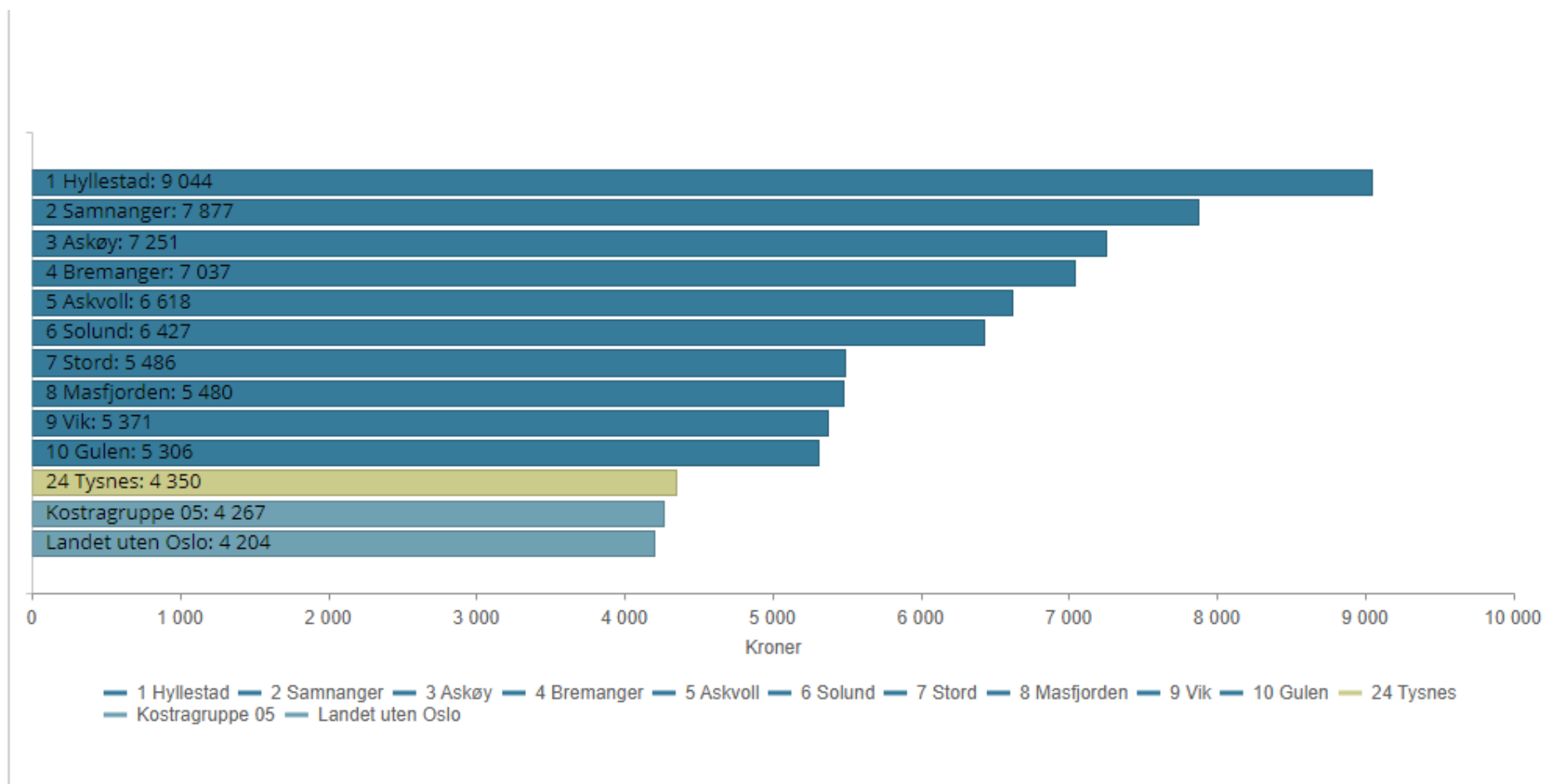
FIGUR 4.4.5.5: ANDEL KOMMUNALE VEGAR UTAN FAST DEKKE

VATN, AVLØP OG RENOVASJON

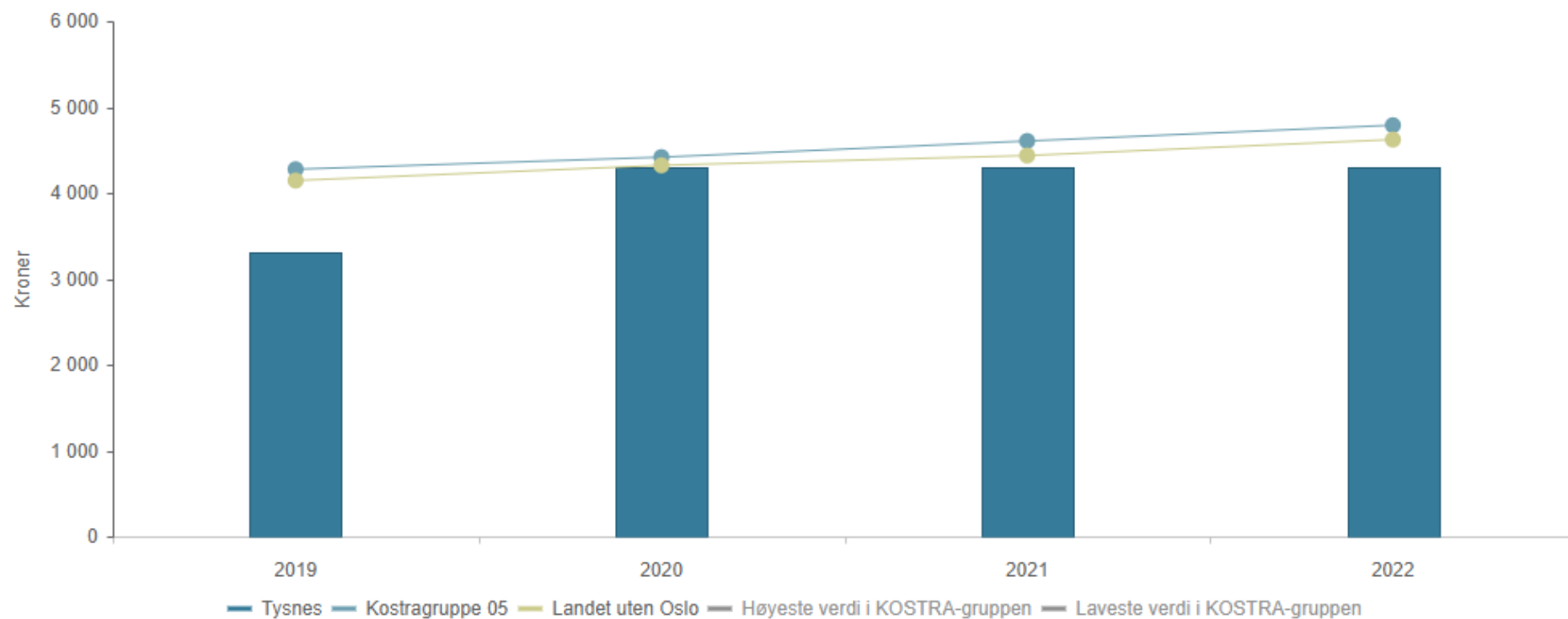

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	3 727	3 789	3 422	4 350
Kostragruppe 05	5 163	4 231	4 344	4 267
Landet uten Oslo	4 159	4 262	4 247	4 204

FIGUR 4.4.5.6: ÅRSGEBYR VASSFORSYING EKS MVA. KORRIGERT FOR INFLASJON,

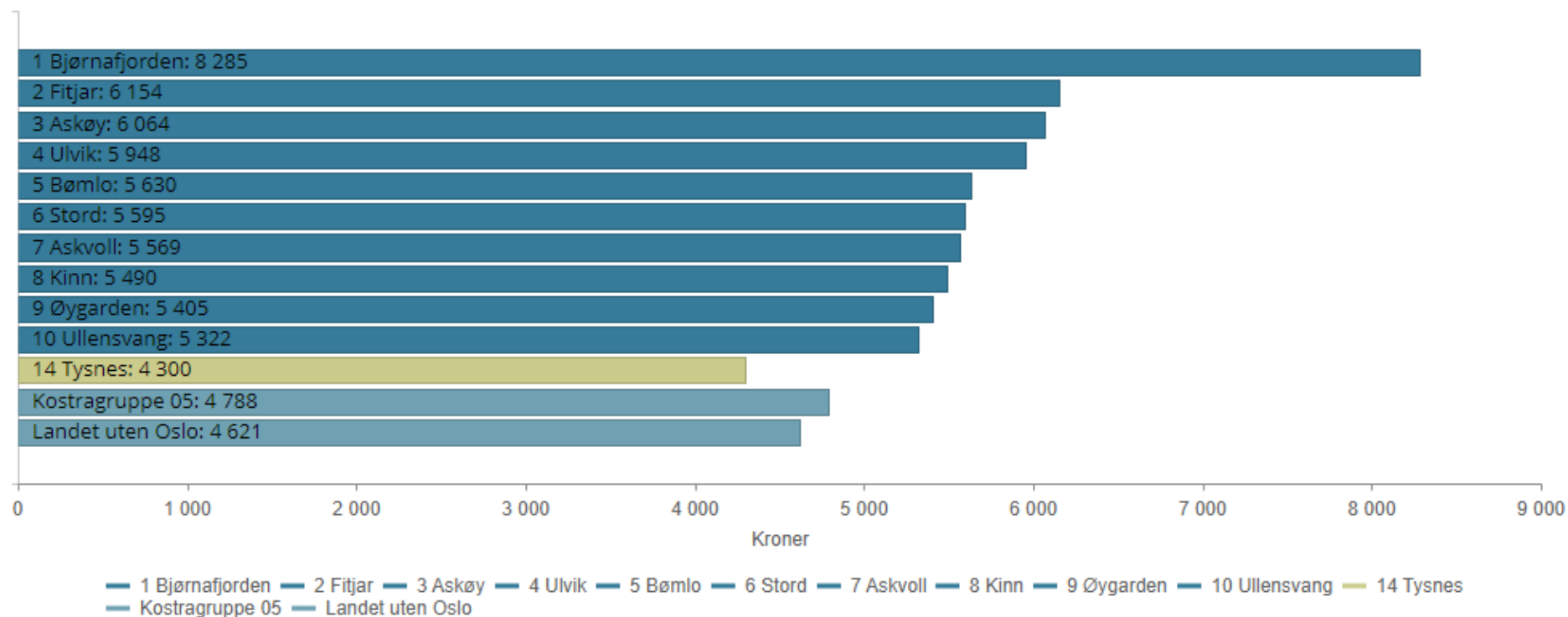

FIGUR 4.4.5.7: VASSAVGIFT SAMANLIKNA MED FYLKE

	2019	2020	2021	2022
Tysnes	3 313	4 300	4 300	4 300
Kostragruppe 05	4 275	4 416	4 604	4 788
Landet uten Oslo	4 144	4 321	4 435	4 621

FIGUR 4.4.5.8: ÅRSavgift for avløp eks MVA

FIGUR 4.4.5.9: ÅRSAVGIFT FOR AVLØP SAMANLIKNA MED FYLKE EKS. MVA

4.4.5.1 TEKNISK DRIFT - BUDSJETT

		Budsjett 2024	Rev. budsjett 2023	Endring 2024 mot rev budsjett 2023	Rekneskap 2022
4500	Bygg- og eigedomsforvaltning	8 647 072	6 562 043	31,8 %	5 942 682
4590	Vegar	7 618 624	7 494 764	1,7 %	8 707 089
4502	Reinhald - fordelt	6 351 847	-	-	-
4560	Renovasjon	-0	-322 093	- 100 %	5440
4570	Avløp	-669 302	-507 437	31,9 %	1 306 847
4580	Vassverk	-569 036	-772 120	-26,3 %	862 743

Eininga sitt budsjett omfattar drift og vedlikehald av Tysnes kommune sine bygg, vegar, vassforsyning, avlaup, renovasjon og kyrkjegardar.

ANSVAR BYGG OG EIGEDOMSFORVALTNING/ANSVAR REINHOLD

Bygg og eigedomsforvaltning utfører drift og vedlikehald av den kommunale bygg- og anleggsmassen. På området ligg det i all hovudsak faste kostnader som lønn, forsikring, kommunale gebyr og vedlikehaldsavtalar på utstyr for bygga i Tysnes kommune. I tillegg ligg det også ein tiltakspott som er knytt til gjennomføring av vedlikehald. For 2023 var denne sett til kr. 1,5 mill., i framlegg til budsjett for 2023 er denne løyvinga auka til kr. 2,5 for 2024.

Løyvinga til tiltak vert fylgt opp gjennom ei administrativ prioritering med bakgrunn i innkomne innspel. I vurdering av tiltak vert det lagt til grunn følgjande prioritering:

1. Alle tiltak som må prioriterast opp mot helse, miljø og tryggleik for tilsette, brukarar og ytre miljø.

2. Alle tiltak som er naudsynt for god og berekraftig eigedomsforvaltning, der manglande innsats vil kunne gje høgare kostnader over tid.
3. Alle tiltak som er naudsynt for å sikra god og effektiv drift i tenestene, der manglande innsats vil kunne gje høgare kostnader for øvrig drift.
4. Andre tiltak.

Av konkrete tiltak som er viktig å ta tak i frametter er mellom anna oppgradering av garderober på brannstasjonen og utarbeiding av tilstandsrapport med vidare plan for Stjernereiso barnehage.

Når det gjeld reinhald er det ingen vesentlege endringar samanlikna med 2023, men område vert ført på ein anna måte i 2024.

ANSVAR VEGAR

Samla er området vidareført på om lag same nivå i fjor, men har ein liten nedgang då veksten til 2024 ligg under den forventa prisstigninga. Det er likevel også viktig å sjå dette område i samband med investeringsplanen der det også ligg ein del tiltak for vidare oppfølging.

Me ser vidare føre oss at området vert råke ganske hardt av den generelle prisauken på varer og tenester. Kostnader til drivstoff, asfalt og vegsalt har alle auka monaleg også i 2023 og vil truleg også vera høge i 2024.

I beløp er det sett av kr. 4 mill. til driftsavtalar (brøyting, grøfterensk, vegetasjonsrydding mm.) og kr. 1,8 mill. til asfaltering.

ANSVAR RENOVASJON/ANSVAR AVLØP/ANSVAR VASSVERK

Det skjer relativt stor endringar på desse områda ved at renovasjon og tøming av slam vert sett ut til SIM IKS.

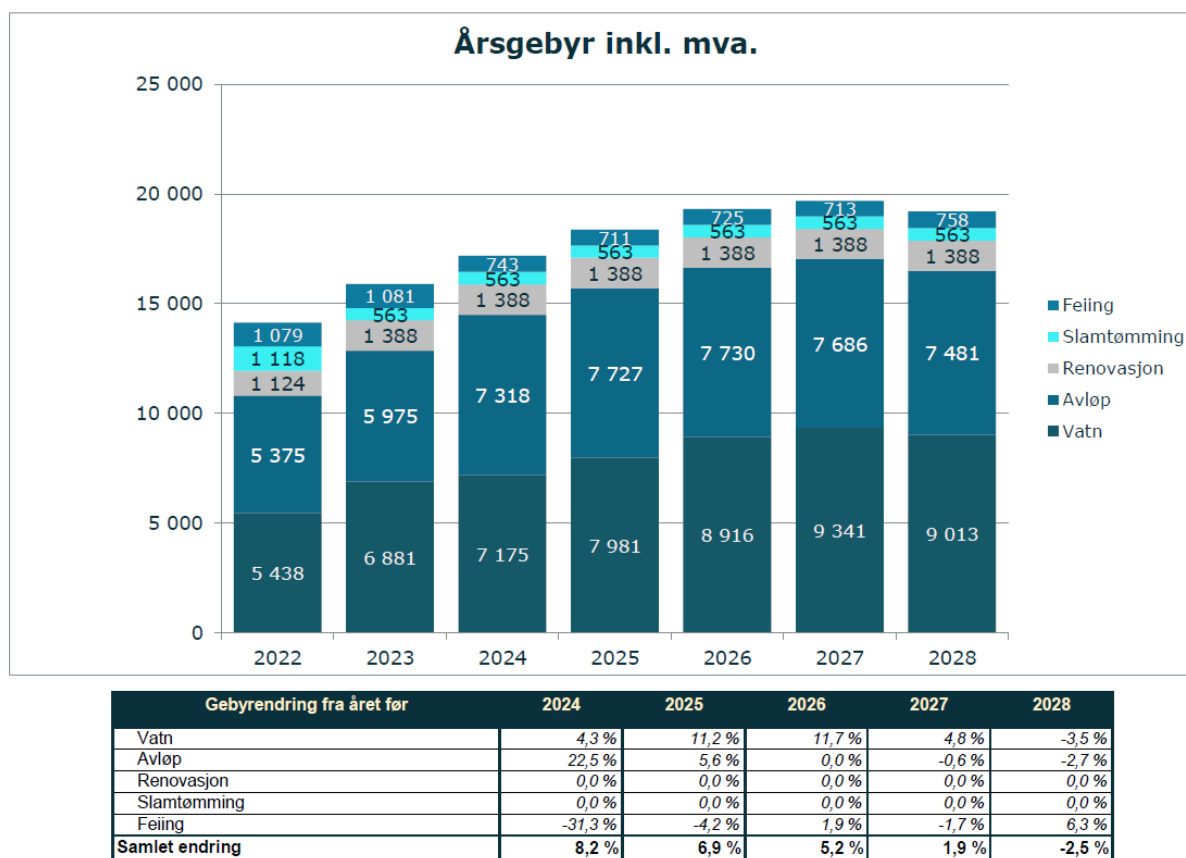
Det er elles å merkja at det både innanfor vatn og avløp er lagt opp til relativt høge investeringar i tida frametter. Når det gjeld avløp er det også ei særskilt utfordring knytt til EU sitt avløpsdirektiv, her er iverksetjinga av direktivet utsett til 2035, men dette vil føra til ekstraordinært høge investerings- og driftskostnader om det blir innført slik det no ligg føre.

Førebels vurderer me det at følgjande krav i revidert avløpsdirektiv vil føra til større konsekvensar for Tysnes kommune:

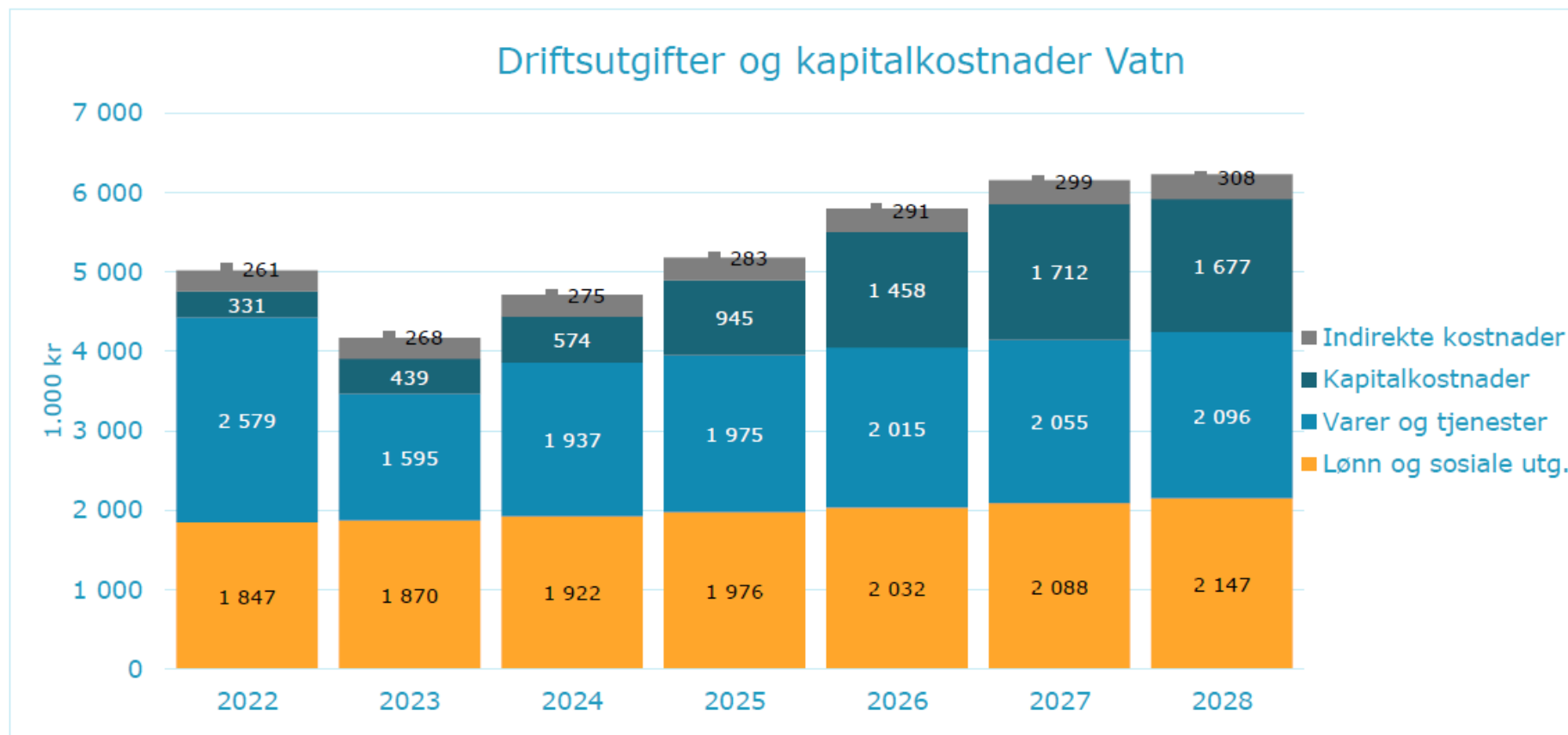
- Krav om sekundærrensing for alle avløpsrenseanlegg med over 1 000 pe (personekvivalentar) tilknytta
- Krav til ledningsnett og tilknytningsplikt i tettbebygde strøk, definert som over 1 000 potensielle pe

- Krav om sekundærrensing for alle avløpsrenseanlegg med under 1 000 pe tilknytt dersom ein risikovurdering tilseier at det er behov for det.

Våge vil få krav om slikt reinseanlegg, det er estimert til ein investering på minimum kr. 9 mill. i tillegg til dette gjev investeringar i leidningsnett og auka driftskostnader. Også i Uggdal kan kravet slå inn, men her vil det vera knytt til vurderingar av resipienten.

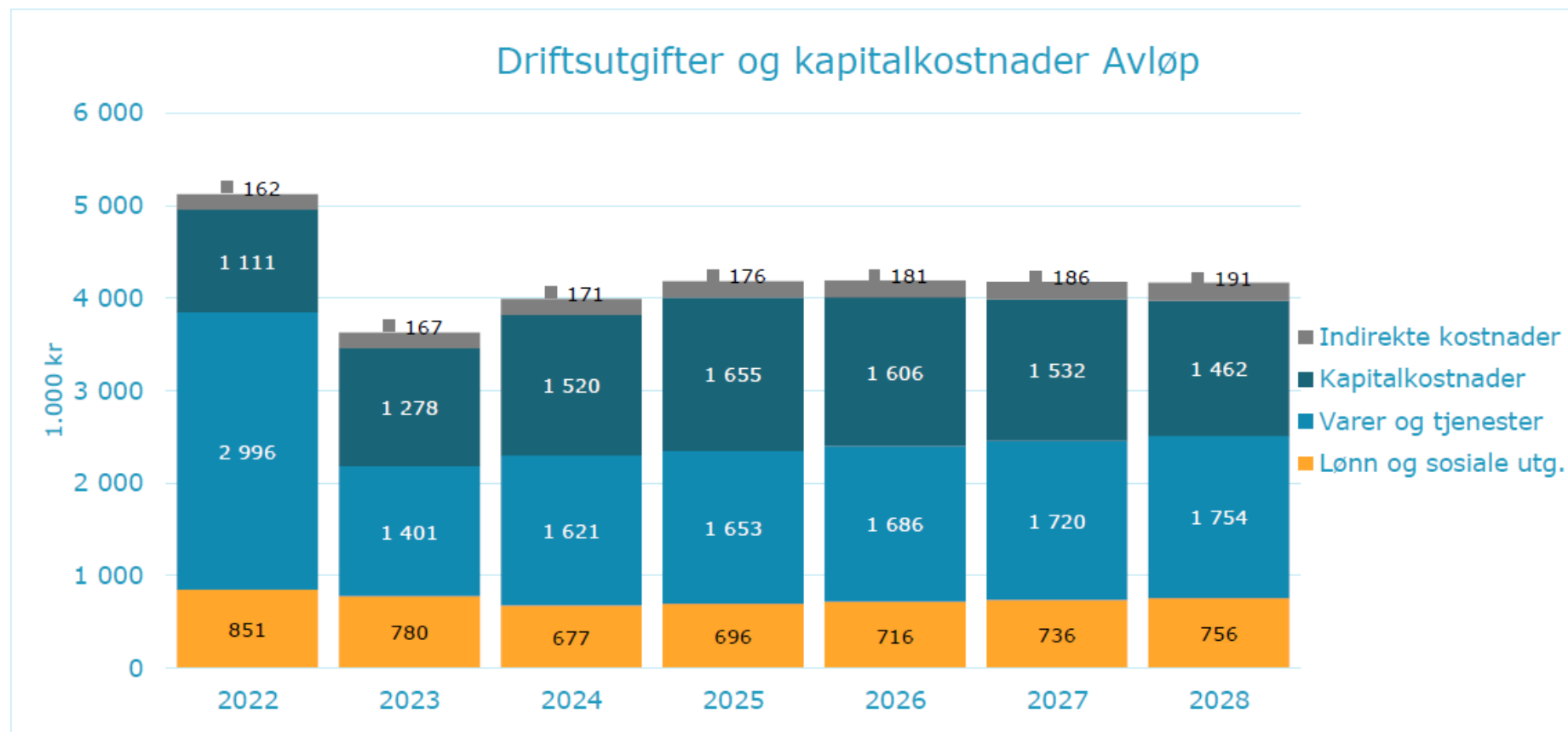

Figuren til venstre viser forventa utvikling av årsgebyr på områda vatn, avløp og feiing. Når det gjeld gebyr for renovasjon og slamtømming vert dei frå 2024 berekna av SIM IKS. Endring i gebyrsatsar er særleg stor for avløp og vatn, me vil under visa kvifor desse utslaga kjem her.

FIGUR 4.4.5.4.2: FORVENTA UTVIKLING AV KOSTNADER FOR VATN I TYSNES KOMMUNE FRAM MOT 2028

Figuren over viser at det i første rekkje er kapitalkostnader som frametter vil gje auka driftskostnader på vatn. Når me ser på utgifter innanfor avløp så er det same utvikling, det vil sei at kapitalkostnaden er venta å gå opp frametter og at dei andre kostnadene er relativt stabile. I praksis betyr dette at svaret på auka avgifter er å finna i investeringsplanen.

6 INVESTERINGAR I ØKONOMIPLANPERIODEN

I investeringsplanen for komande periode har me halde oss til kommunestyre sitt vedtak om skulestruktur. Me må nok elles også kommentera at me har hatt litt utfordringar med at det har vore mange vakansar på prosjektavdelinga det siste året.

Det som er viktig å ha med seg er at investeringsplanen bør spegle dei utfordringar kommunen står ovanfor, ikkje berre dei neste fire åra, men helst over ein lengre tidsperiode. På nokre postar har me lagt inn linjer for å sikre at me har med oss framtidige utfordringar. Ei av desse utfordringane er knytt til den demografiske utviklinga som tilseier at større fokus på korleis me kan nytte investeringar til å sikra gode strukturar innanfor eldreomsorg.

6.1 ADMINISTRASJON OG ØKONOMI

		2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Administrasjon og økonomi						
Eigenkapitalinnskott KLP	Årsprosjekt	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Sum Administrasjon og økonomi		700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000

Eigenkapitaltilskottet som vert ført under administrasjon og økonomi. Eigenkapitaltilskottet vert ført som investering, men det er ikkje rom for å lånefinansiera dette og dei vert derfor finansiert frå drift.

6.2 NYE BYGG OG ANLEGG

	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Nye bygg og anlegg					
Onarheim barnehage	21 100 000	-	-	-	21 100 000
Nye omsorgsbustader ved Tysnes omsorgssenter	500 000	37 500 000	-	-	38 000 000
Forprosjekt skulebruksplanen	2 000 000	-	-	-	2 000 000
1-4 skule på Gjerstad og ombygging av Ugddal skule til barnehage	-	40 000 000	50 000 000	-	90 000 000
Bustadfelt Sauabakkane	13 000 000	15 000 000	-	-	28 000 000
Statleg sikring Peralio friluftsområde	178 000	-	-	-	178 000
Aktivitetspark Kyrkjevatnet	660 000	-	-	-	660 000
Nytt basseng	-	-	-	-	-
Sum Nye bygg og anlegg	37 438 000	92 500 000	50 000 000	-	179 938 000

For Onarheim barnehage var det oppstart av byggjearbeid i 2023 og vidare arbeid og ferdigstilling av prosjektet i 2024. Summane er justert etter kontrakt.

Nye omsorgsbustader i tilknytning til Tysnes omsorgssenter ligg inne med midlar i 2025. Det er lagt til grunn i denne økonomiplanen at det ligg inne 50 % finansiering gjennom investeringstilskot. Prosjektet er ikkje utgreidd.

Det vidare arbeidet knytt til nytt småtrinn på Gjerstad og ombygging av Ugddal skule til barnehage ligg inne med finansiering til planlegging i 2024 og utføring i 2025 og 2026. Prosjektet er i mindre grad utgreidd.

Bustadfelt i Uggdal ligg inne med oppstart av planlegging i 2023 og vidare utføring fortløpande etter det. Det er von om at arbeid med teknisk plan startar opp hausten 2023. Prosjektet er ikkje utgreidd.

Prosjekta for statleg sikring av Peralio friluftsområde og aktivitetspark ved Kyrkjevatnet er to nye prosjekt som vert gjennomført av oss, men som er fullfinansiert med eksterne midlar. Når det gjeld Peralio så er kommunen sin medverknad til finansiering at me har stilt område til rådvelde for statleg sikring. Realisering av prosjektet føreset ei samarbeid med Båtlaget Njord og ein avtale om framtidig drift. Når det gjeld aktivitetspark Kyrkjevatnet er det også eit prosjekt som er godt og nær fullfinansiert, her har kommunen vore i kontakt med Uggdal bygdelag. Realisering av prosjektet føreset eit samarbeid med bygdelaget og ein avtale om framtidig drift.

Det er lagt inn ei linje om nytt basseng. Forstudien vert levert til kommunestyre i desember og vedtak må gjerast i ljøs av den. Det er ikkje lagt inn midlar til tiltaket i økonomiplanperioden..

6.3 EKSISTERANDE BYGG OG ANLEGG

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Eksisterande bygg og anlegg					
Rehabilitering av symjehallen	700 000	15 500 000	-	-	16 200 000
Oppgradering brannstasjon og uteområdet	1 000 000	-	-	-	1 000 000
Utviding av kontorkapasitet i rådhuset	1 700 000	-	-	-	1 700 000
Påbygg Vågsmarka barnehage	-	1 250 000	-	-	1 250 000
Oppgradering av uteområde på Onarheim skule	-	750 000	750 000	-	1 500 000
Oppgradering av uteområdet i Lunde barnehage	375 000	-	-	-	375 000
Utvikling Tysneshallen	400 000	-	900 000	-	1 300 000
Oppgradering av grøntanlegg og hovedinngang ved rådhuset	-	287 500	-	-	287 500
Enøk-tiltak i eksisterande bygg	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	6 800 000
Inventar Onarheim barnehage	625 000	-	-	-	625 000
HMT / sikring infrastruktur	500 000	-	-	-	500 000
Oppgradering / granulat Reiso kunstgrasbane	300 000	-	-	-	300 000
Utbygging Kyrkjestova	-	-	-	-	-
Utviding Tysnes omsorgssenter					
Sum Investeringar i eksisterande bygg og anlegg	7 300 000	19 487 500	3 350 000	1 700 000	31 837 500

Posten knytt til rehabiliteringa av symjehallen står vidare, forstudien som vert levert i løpet av hausten vil gje grunnlag for å konkludere kor prosjektet skal følgjast opp vidare.

Det er naudsynt å gjera noko oppgraderingar av brannstasjonen, når det er sett av kr. 1 mill til tiltaket så er det ei minimumsløysing for å sikre forsvarleg drift.

Prosjektet for utviding av kontorkapasitet på rådhuset vert vidareført i 2024 innanfor den ramma som opphavleg var sett. Utvidinga er planlagt innafør den eksisterande bygningsmassen. Prosjektet er under arbeid.

Det ligg inne eit prosjekt i Vågsmarka barnehage i 2025 til eit påbygg for å utvide og forbetre kontor- og personalavdelinga. Prosjektet er ikkje utgreidd.

Uteområdet ved Onarheim skule ligg også inne med ei oppgradering av uteområdet med nytt leikeapparat og fleire mindre tiltak for å forbetra dette. Prosjektet er ikkje utgreidd.

For Tysneshallen ligg det inne eit prosjekt med å etablera ein tett vegg mellom vrimlehallen og idrettshallen. Prosjektet bør også sjå på andre tiltak for å betre utnytta bygningsmassen. Tysnes kommune har fått tildelt kr. 422` i midlar frå Bufdir, midlane går over tre år og går inn i dette prosjektet. I første omgang vert kjøkenet utbetra i 2024. Det er estimert ei ekstern finansiering på 600 000 til det totale prosjektet.

For komande år er det lagt inn ein samlesum for enøk-tiltak i eksisterande bygningsmasse. Denne er planlagt til tiltak som er relativt enkle å gjennomføra og som gjer ein innsparing i energiforbruk. Me har i inneverande år fått utarbeidd ein samla Enøk rapport for Tysneshallen og innsparingstid på mange av tiltaka er så kort at rådmannen vil tilrå at det vert sett midlar til denne type tiltak gjennom heile økonomiplanperioden.

Inventar til nye Onarheim barnehage er lagt inn med kr. 625`, det låg ikkje inne nytt inventar i enterprisen.

HMT/sikring av infrastruktur er knytt til at det er observert synkehol mellom Rådhuset og elva, det er naudsynt å utbetra dette. Prosjektet er utgreidd og det vert sett av kr.. 250` til gjennomføring.

Oppgradering av Reiso kunstgrasbane er naudsynt for å samle granulat frå banen slik at den ikkje kjem ut i naturen. Slik situasjonen er i dag er ikkje banen forskriftsmessig, men det er sjølvstakt ennå verre at banen gir skade til ytre miljø.

Utbygging av kyrkjestova der me ser på ei betre lokalisering for kyrkjekontoret er utgreidd, men det er ikkje funne rom for prosjektet i komande økonomiplanperiode.

Utviding av Tysnes omsorgssenter er teke med som ei påminning om at me allereie rundt 2030 vil kunne ha trong for opp mot 50 institusjonsplassar. Prosjektet er ikkje utgreidd.

6.4 IKT OG APPLIKASJONAR

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
IKT og applikasjoner					
Oppgradering i IKT infrastruktur	695 000	596 000	650 000	650 000	2 591 000
Velferdsteknologi	500 000	-	-	-	500 000
Sum IKT og applikasjoner	1 195 000	596 000	650 000	650 000	3 091 000

I økonomiplanen vert det satsa vidare på å oppgradera Tysnes kommune sin IKT infrastruktur. I 2022 er dette hovudsakeleg knytt til anskaffing av oppgradert nettverksutstyr. Prosjekt må venta til kommunestyre har gjort prinsippvedtak om framtidig IKT organisering.

Det er sett av kr. 500` til kjøp av velferdsteknologi, dette gjeld mellom anna medisin dispenserar. Det er vurdert at kjøp er kritisk for å avlasta drifta, framover er strategien å lease løysingar knytt til velferdsteknologi. Det er etablert eit samarbeid kring dette i Sunnhordlandsregionen, leasing vil hindre at me blir sitjande inn med gamal teknologi.

6.5 EIGEDOM, BUSTAD OG NÆRING

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Eigedom, bustad og næring					
Oppgradering av kommunale omsorgsbustader	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	4 000 000
Kjøp av grunn og eigedom	2 000 000	-	-	-	2 000 000
Sal av grunn og eigedom	-	-	-	-	-
Sum Eigedom, bustad og næring		3 000 000	1 000 000	-	-

Dagens kommunale omsorgsbustader er utdaterte og svarar ikkje til den forventninga leigetakarar har, det fører igjen til at dei heller blir buande heime. Dersom me skal redusere tid i bil og auka tid til pleie må eigna bustader vera attraktive og tråd med dagens standard. Det er i økonomiplanperioden sett av kr. 1 mill per år, det er vurdert til å rekka til ei bueining.

Under kjøp av grunn og eigedom ligg det midlar til kjøp av grunn i Svevågen, her bør kommunestyre sjå litt lenger enn 2024 og sjå kva langsiktige føringar som ligg mot eit slik kjøp.

6.6 ENKELTINNKJØP OG ANDRE INVESTERINGAR

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Enkeltinnkjøp og andre investeringar					
Bilpark (overgang frå leasing)	1 950 000	-	-	-	1 950 000
Brannbåt		1 625 000	-		1 625 000
Sum Enkeltinnkjøp og andre investeringar	975 000	-	1 625 000	-	2 275 000

Det ligg inne midlar til kjøp av brannbåt i 2025, trongen for brannbåt er skildra i brannordninga.

Det er vurdert å justere litt i tilhøve mellom å eige og å lease biler. Dei bilane som er teke med her er bil for kart og oppmåling, bilen må også kunne nyttast av andre tenester slik som til dømes fysio- og ergoterapi. I tillegg er det lagt opp til kjøp av to 9 seter bussar. Me ser at dei to kulturbussane me har hatt fram til desse dagar har blitt mykje nytta i tenestene, det gjeld i særleg grad for skular, men også for flyktningetenesta og andre tenester. Ordninga med at desse også vert stilt til disposisjon for idrettslag og andre som har trong for transport må evaluerast før det vert konkludert om desse bilane skal ha same funksjon.

6.7 VASSFORSYNING

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Vassforsyning					
Utviding og oppgradering av leidningsnett	312 500	625 000	-	-	937 500
Nytt reinseanlegg i Uggdal	3 750 000	-	-	-	3 750 000
Nye høgdebasseng i Våge og Uggdal	248 750	8 031 250	6 250 000	-	14 530 000
Sum vassforsyning	4 311 250	8 656 250	6 250 000	-	19 217 500

For 2024 er det planlagt fleire oppgraderingar i leidningsnett for vassforsyning. Vidare ligg det inne midlar til meir sensorikk i forsyningsnett for å kunne avdekka lekkasjar og andre driftsutfordringar på nettet. Prosjektet er godt utgreidd.

Det ligg også inne nytt reinsanlegg i Uggdal og høgdebassent i Våge og Uggdal, desse postane er overført til ny økonomiplanperiode. Det må avklarast vidare kor godt utgreidd desse prosjekta er og korleis dei står i forhold til ny hovudplan for vatn.

6.8 AVLØP OG VASSMILJØ

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Avløp og vassmiljø					
Ny slamavskiljar m.m ved hovedkloakk Lunde	2 800 000				2 800 000
Oppgradering slamavskiljar og utsleppsleidning ved Sauabakkane	-				2 000 000
Oppgradere leidningsnett Lundehagen 2	500 000	-	-	-	500 000
Oppgradering eldre pumpestasjonar for spillvatn	250 000	250 000	-	-	500 000
Oppgradering til EU-direktiv - rensing				2 000 000	2 000 000
Sum avløp	3 550 000	250 000	-	-	5 800 000

Ved hovudkloakk Lunde må eksisterande slamavskiljar oppgraderast og truleg relokalisrast for å fungera tilfredstillande.

Ein oppgradering av slamavskiljar og utsleppsleidning ved Sauabakkane er naudsynt for å løyse driftsutfordringar, spesielt ved flo sjø. Me reknar med at prosjektet vert ferdigstilt i 2023.

Oppgradering til EU sitt utsleppsdirektiv kan truleg skyvast lengre ut i perioden, i utgangspunktet var det venta at det skulle tre i kraft allereie frå 2030.

6.9 KOMMUNALE VEGAR

Prosjekt / investeringsobjekt	2024	2025	2026	2027	Totalt i økonomiplanperioden (2024 - 2027)
Kommunale vegar					
Trafikksikring etter trafikksikringsplanen	-	2 000 000	-	-	2 100 000
Asfaltering av kommunale grusvegar	-	-	-	1 000 000	1 000 000
Etablering og oppgradering av kantsikring på kommunale vegar	1 875 000	2 500 000	2 200 000	2 200 000	8 775 000
Truck til lasting og lossing i Eredalen			375 000	-	375 000
Oppgradering av veg i Vågsneset		625 000			625 000
Oppgradering og utviding av veg til Solheimsdalen		1 875 000			1 875 000
Oppgradering og utviding av veg til Sletteskog			375 000		375 000
Fartsreducerande tiltak i byggjefelt			250 000		250 000
Kosteaggregat til traktor	500 000				500 000
Sum komunale vegar	2 375 000	7 000 000	3 200 000	3 200 000	15 775 000

Under trafikksikring etter trafikksikringsplanen ligg det inne midlar til å etablera gangfelt og gateljos mellom Hagareset og fylkesvegen etter prioriteringar i trafikksikringsplanen. Me ser at me treng ein oppdatert reguleringsplan i området for å kunna gjennomføra det naudsynte grunnervervet for å gjennomføra tiltaket. Prosjektet er godt utgreidd.

6.10 OPPSUMMERING OG FINANSIERING

I økonomiplanperioden er det lagt opp til eit høgt nivå av investeringar med totalt over 268 millionar i perioden. Av dette er det trong for å lånefinansiere nær kr. 194 mill. Dersom me legg til grunn at rentenivå framover vil ligga rundt 4,6 % må me betale renter og avdrag på kva 100 mill me låner tilsvarende om lag 6 mill. per år.

Prosjekt / investeringsobjekt	Total prosjektramme	2023	2024	2025	2026	Totalt i økonomiplanperioden (2023 - 2026)
Finansiering						
Låneopptak		49 323 911	86 343 704	51 161 904	6 840 000	193 669 518
Mva-refusjon		12 129 339	26 021 046	12 688 096	1 710 000	52 548 482
Overført frå drift		700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Refusjon utbyggingsavtale Landavegen		-		-		-
Tilskot til tiltak (Tysnes Kraftlag, spelemidlar, gåver osv.)		166 000	-	600 000		766 000
Tilskot frå Husbanken til omsorgsbustader			18 750 000	18 750 000		18 750 000
			51 161 904			
Total investering		19 863 000	59 737 250	129 114 750	59 600 000	268 534 000

Låneopptaka er framleis høge gjennom økonomiplanperioden. Det syner oss at trass i at me er dei seinare åra har gjennomført tunge investeringar, har me fortsett eit høgt nivå av lånefinansierte investeringar som i neste omgang vil gje oss mindre økonomisk fridom til gjennomføringa av drifta.

7 ØKONOMISKE RAPPORTAR